

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2025. NOVEMBER-DECEMBER | 81. ÉVF. 9-10. SZÁM

ÚJÉVI LAPSZÁM

INNOVÁCIÓK
A MAGYAR OKTATÁSBAN

OKTATÁSI
HIVATAL

Weöres Sándor
Újévi jókívánságok

Pulyka melle, malac körme
liba lába, csőre –
Mit kívánjak mindnyájunknak
az új esztendőre?
Tiszta ötös bizonyítványt,
tisztá nyakat, mancsot
nyárra labdát, fürdőruhát,
télre jó bakancsot.
Tavasza sok rigófüttyöt,
hóvirág harangját,
őszre fehér új kenyeret,
diót, szőlőt, almát.

Kedves Olvasóink!

Szöveg: **Szabó Dániel** főszerkesztő

Mostani lapszámunk középpontjában a hazai oktatás elmúlt tíz évének innovációi állnak – hiszen a magyar edukáció jövője csak jelenével és múltjával együtt értelmezhető. Így azokat a törekvéseket, intézményeket és programokat vesszük sorra, amelyek egyszerre építenek a hagyományra és keresnek válaszokat a 21. század legújabb pedagógiai kihívásaira.

Megemlékezünk a Magyar Tudományos Akadémia elmúlt kétszáz évéről. Hiszen az MTA története nem csupán tudománytörténet, hanem a magyar közgondolkodás, köznevelés és nemzetépítés történetének is meghatározó része. Ezzel párhuzamosan bemutatjuk azokat az aktuális kezdeményezéseket is, amelyek a küszöbön álló jövőt célozzák: az MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért Alapítvány díjátadójától a mesterseges intelligencia oktatási alkalmazásáról szóló konferenciáig.

Fontosnak tartottuk idén, hogy a határon túli magyar oktatás helyzetéről is képet adjunk: utolsó Kárpát-medencei Körkép interjúinkban a horvátországi és a muravidéki magyar oktatás múltját és jelenét vizsgáljuk. Ugyanebbe a gondolati ívbe illeszkedik a *Kaposi József* tiszteletére rendezett *Határátlépések* konferenciáról készült tudósításunk is, amely egy példaértékű szakmai életutat és egy szellemi örökség továbbélését állítja középpontjába.

Lapszámunk számos gyakorlati és módszertani kérdésre is igyekszik reflektálni: foglalkozunk egy hamarosan megjelenő, a szövegértés fejlesztését segítő kézikönyvvel, egy pályaaorientációt támogató munkafüzettel, a digitális innovációk gyermeki fejlődésre gyakorolt hatásával, valamint a családbarát eszközhasználat lehetőségeivel. Bemutatjuk a Pécsi Eszter-díjat, amely a pedagógusi hivatás nemzedékeken átívelő erejére irányítja a figyelmet, és visszatekintünk a 35 éves Országos Tudományos és Innovációs Olimpia jelentőségére is.

Elemzést közlünk a szakgimnáziumi adatok alakulásáról is, amelyek nagyon biztató képet rajzolnak ki az intézményi működés stabilizálódásáról, valamint interjút olvashatnak a fenntarthatóságra nevelés gyakorlatáról és kihívásairól is a debreceni Kós Károly Művészeti Szakgimnázium, Technikum és Kollégium főigazgatójával. Évfordulók rovatunkban *Klebsberg Kunó* örökségét is felidézzük, emlékezve arra, hogy az oktatás ügye mindig hosszú távú, nemzetstratégiai gondolkodást igényel.

Bízom benne, hogy ez a válogatás nemcsak tájékoztat, hanem gondolkodásra is ösztönöz, és hozzájárul ahhoz a szakmai párbeszédhez, amely nélkül nem létezhet egyszerre megújuló és értékeit gondosan őrző magyar oktatás.

Szerkesztőségünk nevében nagyon boldog új évet kívánok minden olvasónknak!

Új Köznevelés magazin

Alapító:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó:

Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó:

Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke

Felelős szerkesztő:

Kiss Gábor László főosztályvezető

Főszerkesztő:

Szabó Dániel

Szerkesztő:

Bodon Gergely Dávid

Szerkesztőbizottsági tagok:

Geröly Noémi Katalin, Kaposi József,
Kóródi Bence, Sipos Imre

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Hirdetés: koznevelas@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

koznevelas@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.

E-mail: koznevelas@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-koznevelas

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Fotók: Shutterstock.com, Freepik.com

Címloldal fotó: Freepik.com

HU ISSN 2939-6050 (Online)

HU ISSN 2064-0625 (Nyomtatott)

[megj.: 2013–2021]

Terjedelem: 3,75 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Szabó Dániel: Beköszöntő

AKTUÁLIS

- 3 A múlt tükrében alkotni képet a jövőről – 200 éves a Magyar Tudományos Akadémia
- 6 A társadalmi növekedés szolgálatában állni – MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért
- 9 Az oktatás jövője nem a messzi távolban van, hanem itt kezdődik – helyszíni tudósítás az MI-konferenciáról

KÁRPÁT-MEDENCEI KÖRKÉP

- 12 „Nemcsak intézményt, hanem közösséget is építünk” – Képek a horvátországi magyar oktatási infrastruktúráról
- 16 Egyesületalapítástól az intézményrendszerig – A muravidéki magyar pedagógiatámogatás múltja és jelene

OKTATÁS-NEVELÉS

- 20 „A pedagógia: emberkertészet” – Tudósítás a *Határátlépések* című, Kaposi József 70. születésnapjára rendezett tisztelegő konferenciáról
- 23 Pécsi Eszter öröksége – Egy tanári díj nemzedékeket formáló pedagógusoknak
- 26 *Szövegelnünk? Szövegeljünk!* Új kézikönyv a szövegértési képesség fejlesztéséhez
- 28 Pálya'Kaland – Térkép a pályaaorientáció félelmetes tengeréhez
- 30 Gazdag Emma: Kalandra hív az Ige
- 34 Horváth Réka: Gondolattérkép
- 38 **LÉLEKBÚVÁR**
Kütyüzés, érzelemszabályozás és Alfi – az új generáció játszótére

A HÓNAP TÉMÁJA: INNOVÁCIÓK A MAGYAR OKTATÁSBAN

- 42 „Ha egy fiatal tehetséges valamiben, legyen egyúttal sikeres is abban” – 35 éves az Országos Tudományos és Innovációs Olimpia
- 45 Új mérföldkő a szakgimnáziumi rendszerben: rekordév már félidőben
- 47 Fenntarthatóság, művészet és tudatos fogyasztói attitűd

A MI VILÁGUNK

- 52 Kulturális ajánló
- 54 Hazai ízek – Gasztro-kulturális összeállítás
- 56 Évfordulók
- 58 Iránytű
- 60 Pályázatok

A múlt tükrében alkotni képet a jövőről

200 éves a Magyar Tudományos Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) megalapításának bicentenáriuma alkalom a büszkeségre: az MTA kétszáz éve szolgálja a tudást és rajta keresztül valamennyiünk javát. A 200. évforduló ünnepe azonban roppant lehetőséget is jelent, hogy számot vessünk: milyen örökséget őriz és segít őrizni e történelmi intézmény – és hogy mi miként őrizhetjük meg; milyen segítséggel és feltételek mellett maradhat továbbra is a hazai tudományos élet és innováció motorja. A jubileum ennél fogva felhívás is egyben; hisz a megújulás, az integritásvédelem, a nemzetközi versenyképesség és a társadalmilag releváns válaszok megfogalmazása ma építő közös érdekünk, mint egykor az alapítóké volt.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

Idén 200 éve, hogy 1825. november 3-án – többek között a tudományos közhangulatnak hangot adó *Felsőbüki Nagy Pál* lelkesítő országgyűlési felszólalásának hatására – *Széchenyi István* példátlan országjobbító gesztussal felajánlotta birtokainak egyévi jövedelmét (60 000 forintot) egy honi tudományos fejlődést összefogó, nyelvőrző tudós társaság megalapítására. A felvétel egyedülálló összhangot teremtett a kor nem csupán tennivágyó, de tenni is képes arisztokratái között. Egyre többen pártolták az ügyet, így *Széchenyi* két barátja, *Károlyi György* és *Andrássy György*, valamint *Vay Ábrahám* (a megalakuló akadémia első igazgatótanácsának állandó tagjai) után *Józsefnádor* 10 000, *Batthyány Fülöp* 50 000, *Sina Simon* földbirtokos és mecénás pedig még egy *Széchenyin* is túllicítáló, 80 000 forintos összeggel támogatták a Társaság megalapítását, *Teleki József* – a születőben lévő tudományos akadémia első elnöke – pedig családi könyvtárával járult hozzá annak létrehozásához.

A *Széchenyinek* kijáró tisztelet talán éppen ezért nem is csupán az intézményalapítás vagy a nagylelkű felajánlás mozzanatában talál kielégítő alapot, hanem ezek mellett abban a korszakos karizmában is, amellyel képes volt közös mederbe terelni kora vezető, arisztokrata rétegének szerteágazó érdekeit. Példaértékű gesztusával és ragadós lelkesedésével éppen azt bizonyította, hogy igenis létezhetnek vitán felül álló, össznemzeti ügyek, és az országjobbítás nem csupán egy maroknyi ember idealisztikus álma. Példája azt bizonyítja, hogy a heroikus gesztusok ösztönzően hatnak és olykor igenis megtérülnek, s hogy az igazán fontos ügyek – kellő kitartás és példamutatás mellett – megtalálják a maguk zászlóvivőit.

2024-ben a Magyar Országgyűlés e történelmi örökségre emlékezve nyilvánította a 2025-ös és '26-os évet a Magyar Tudomány Évének. E jelentős évforduló pompás lehetőséget nyújt, hogy koncentrált, országos figyelem forduljon a tudományosság, a kutatás és az innováció, valamint a tudomány társadalmi hasznának bemutatása felé. E két évben ennek megfelelően jelentős hangsúly kerül arra, hogy a tudomány komoly kulturális és gazdasági erőként tűnjék föl – ne csupán előttünk, a tudományok varázslatosságának laikus csodálói, hanem az anyagi és infrastrukturális támogatásban szóhoz jutók előtt is. Ezáltal az ünnep egyaránt szolgálhat a kutatási ökoszisztéma, valamint a tudománnyal kapcsolatos közbizalom megerősítésének katalizátoraként. Ily módon az emlékezés mellett a jubileum egyszerre mind a jövőről szóló diskurzus számára is fórumot biztosít.

Az MTA megalapításának bicentenáriuma előtt ennek megfelelően számtalan tudományos program és konferencia, történelmi kiállítás, dokumentum- és ismeretterjesztő filmbemutató, tudományos előadás, kerekasztal-beszélgetés, kutatóforum és külön, gyerekeknek szóló családi program tisztelt az elmúlt időszakban, egyszerre engedve teret az ünneplésnek, a tudománytámogatói innovációs önreflexiónak, és kezdeményezve egy tudatos kommunikációs nyitást a társadalom felé. Mindezek mellett az MTA a megújulás jegyében jelentős építészeti munkálatokon is átesett – a külső rekonstrukció és a Díszterem eredeti pompájának visszaállítása pedig akár a megújulás és a hagyománytisztelet ellentmondás-mentességének metaforájaként is értelmezhető. Mindent egybevetve azt mondhatjuk, a jubileumi év eseményei nem pusztán egy ünnepi prog-

ramsorozat pontjait alkotják – rajtuk keresztül arról formálódik előttünk átfogó kép, hogy múltja tükrében miként is határozza meg jövőbeli szerepét e nagy múltú, történelmi intézmény.

Fónagy Zoltán és Póty János – az MTA honlapján is elérhető, két nagy egységre bontott – áttekintéséből kiderül, hogy az MTA 200 évének alakulása nem csupán egy intézmény, hanem egy egész nemzet tudásgyarápításának és identitásépítésének a története – az Akadémia tehát ennyiben is hű tükrö a modern Magyarország tudományos és kulturális fejlődésének.

A megalakulást követő első időkben leginkább a magyar nyelv gondozása, az irodalom és a tudományok magyar nyelvű művelése, népszerűsítése képezték az Akadémia központi törekvését, amely nyomán – túl a kulturális élet fellendítésén és közös mederbe terelésén – született többek között az első helyesírási szabályzatunk, rögzítették első ízben a magyar nyelvtan szabályait és készült el az első értelmező szótárunk. Később, az intézményi rendszer kiépítése és megszilárdítása után három nagy tudományos központ jött létre és erősödött meg: a Nyelv- és Széptudományi, a Bölcsélet- és Társadalomtudományi, valamint a Matematikai és Természettudományi Osztály. Az MTA szervezeti formájának, célrendszerének és működésének köszönhetően pedig a 19. század közepétől már nem csupán a magyar nyelv és irodalom, illetve a tudományos közbeszéd zászlóshajójaként töltött be kulcsfontosságú szerepet: általa vált képessé a nemesi és polgári Magyarország (különösen a reformkorban és az 1848/49-es forradalom idején) megtartani nemzeti és kulturális identitását, méltóságát.

Az MTA működése a viharos 20. században is folyamatos kihívásokkal nézett szembe, így intézményi autonómiája és országjobbító törekvései időről időre komoly nehézségekbe ütköztek. Az 1990-es években a rendszerváltást követően azonban megindultak a demokratizálódás és függetlenedés áramlatai: 1994-ben kihirdették az MTA-ról szóló törvényt, amely annak jogi státuszát, belső működését és finanszírozási viszonyait kívánta világos és korszerű módon újradefiniálni. Ennek részeként jött létre az önkormányzati mintára működő köztestület, vált az Akadémia törvényi értelemben is országos közfeladatok ellátásért felelős intézménnyé és bővült ki tagsági köre nem akadémiai, ám a köztestületben mégis helyet érdemlő tagokra (akik létszáma ma megközelítőleg 19 ezer fő). Mindez elengedhetetlen volt ahhoz, hogy az MTA – alkalmazkodva az előállt új politikai és társadalmi környezethez – megerősítse önállóságát és reális jogi-intézményi garanciákat kapjon.

Mindazonáltal működésében is történt némi változás: annál fogva, hogy a piaci szereplők megjelenésével és tudományfejlesztési, tehetséggondozói törekvéseik kibontakozásával a tudományos közélet is egyre sokszínűbbé vált, az Akadémia is fokozatosan mint inkább az ágazati iránymutatás legfőbb koordinációs és támogató szervezete fejtette ki hatását. Az Akadémia így módon egy gyarapodó partnerhálózattal, valamint megújult jogi keretek között, nagyobb fokú intézményi autonómiával és szervezeti stabilitással üdvözölte az ezredfordulót és az azt követő éveket. A kutatóintézetek jövője, ezzel pedig az intézmény helye és szerepe a magyar tudományos életben azonban ismét jelentős fordulóponthoz ért 2019-ben.

Az MTA kutatóhálózatának 2019-ben megkezdett átszervezése során valamennyi kutatóintézet kikerült az intézmény közvetlen irányítása alól, először az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ELKH), majd a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat intézménystruktúrájába integrálódva. E folyamat eredményeként először egy önálló, noha a kormányzattal szoros együttműködésben álló szervezet jött létre, saját irányítótestülettel. Az egyes (nem kevésbé jelentős múltra visszatekintő) intézetek azonban így módon apránként jogilag és pénzügyileg is leváltak az MTA-ról. Az Akadémia elnöksége ezt az átalakítást több fórumon és formában is bírálta, az átszervezéseket pedig kezdettől fogva jelentős tudományos és közéleti vita övezi. Noha az átstrukturálás mellett érvelők a kutatás-fejlesztési és innovációs (KFI) ágazat hatékonyabbá tételére, a finanszírozás növelésére és a kutatások szabadságának, függetlenségének épp ezek általi megerősítésére apellálnak, a közmegítélés továbbra is rendkívül megosztott; noha számtalan helyről találkozni az átalakítást éltető szövegekkel, továbbra is sokan remélnek nagyobb fokú függetlenséget és autonómiát a kutatóintézeteknek.

Az elmúlt 200 év ár-apály mozgását magunk elé idézve mindenesetre megbizonyosodhatunk e patinás intézmény szívósságáról, arról az életerőről, ami a társadalmi, kulturális és tudományos életben betöltött pótolhatatlan és kiküszöbölhetetlen szerepét dűcolja alá. A tudományosság autonómiája egy nemzet életében nem lehet fakultatív, sem pedig luxus – ez alapvető, nemzetmegtartó létszükséglet. Az ünnep során ezért is volt boldogító fejlemény a Lendület Program bemutatása, amely *Freund Tamás*, az MTA elnöke megfogalmazásában éppen azt tűzi ki célul, hogy az alapkutatások támogatásával a fiatal kutatók előrelépési lehetőségei is bővüljenek, növelve a hazai kutatóhelyek versenyképességét, biztosítva a kutatói utánpótlást, egyúttal elejét véve a sikeres fiatal kutatók elvándorlásának. A Lendület-díjjal ennek megfelelően a programban részt vevő kutatócsoportok azon vezetőit kívánja díjazni az Akadémia, akik emberi és szakmai érdemeikkel kulcsszerepet töltenek be e dinamikus és élő kutatói közösségek életében, tudományos tevékenységében és produktivitásában.

Mint az ünnepélyes díjátadó konferencián az Elnök fogalmazott, a díj központi látványelemét képező, a világhírű Zsolnay Porcelán Manufaktúra által készített dísztárgy a maga statikusságával és dinamizmusával a kutatócsoport-vezetők erények mellett a tudományos előrehaladás szimbólumaként is értelmezhető. Mint fogalmazott:

„A Lendület-szobor dinamikus ívei spirális jellegű, felfelé irányuló, lendületes mozgást fejeznek ki. E szobor a növekedést, a felfelé, a minőség felé szárnyaló értékteljesítést is jelképezi. A díjat elnyert csoportvezetőkről és kutatócsapatuk munkájáról ennek mindig elmondhatónak kell lennie. [...] A szobor azonban a maga dinamikus színeivel arra is emlékeztet bennünket, hogy értékeink és valódi színeink találkozásainkban tudnak felragyogni. A Lendület-kutatócsoportok vezetői által elért megannyi siker tudományos érték. Annak a folyamatnak pedig, amely során ez az érték megszülethet és láthatóvá vá-

hat, az az emberi és kutatói készség is részét kell képezze, amely szerint tudományos munkánkat mindig az igazság fényében végezzük, másokkal találkozással, összekapcsolódva, együttműködve. Egy jó kutatócsoport-vezető, egy jó tudós ebben is példa.”

A 2025-ös MTA Lendület-díjban mindezek után három kiváló tudós: **Dóra Balázs** fizikus, **Földváry Miklós István** klasszikus és újlatin filológus és **Nagy G. László** biológus részesült. Ezúton is gratulálunk nekik és hálánkat fejezzük ki kiemelkedő tudományos, tehetség-gondozó és iskolateremtő munkásságukért!

Az MTA két évszázados története tanúsítja, hogy az Akadémia nem csupán őrizni kívánja a múltat, hanem egyúttal aktívan alakítani is a jövőt. A tagok és kutatók a nagynevű, „rendes” akadémikusoktól a fiatal kutatócsoport-vezetőkön és Lendület-kutatókon át egészen az egyetemi oktatókig nagyon is élő tudományos közösséget alkotnak – egymással éppúgy, mint a legkülönbözőbb nemzetközi partnerintézményekkel és tudományos közélettel, ami létfontosságú minden szabadságáért küzdő, megújulni vágyó innovációs ökoszisztéma számára. Ennyiben pedig a Lendület-díjjal járó Zsolnay-porcelánszobor nem csupán a tudományos produktivitás és a tudománynépszerűsítő, iskolateremtő dinamizmus, hanem a megújulóképesség, az autonómiáért és a közjó előmozdításáért való küzdelem – vagyis az Akadémia alapértékeinek és küldetésének – is éppoly hű szimbólumául szolgálhat.

Források:

<https://mta200.hu/mta200/az-mta-tortenete-106336>

<https://mta200.hu/mta200/a-magyar-tudomanyos-akademia-tortenete-ii-resz-19182019-106370>

https://mta.hu/mta_hirei/a-magyar-tudomanyos-akademiáról-targyilagosan-114454

<https://mta200.hu/mta200/az-akademia-kuldetese-106350>

https://mta.hu/esemenynaptar_mta200

<https://mta200.hu/hirek/megujulas-kint-es-bent-eredeti-pompajaban-a-diszterem-videon-a-kulso-rekonstrukcio-eddigi-eredmenyei-106561>

https://mta.hu/mta_hirei/az-apro-reszletektol-az-egyseg-kepig-130-ev-utan-ujult-meg-teljes-egeseben-az-mta-szekhazanak-diszterme-114407

<https://www.youtube.com/watch?v=9G1FqP0upPc>
<https://www.youtube.com/watch?v=7SNpNLTWv5k&list=PLfs1ZvoZ3qYSkchJLaWQOKtAHUbVEYoi5&index=2>

https://mta.hu/mta_hirei/a-magyar-tudomany-evenek-nyilvanitotta-az-orszaggyules-2025-ot-es-2026-ot-113944

<https://kormany.hu/hirek/20252026-a-magyar-tudomany-eve>

<https://www.ttk.hun-ren.hu/aktualis-hirek/magyar-tudomany-eve>

<https://www.tudomanyeve.hu/>

<https://mta.hu/kozgyules199>

A társadalmi növekedés szolgálatában állni – MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért

2025. december 2.-án tartotta első díjátadó gáláját az **MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért Alapítvány**. A 2024-ben indult kezdeményezés annak érdekében jött létre, hogy népszerűsítse a **Matematikai, Természettudományi, Műszaki és Informatikai (MTMI/STEM)** területeket és átfogó hálózatot hozzon létre cégek, iskolák és egyetemek között. A cél, hogy minél több tanuló már iskolás korban megismerkedhessen az MTMI-területek szépségével és ezek felé orientálódva végül ilyen pályákon is helyezkedjen el később. Cikkünkben beszámolunk a díjátadó eseményéről, majd interjút közlünk **Dr. Hömöstrei Mihállyal**, az alapítvány kuratóriumi elnökével.

Tudósítás: **Bodon Gergely Dávid** | Interjú: **Szabó Dániel**

Az MTMI Iskola Program hét alapelv mentén valósul meg, amelyek közül kiemelten fontos az iskolai csapat (pedagógusok, diákok, szülők) létrehozása és aktív együttműködése, az MTMI programok láthatóságának erősítése, valamint a gyakorlatorientált, élményalapú tanulás (pl. kísérletek, robotika és projektek) előtérbe helyezése, továbbá az MTMI-tantárgyak közötti integráció, a tanórán kívüli lehetőségek bővítése, és a piaci nagyfoglalkoztató partnerek bevonása.

A programba bekerülni kívánó iskoláknak egy átfogó pályázati minősítési eljárásról kell részt venniük, amely végén az alapítvány kuratóriuma és az általa felkért minősítési szakemberek döntése alapján kiválasztott intézmények 3 évet kapnak a tudományos, szaktárgyi portfóliójuk összeállítására és gazdagítására, melynek leteltével minősített **MTMI-Iskola elismerést** szereznek. A minősítés egy olyan toborzási előnyt biztosító, vonzó jelző az iskola számára, amely egyszerre segíti a MTMI orientálódású diákok és elkötelezett pedagógusok bevonását.

A kiválasztott iskolák az egyes partnercégek jóvoltából számtalan színes programlehetőségben részesülnek: gyárlátogatásokon, szakmai és nyílt napokon, pályorientációs tanácsadásokon és előadásokon vehetnek részt, de egyetemekkel és más szakmai szervezetekkel (mint a **Nők a Tudományban Egyesület**, a **Kutatók Éjszakája** stb.) is kapcsolatba kerülhetnek. A folyamat kimeneti célja, hogy a folyamatosan épülő és megújuló hálózat hatására meginduljon az e területekre irányuló munkaerőáramlás.

Az Alapítvány ünnepélyes díjátadójának a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) Informatikai épülete adott otthont. A díjátadót **Sipos Imre**, az MTMI Iskolák Alapítvány programigazgatója

nyitotta meg, majd **Dr. Bihari Péter**, a BME oktatási rektorhelyettese köszöntötte a díjazottakat. Beszédében a középiskolai nevelő-oktatói munka jelentőségét hangsúlyozta, rámutatva, hogy az itt megalapozódó érdeklődés képes egyedül biztosítani a jövő nemzedékek hallgatói utánpótlását. Mint fogalmazott:

„munkás szakma a miénk; nehéz benne eredményeket elérni. Ám ha kellő kitartással locsoljuk ezt a fát, ha apránként is, de nagyra nő – és előbb-utóbb bizony meghozza a maga gyümölcsét. Ezzel az iskolaprogrammal pedig nem kevesebb a célunk, mint egy közösségbe terelni és együtt gondozni az erre fogékony intézményeket, hogy különálló fákcskák helyett egyetlen szép erdővé terebélyesedjünk.”

A rektorhelyettes után **Balog Péter**, a Bosch csoport akadémiai kapcsolatokért felelős vezetője lépett a pulpitushoz. Mint elmondta, a díjazottakkal egyszersmind a jövőt ünnepeljük. A program célja ugyanis egy olyan jövőre nyíló innovációs ökoszisztéma kialakítása, amely az egyes kompetenciaközpontokon, pályázatokon, pályorientációs rendezvényeken keresztül óvodától egészen az egyetemig és azon túl, a munkavállalókig képes összekötni a területen érdekelteket. Beszédében hangsúlyozta a holisztikus (irodalmi, zenei és történelmi problémákra egyaránt fogékony) műveltség értékét és szükségességét a tanulástámogatás terén.

„Az MTMI ennek megfelelően nem szétválaszt, hanem integrál: kompetenciákat köt össze. Egy ilyesfajta együttműködés pedig több pusztta kommunikációs célnál – innovációs előfeltétel.”

Balog Pétert követően a Richter Gedeon Nyrt. tudományos főtanácsadója, egészségügyi és oktatástámogatási vezetője, **Dr. Ifj. Szántay Csaba** mondta el köszöntőbe-

szédét. Rávilágított arra, hogy korántsem magától értetődő az általános és középiskolások innovációs célú, szaktudományi támogatása, lévén e területen mind ez ideig a felsőoktatás és annak résztvevői voltak inkább fókuszban. Az utóbbi évek egyre apadó egyetemi utánpótlása azonban ráébresztette a terület oktatásszervező és -támogató feleit, hogy a probléma – és ennél fogva a megoldás – mélyebbre nyúlik: ha változást kívánunk elérni az MTMI-területek felszívó ágán, a közép- és általános iskolák szaktárgyi oktatótevékenységénél kell kezdeni a támogatást. Mint fogalmazott, a program célja már ezen a legkorábbi szinten láthatóvá tenni a tanulók számára, hogy mi minden várhat rájuk az érettségig, az egyetemen, akár a doktori fokozatszerzésen túl.

Rögtönzött parabolával a kulináris világ Michelin-csillagait elénk idézve határozta meg az MTMI-minősítés jövőben elérni kívánt súlyát és jelentőségét. Mint rávilágított:

„Az utánpótlás fontosságának gazdasági magyarázata mellett fontos figyelembe vennünk annak társadalmi motivációját is. A nagyfoglalkoztatók akkor érik el működésük – egyben saját kis Maslow-piramisuk – tetőfokát, ha képesek afféle öntranszcendens állapotba kerülni; vagyis saját növekedésük után a társadalmi növekedés szolgálatába állni és visszatérni a folyamat elejére, hogy a magas szintű tudományos tapasztalat és technológiai jártasság birtokában a legönzettebb szívvel támogassák azokat, akik még az út elején állnak.”

Szántay Csaba lelkesült beszédét Dr. Hömöstrei Mihály mesteroktató, a Deutsche Schule Budapest oktatója, az MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért Alapítvány kuratóriumi elnökének gondolatai követték. Beszédében a legszínesebb infografikákkal szemléltette az alapítvány pilotprogramjának első számosított, statisztikai adatait, nem felejtve el levonni az általuk körvonalazódó konklúziókat sem. Ezt követte a pilot-program első MTMI-díjainak kiosztása.

2025-ben első alkalommal, zászlóvivőként 12 intézmény részesült MTMI Pilot Iskola minősítésben:

- a **Budapest XX. Kerületi Kossuth Lajos Gimnázium**;
- az **ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium**;
- a **Gyömrői Weöres Sándor ÁI AMI**;
- a **Hőgyes Endre Gimnázium**;
- a **Kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium**;
- a **Kispesti Deák Ferenc Gimnázium**;
- a **Lánczos Kornél Gimnázium**;
- a **Nyíregyházi Vasvári Pál Gimnázium**;
- a **BMSZC Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum**;
- a **Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola**;
- a **Székesfehérvári Széna Téri Általános Iskola**;
- a **Székesfehérvári Zentai Úti Általános Iskola**.

Interjú Dr. Hömöstrei Mihállyal, az MTMI Iskolák a Versenyképes Jövőért Alapítvány kuratóriumi elnökével

Hogyan működik pontosan a minősítési rendszer, és milyen szempontok alapján válhat egy iskola MTMI-partnerré, majd elismert MTMI-iskolává?

Célunk, hogy az MTMI (matematika, természettudományok, mérnöki tudományok és informatika) tudományok iránti érdeklődést az iskolákon és ott tanító MTMI-tanárokon keresztül már korán felkeltsük a diákokban és támogassuk jövőbeni szakmai irányultságukat. Az MTMI Iskola Program az együttműködéseket, a szemléletformálást és a láthatóságot erősíti. Az MTMI Iskola Program legfontosabb törekvése, hogy az oktatás minél közelebb kerüljön a való élethez. Olyan magyarországi általános és középiskoláknak szól, amelyek kiemelt figyelmet fordítanak az MTMI szemléletű oktatásra és pályaaorientációra – válaszul a 21. század munkaerőpiaci és gazdasági kihívásaira. Az MTMI Iskolák Program olyan alapelvek mentén kívánja minősíteni és elismerni a különböző településeken tevékenykedő oktatási intézményeket (általános iskola, középiskola, technikum/szaggimnázium), ahol az iskolai életben, a tanárokon keresztül már korán felkeltik a diákokban az MTMI-tudományok iránti érdeklődést, támogatják, fejlesztik azt, és elősegítik jövőbeni szakmaválasztásukat, pályaaorientációjukat. Együttműködések révén közelebb hozzák az oktatást a való élethez, inspirálva a következő generáció tudósait, mérnökeit és informatikusait. A pályázati alapelvek a következők:

- Az MTMI-működés iskolai személyi feltételei: MTMI-csapat létrehozása, pedagógusok, diákok, szülők bevonása.
- Az MTMI-tantárgyak, elemek megjelenése az iskola pedagógiai programjában és szakmai gyakorlatában.
- Az iskola tantervekhez és irányelvekhez illeszkedő saját MTMI-programkínálata és pályaaorientáció.
- A tanulók ösztönzése az MTMI-versenyeken, pályázatokon, kutatásokban való részvételre.
- A lányok érdeklődésének felkeltése az MTMI-programok iránt.

- MTMI-kapcsolatrendszer működtetése (cégekkel, szakmai szervezetekkel, egyetemekkel).
- A pedagógusok ösztönzése az MTMI-program megvalósításához (képzések, továbbképzések).

Ezekhez az alapelvekhez, vagy talán ezeken átívelően még nagyon fontos a láthatóság fejlesztése: bátran és büszkén mutassuk meg, hogy mi minden történik egy jó MTMI-iskolában, így ne csak egy szűk réteg, de lehetőleg az egész társadalom legyen tisztában az iskolákban folyó munkákkal és az eredményekkel.

Az MTMI Iskola Program ezen 7 alapelv mentén valósul meg. Az irányelvek útmutatóként szolgálnak, de minden iskola más profillal, feltételrendszerrel rendelkezik, ezért nem elvárás, hogy minden elem teljes mértékben és azonos módon valósuljon meg. Az 1–4. pontok kiemelten fontosak, mert ezek adják a program szilárd alapját. Az 5–7. pontoknál is érdemes törekedni a minél teljesebb megvalósításra. Az alapelvek talán legfontosabb általános célja a motiváció kialakítása és fenntartása, hiszen talán ez manapság az egyik legnagyobb kihívás az iskolai oktatásban.

Az MTMI Partner Iskola Program az „Elismert MTMI Iskola” minősítéshez vezető út **első mérföldköve – kétéves együttműködés**, amely már önmagában is értéket teremt az iskolai közösség számára. A program célja, hogy a részt vevő iskolák és tanáraik valós kapcsolódási pontokon keresztül tapasztalatokat szerezzenek, bővítsék szakmai látókörüket és inspirációt nyerjenek más intézmények, egyetemek, cégek és civil szervezetek jó gyakorlataiból. A Partner Iskola Program lehetőséget kínál arra, hogy egy iskola felkészüljön az „Elismert MTMI Iskola” minősítésre – közben pedig már maga is értéket és lendületet kap az MTMI-oktatásban.

Milyen szerepet játszanak a vállalati és egyetemi partnerek – például a Bosch vagy a Richter – a programban, és hogyan tudják segíteni a diákokat a pályorientációban?

A jövő technológiája és tudománya iránti nyitottságot már ma meg kell alapoznunk. Ehhez minden érdekelt fél: az iskolák, tanárok, diákok, családok, szakmai szervezetek, egyetemek, vállalatok és az állam bevonódására, és az érintettek aktív együttműködésére is szükség van. 2025-ben elsőként állt a kezdeményezésünk mellé a Robert Bosch Kft., az Alapítvány Stratégiai Partnere

és a Richter Gedeon Nyrt., az MTMI Iskolák Alapítvány Kiemelt Támogatója, így a pilotpályázat díjait, okleveleit ezek támogatásával tudtuk átadni, így amellet, hogy anyagi támogatást nyújtanak az alapítványnak, nagyon fontos szakmai-stratégiai partnerei is a szervezetünknek.

Az alapítvány értékeli a tanárok, iskolák és partnerek szerepét egyaránt. Milyen támogatási formákat kínálnak a pedagógusok számára annak érdekében, hogy magabiztosabban tudják szervezni az MTMI-irányú programokat az iskolában?

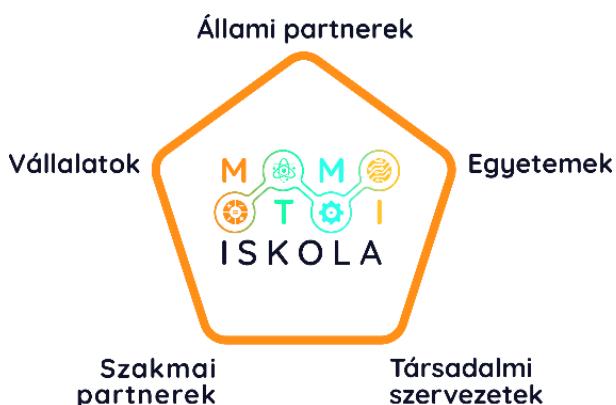
Hisszük, hogy a jövő alakításában a tanárok és az iskolák kulcsszerepet játszanak. A Program célja, hogy ösztönözze a hazai intézményeket és MTMI-tanári közösségeiket: tegyék láthatóvá és könnyen elérhetővé mindazon MTMI-tevékenységeket, amelyek tanórai és tanórán kívüli formában is megjelennek. Egy MTMI-iskolában a tanárok együttműködnek, közösen népszerűsítik az MTMI-központú oktatást, és aktív szakmai-támogatói hálózatot építenek szülőkkel, intézményekkel, egyetemekkel és vállalatokkal. Mivel ezekhez sokszor hiányoznak a feltételek és tapasztalatok, elindítjuk az MTMI Tanári Akadémia programot, hogy célzott és hatékony támogatást nyújtsunk.

Az alapítvány élményalapú, a való életéhez minél szorosabban kapcsolódó oktatásra törekszik. Tudna mesélni olyan konkrét programról, amelyben ez a jellemző különösen jól megvalósult?

Az alapítvány célja egy kiegyensúlyozott, rugalmas és nyitott oktatás megvalósulása, amihez nélkülözhetetlen az élmény és a való életéhez való kapcsolódás. Szerencsére Magyarországon számos olyan kezdeményezés van már, amik ezeket az irányokat képviselik – pl. Kutatók Éjszakája, Lányok Napja, különböző cégek saját programjai, egyetemi nyílt napok, laborlátogatási és -használati lehetőségek, kutatói versenyek –, sokszor azonban mégsem tudnak teljes kapacitással működni, kiaknázatlan lehetőségek maradnak a rendszerben. A mi célunk, hogy a legjobb programok egyfajta sztenđer részei legyenek egy MTMI-iskola éves tervének.

Milyen tapasztalatokat szereztek az első, pilotprogramban részt vevő iskolák munkája során, amelyekből a jövőben profitálni tudnak?

Szinte minden vizsgált alapelv esetén láttunk kiemelkedő színvonalú eredményeket, és az összkép is nagyon biztató, de ne feledjük, hogy ide azok az iskolák jelentkezték, akiknek eleve van egy nagyon stabil MTMI-alapja. Így sem sikerült minden jelentkező iskolának a pilotprogram teljesítése, ami jelzi, hogy a megcélzott szint nem magától értetődő az iskolák számára. Általánosságban a legtöbb fejlődési potenciál talán a kutatási és esszéalapú versenyek, a lányoknak szóló programok, valamint az iskolák és cégek közötti találkozások esetében van. Nagyon biztató, hogy ezekre a témákra is láttunk példaértékű megoldásokat, amiket az MTMI-iskolarendszeren belül szeretnénk a résztvevők között megosztani és megsokszorozni.

Az oktatás jövője nem a messzi távolban van, hanem itt kezdődik – helyszíni tudósítás az MI-konferenciáról

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) adott otthont a Belügyminisztériummal közösen szervezett **Hagyomány és innováció kéz a kézben – Mesterséges intelligencia az oktatás szolgálatában** című konferenciának. Ez azonban nem pusztán technológiai demonstráció volt, hanem állásfoglalás stratégiáról, pedagógiáról és arról az alaphittről, hogy az MI nem ellenség, hanem eszköz az oktatás megújítására és erősítésére. Szakpolitikusok, tanárok, kutatók, informatikus szakemberek gyűltek össze, hogy közösen vizsgálják, miként illeszthető be az MI az oktatásba anélkül, hogy az emberi dimenzió elveszne.

Szöveg: Szabó Dániel | Fotó: Szilágyi Dénes, NKE

A konferenciát Dr. Maruzsa Zoltán, a Belügyminisztérium köznevelési államtitkára nyitotta meg. Beszédében érzékeltette, hogy a „látszólag nyugodt, mozdulatlan felszín alatt” a köznevelésben intenzív MI-fejlesztések zajlanak. Kiemelte: a rendezvény különlegessége abban rejlik, hogy a köznevelés teljes irányítási rétege képviselteti magát, jelezve, hogy nem pusztán technikai kérdéssről van szó, hanem stratégiai elköteleződésről.

Őt Dr. Veszeltszki Ágnes követte, az NKE Nemeskürty István Tanárképző Kar dékánja, aki erősen hangsúlyozta, hogy az MI nem a tanárok és a nevelés végét jelenti, hanem egy új lehetőséget: eszközt, amely segíthet az oktatás mélyebb, értékkelvű átalakításában. Hangsúlyozta a mérlegelő gondolkodás, a kreativitás és az értékalapú ítélethozatal fontosságát; azokat az emberi képességeket, amelyekre az automatizált rendszerek nem lehetnek önmagukban képesek.

Az egyik fő vitairatot Dr. György László, a Tanítsunk Magyarorszáért programért és a gazdasági stratégiáért felelős kormánybiztos mutatta be. Az *Előre, ne hátra!* című előadás azt a víziót festette le, hogy az oktatási rendszer felkészítése az MI korára nem luxus, hanem szükség: nem elég alkalmazkodni, meg kell előzni és új képességeket kell formálni a diákokban.

Erre az elképzelésre reagált Balatoni Katalin, a pedagógiai innovációért felelős miniszterelnöki biztos, valamint Hajnal Gabriella, a Klebelsberg Központ elnöke, akik szerint valódi kockázat rejlik abban, ha az MI-t pusztán technológiai eszközként kezeljük. Szerintük az oktatás emberi dimenzióját meg kell őrizni; a pedagógusok számára pedig nemcsak eszköz, hanem feladat is, hogy kritikusan, felelősséggel használják az új technológiát.

A plenáris előadások sorát Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke kezdte. Amikor a *tananyag válaszol* címmel egy folyamatban lévő MI-projektről tájékoztatta

a konferencia résztvevőit, amely a pedagógusok munkáját fogja megkönnyíteni, illetve a diákoknak nyújt majd segítséget a tananyagok elsajátításában mint kvázi tanársegéd. Erről a nagyszabású innovációról egy későbbi lapszámunkban fogunk részletesen beszámolni.

A konferencia egyik mélyebb gondolati magját prof. dr. Molnár Gyöngyvér, az SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola vezetőjének előadása adta, aki világosan vázolta az oktatás három dimenzióját, amelyek fenntartása és fejlesztése kulcsfontosságú az MI korszakában:

1. Diszciplináris tudás: ez az a tudás, amely a hagyományos tantárgyakat, a tudományos fogalmakat, a rendszerezett ismereteket foglalja magába. Rámutatott, hogy az alapfogalmak hierarchiájának megértése és a fogalmi rendszer stabilitása nélkül a tanulás gyakran felszínessé válik. A diákok csak bemagolják az ismereteket, de nem értik azokat igazán.

2. Alkalmazható tudás: a második dimenzió már nem pusztán elméleti tudás, hanem olyasmi, amit a diák az iskolán kívüli életben is használni tud. Kiemelte, hogy az iskolának nem célja „csak tanítani”, hanem olyan tudást kell adnia, amit a diákok valóban hasznosítani tudnak a felnőtt életben. Mivel azonban az alkalmazható tudás mérése sokkal bonyolultabb

Vigotszkij a „legközelebbi fejlődési zónán” (proximális fejlődési zóna) azt a szintet értette, amelyet a gyermek akkor képes elérni, ha kap egy hozzáértő, támogató szülőtől iránymutatást. A hagyományos intelligenciavizsgálatok ezt a lehetőséget nem mérik, mert ún. „statikus” módon csak azt mutatják meg, milyen fejlett már a meglévő tudás és intelligencia. Ezzel szemben a „dinamikus” mérési eljárások arra fókuszálnak, hogy feltárják a gyermekben rejlő, még ki nem bontakozott képességeket.

(például a PISA-tesztek nem fedik le teljesen), nagy kihívás ennek objektív felmérése.

3. Értelmem és szellem: ez a dimenzió a metakognitív, a gondolkodási képességeket, a kreativitást, a problémamegoldást foglalja magában. Szerinte az MI korában különösen fontosá válik annak képessége, hogy a diákok „gondolkodjanak, mielőtt az MI-t használnák”: ne pusztán reagáljanak az eszközre, hanem tudják, mikor, miért és hogyan használják. Ebben a kategóriában az élményszerű tanulás, a Vigotszkij-féle proximális fejlődési zóna koncepciója és a kognitív képességek fejlesztése kapnak kulcsszerepet. Az üzenete egyértelmű volt: az oktatás nem választhatja le csak az egyes tudástípusokról szóló megközelítést, hanem integrálni kell őket. Az MI akkor tud igazán működni, ha nemcsak tartalmat szolgáltat, hanem támogatja a diák gondolkodását, fejlődését és az érettebb megértését is.

Az előadások gyakorlati oldalát érintette *Csurgó Dávid*, a Gábor Dénes Egyetem MI Tudásközpontjának ügyvezetője, aki bemutatta a Nexius AI rendszer alkalmazását az oktatásban. A program célja, hogy ne csak díszítőeszköz legyen, hanem valódi segítség a tanároknak és a diákoknak. Tananyagokat és automatikusan generált tesztfeladatokat készít elő, segít a differenciálásban és magát az értékelést is támogatja. Elmondta, hogy a Nexius AI képes arra, hogy a tanárok idejét felszabadítsa az adminisztráció terhe alól, miközben személyre szabott tanulási útvonalakat kínál a diákok számára. Az előadás során kiemelte: a generált tartalmak jelentős része már olyan jó minőségű, hogy csak mintegy 30%-nyi korrekció szükséges emberi közreműködéssel – ami azt mutatja, hogy a rendszer nem

pusztán koncepció, hanem már működő és használható eszköz. Bemutatott egy forgatókönyvet is, melyben a Nexius AI integrálható a KRÉTA rendszerbe: a modul segíthet az idegennyelv-oktatásban, különféle feladatokat generál és valós idejű visszajelzést ad a diákok teljesítményére. A modell működése egyszerre ígéretes és felelősségteljes. Nem arról van szó, hogy az MI átveszi a tanári munkát, hanem épp partnerként segít a tanításban és a tanulásban.

A konferencia délutánjára öt párhuzamos műhelymunkát szerveztek, amelyek mindegyike egy-egy kulcsfontosságra fókuszált. Ezek nem pusztán panelbeszélések voltak, hanem aktív, közös gondolkodásra épülő foglalkozások:

Bedő Kornél (Nemzeti Pedagógus Kar) problematizálta a tanári kompetenciák és felelősségkérdését az MI által támogatott oktatásban. A résztvevők megvitatták, hogyan kell felkészíteni a pedagógusokat arra, hogy ne csak felhasználók, hanem alkotók és kritikus partnerek legyenek az MI használatában.

AlGharawi Attila, a Xeropan vezérigazgatója az MI szerepét vizsgálta az idegennyelv-oktatásban, különösen a KRÉTA IFM-modul integrációjának kihívásaival és lehetőségeivel. A workshopon az derült ki, hogy az MI nem csupán segédeszköz lehet, hanem olyan differenciáló program, amely igazodik a diák nyelvi szintjéhez és tanulási stílusához.

Pintér Gergely (Oktatási Hivatal) az MI jövőjéről beszélt az okostankönyvek kontextusában. A résztvevők megvitatták, hogyan lehet a mesterséges intelligenciát használni tartalomgenerálásra és tananyagfejlesztés-

re, nem pusztán a statikus tankönyvek helyett, hanem dinamikus, interaktív, adaptív tartalmak létrehozására.

Szamos Enikő oktatáskutató (NKE) az osztálytermi felkészülés kérdését járta körül: hogyan képezhetjük a pedagógusokat és tanárjelölteket arra, hogy ne féljenek az MI-től, hanem tudatosan és etikusan használják azt. Kiemelt téma volt a továbbképzés, a tanárképzés és a tanítás módszertani újragondolása is.

Koren Balázs EdTech szakember és matematikatanár az MI pedagógiai integrációjáról beszélt: konkrét gyakorlati példákat mutatott be arról, hogyan tudja egy tanár beemelni az MI-t a napi tanításba, nem mint „elnyomó” technológiát, hanem mint kreatív partnert.

A műhelyek végén minden vezető összefoglalta a legfontosabb tanulságokat és javaslatokat. Kiderült, hogy a legnagyobb kihívások nem pusztán technikai jellegűek: a pedagógusok kompetenciáinak fejlesztése, az etikai kérdések kezelése, illetve az MI felelősségteljes integrációja a tantervbe mind alapvető problémák.

A konferenciát *Sipos Imre*, a Belügyminisztérium köznevelési helyettes államtitkára zárta le. Szerinte a konferencia nem egyszeri esemény, hanem egy kezdőpont: az MI oktatásban betöltött szerepe folyamatosan fejlődik. Az irányításban lévő döntéshozóknak együtt kell dolgozniuk a tanárokkal, kutatókkal és fejlesztőkkel annak érdekében, hogy a technológia valóban az emberi fejlődést szolgálja. Hangsúlyozta, hogy az MI integrációja nem csökkenést jelent a tanárok szerepében, hanem új feladatokat hoz: a pedagógusoknak nemcsak tanítaniuk kell, hanem mentorokként, az értékalapú gondolkodás közvetítőiként is tevékenykedniük kell. A technológiát nem elnyerni kell, hanem jól használni.

A *Hagyomány és innováció kéz a kézben* konferencia egészen világosan megmutatta: Magyarország oktatáspolitikája nem elavult szemléletű, amikor az MI-ről van szó, hanem inkább pragmatikus, értékalapú és stratégiai. Ez a rendezvény nem arról szólt, hogy „beengedjük az MI-t az iskolába”, hanem arról, hogy tudatosan formáljuk az iskolai rendszert annak érdekében, hogy az MI ne felülírja, hanem erősítse a tanulást.

A konferencia tanulsága három fő pontban foglalható össze. Az MI-t nem eszközként kell kezelni, amit csak beviszünk a tanterembe, hanem olyan partnerként, amely képes adaptálódni, személyre szabni és támogatni a pedagógiai munkát. A tanár szerepét újra kell definiálni: a tanárok nem fognak kimaradni az MI-korszakból, hanem ők lesznek azok, akik irányítják, kontrollálják és etikus keretekbe helyezik a használatát. És végül az etika és felelősség kérdése: nem elég, ha van technológia, meg kell tanulni, mikor és hogyan alkalmazzuk, különösen abban az oktatási kontextusban, ahol a fiatalokat formáljuk és készítjük fel az életre.

Összességében a konferencia azt az üzenetet hordozta, hogy az oktatás jövője nemcsak a gépeké, hanem az emberi tudásé, kreativitásé és felelőssége. Az MI nem elpusztítja a hagyományt, hanem lehetőséget ad arra, hogy újraértelmezzük, megerősítsük és továbbvisszük azt.

„Nemcsak intézményt, hanem közösséget is építünk”

A horvátországi magyar oktatás múltjáról és jelenéről

Idegen nyelvi közegben egy támogató állami szakpolitikai légkör mellett is komoly kihívást jelent a magyar nyelven oktató pedagógusok összefogása, valamint az anyanyelvi oktatás szakmai és intézményi feltételrendszerének kiépítése, fenntartása. A Horvátországi Magyar Pedagógusok Fórumával (HMPF) azonban egy olyan oktatástámogató háttérszervezet jött létre, amely azáltal kívánja megalapozni a horvátországi magyar oktatás jövőjét, hogy közösségi és szakmai hidat képez a magyar nyelvű pedagógiai tér kulcsszereplői között. A Fórum létrejötte ennél fogva egyszerre volt történelmi szükségszerűség és stratégiai lépés a horvátországi magyar nyelvű oktatás fennmaradása és fejlődése érdekében. A Fórum alapfeladatairól és küldetéséről **Csapó Nándorral**, a HMPF elnökével beszélgettünk.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó: HMPF

Milyen alapvető feladatokkal, kihívásokkal kellett szembesünniük a Fórum megalapításakor?

A HMPF 2001-ben abból a felismerésből táplálkozva jött létre, hogy szükség van egy olyan szakmai, érdekvédelmi és szervezeti keretre, amely képes egységbe fogni a horvátországi magyar oktatásban dolgozókat, képviseli őket, és biztosítja az anyanyelvű nevelés hosszú távú fennmaradását. Legfontosabb feladataink közé tartozik a magyar nyelv és kultúra ápolása, a szakmai iránymutatás és érdekvédelem, illetve a pedagógusok közötti együttműködés elősegítése. A szervezet tevékenysége így az óvodától az egyetemig kiterjed a magyar nyelvű nevelés és oktatás támogatására, a szakmai anyagok kiadására, valamint a pedagógus-továbbképzés és az ösztöndíjrendszer támogatására.

2001-ben az alapítók több meghatározó nehézséggel néztek szembe. A Fórum kezdetben egyaránt küzdött a horvát oktatási rendszerben, illetve az anyaországi támogatási infrastruktúrában elfoglalt helyének meghatározásával. A státútum ennek megfelelően emeli ki a képviselői feladatokat és az állami szervekkel való együttműködés jelentőségét. A magyar nyelvű oktatás fennmaradása ugyanis egyaránt igényli a megfelelő anyagi háttérrel, a szakmai támogatást és a közösségi összefogást. Ennek érdekében kellett megtalálni azokat az eljárásokat, forrásokat és együttműködő partnereket, amelyek segítségével biztosíthatóvá vált egy stabil, folyamatosan működő rendszer, bizonyosságát adva a Fórum által nyújtott szakmai támogatás életképességének. A tanárok és intézmények megnyerése, valamint az aktív tagsági rendszer kialakítása persze további kihívást jelentett, amit következetes és kitartó munkával sikerült elérni.

Miben látja a horvátországi magyar oktatás fejlődésének fő mérföldköveit?

A horvát oktatási rendszer sajátossága, hogy szerves részét képezi a nemzeti kisebbségek anyanyelvű oktatása. Horvátországban ezt külön törvény szabályozza, amely biztosítja, hogy a gyermekek az óvodától egészen a középiskoláig anyanyelvükön tanulhassanak. Ez a jogi és intézményi keret nemcsak lehetőséget, hanem felelősséget is ad közösségünk számára: élni kell vele, fejleszteni kell, egyszersmind fenntarthatóvá tenni a jövő generáció javára. A horvátországi magyar oktatás történetében több olyan meghatározó mérföldkővet is azonosíthatunk, amelyek nemcsak intézményi értelemben hoztak előrelépést, hanem a közösségi identitás megerősödéséhez is hozzájárultak. Az első és legfontosabb a családon belüli nyelvhasználat. A magyar szó otthoni továbbadása – az a következetes döntés, hogy gyermekeinkkel magyarul beszéljünk – az alap, amelyre minden későbbi oktatási erőfeszítés épülhet. A következő kulcsfontosságú lépés a gyermekek bekapcsolása a magyar tannyelvű oktatásba. Ez nem pusztán iskolaválasztást jelent, hanem tudatos közösségi döntést: vállaljuk az anyanyelvi műveltség megőrzését, és megteremtjük annak lehetőségét, hogy a fiatal generációk egy magyar kulturális közegben nőjenek fel.

Fontos mérföldkő volt továbbá az intézmények megalkakulása, fejlődése – mind az infrastruktúra, mind a pedagógiai tartalom vonatkozásában. Az iskolák jobb felszereltsége, a módszertani megújulás és a pedagógusok szakmai továbbképzése egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy az anyanyelvi oktatás minősége folyamatosan emelkedjen. Kiemelendő a szülői és tanuló támogatási rendszerek fokozatos kiépítése is. Ösztöndíjak,

tanulmányi segítség, taneszköztámogatások, táborok és egyéb programok együttes erővel szolgálják, hogy a magyar oktatás valódi perspektívát jelentsen a gyermekek számára és vonzó, biztonságot adó alternatíva legyen a családoknak. Mindez azonban hosszú távon elképzelhetetlen lenne az anyaország stabil és következetes támogatása nélkül. A magyar állam intézményes segítsége nemcsak pénzügyi eszközöket biztosít, hanem szakmai iránymutatást, hálózatiépítést és olyan programokat is, amelyek megerősítik a kisebbségi oktatás rendszerét. Ez a háttér munkánk egyik legfontosabb tartópillére, hiszen általa nemzetközi kontextusban is megerősödik az identitásunk és oktatási modellünk hitelessége.

Végül, de nem utolsósorban jelentős mérföldkővé vált a HMPF szerepének megerősödése. A Fórum mint a Magyar Kormánnyal és az egyes minisztériumokkal együttműködő szakmai partner, számos fejlesztést menedzsel, programot dolgozott ki és valósított meg – mindezzel intézményes keretet biztosítva a rendszer-szintű haladáshoz. E folyamatok együtt alkotják azt az ívet, amely mentén a horvátországi magyar oktatás fejlődése értelmezhető: a családi nyelvhasználat döntésétől a tudatos iskolaválasztáson, az intézményi megerősödésen és támogatási rendszerek kiépítésén át egészen a szervezeti együttműködésig és az anyaország

által biztosított háttérig. A jövő sikere is e pillérek megerősödésén múlik, és azon, hogy egymást kiegészítve szolgálják közösségünk megtartó erejét.

Milyen szakmai programokkal kívánja megszólítani a Fórum a fiatalokat?

A Fórum több olyan szakmai programot is kínál a fiatalok számára, amelyek egyszerre szolgálják a magyar nyelv ápolását, a tehetséggondozást és a közösségépítést. Ilyenek például a Szép Kiejtési Mesemondó Vetélkedő, a Plakátvers-vetélkedő, a Kögyesi Melitta Népdal-éneklési Verseny vagy a Merki Ferenc Anyanyelvápoló Szemle, amelyek a nyelvi tudatosságot, a kreativitást és a kulturális kötődést erősítik. Emellett táborokat is szervezünk, mint a közösségi élményeket nyújtó Barkóca kisújságíró tábor vagy a kreatív Alkotótábor.

A programkínálat 2025-ben tovább bővült olyan tematikus kezdeményezésekkel is, mint a Zöld nap / Sportnap, az Ültess és növekedj kertészkedési program, az Ismerd meg magad pályaorientációs program, valamint az Úszóiskola, amelyek élményalapú tanulást és közösségi fejlődést biztosítanak. A Fórum ezen felül többnapos, élménydús rendezvényeket szervez a Kópácsi Tangazdaság és Ifjúsági Központban, amelyekre már több iskolai csoport is jelezte részvételi szándékát.

A fiatalok elérését ugyanakkor nemcsak szakmai programok, hanem komplex támogatási rendszerek lebonyolítása is segíti. A Fórum fontos szerepet tölt be a „Szülőföldön Magyarul” támogatási program helyi koordinálásában, amely a horvátországi magyar gyermekek számára nyújt anyanyelvi oktatáshoz kapcsolódó pénzügyi támogatást. Ezen túl a szervezet az óvodai díj támogatásának kifizetését is vállalja, ami különösen fontos segítség a kisgyermekes családok számára. Mindezek a kezdeményezések és támogatások együtt erősítik a fiatalok identitását, csökkentik a családok anyagi terheit, elősegítik a magyar tananyelvű oktatás választását, és hozzájárulnak a horvátországi magyar közösség hosszú távú megtartó erejéhez.

Meglátása szerint hogyan alakul a magyar nyelvű oktatás érdekeit képviselő szervezetek viszonya az állami szakpolitikával? Hogyan segíti a horvát állam a nemzetiségi intézményeket pedagógiai céljaik elérésében?

A magyar nyelvű oktatás érdekeit képviselő szervezetek – köztük a HMPF – ma olyan térben működnek, ahol a horvát állam jogi és intézményi szinten deklarálta támogatja a nemzetiségi oktatást. A horvát oktatáspolitikai abból indul ki, hogy a nemzeti kisebbségek anyanyelvű oktatása a közoktatási rendszer szerves része, nem pedig mellékága. Ezt rögzíti a Nemzeti Kisebbségek Jogairól szóló alkotmányerejű törvény, illetve a Nemzeti kisebbségek nyelvén és írásával folyó oktatásról szóló törvény, amely biztosítja, hogy a magyar közösség – az úgynevezett „A-modell” keretében – óvodától a középiskoláig teljes körű anyanyelvi oktatásban részesülhessen.

Ebben a környezetben a szakmai szervezetek és az állami szakpolitika viszonya alapvetően együttműködő:

a szervezetek terepismerettel, szakmai visszajelzéssel és programokkal járulnak hozzá az oktatás működéséhez, az állam pedig szabályozói és finanszírozói keretet biztosít. Ugyanakkor időnként feszültségek is megjelennek – például amikor demográfiai okokra hivatkozva osztályok racionalizálása vagy pedagógushiány nehezíti a működést –, ezért az érdekegyeztetés folyamatos szerepet kap. A magyar nyelvű oktatás rendszere stabilan működik Horvátországban, de több intézményi felmérés figyelmeztet a tanulólétszám csökkenésére és a pedagógushiányra, amelyek közös megoldáskeresést kívánnak. A pedagógiai szabvány viszont lehetővé teszi, hogy a kisebbségi iskolákban az osztályok tanulói létszáma a minimális határ alatt is elfogadható legyen.

Fontos hangsúlyozni, hogy a horvát állam nemcsak jogi keretet ad, hanem intézményes támogatást is biztosít a kisebbségi oktatás számára. A Horvát Köztársaság Tudományos, Oktatási és Ifjúsági Minisztériuma (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih) szervezeti egységeként működik a Nemzeti Kisebbségi Oktatás Főigazgatósága / Igazgatósága (Uprava za nacionalne manjine), amelynek feladata kifejezetten a kisebbségi oktatás támogatása, fejlesztése, tantervi koordinációja és szakpolitikai felügyelete. Ez az intézményi háttér biztosítja, hogy a nemzetiségi oktatás ne maradjon adminisztratív mellékterület, hanem dedikált szakértői figyelmet kapjon. Az állam tehát több szinten is segíti a pedagógiai célok megvalósítását: finanszírozza az intézmények működését és a pedagógusok bérét, támogatja a tankönyvellátást és az anyanyelvű taneszközök fejlesztését, valamint tanügyi tanácsadói hálózatot működtet. A magyar nyelvű oktatás jövője azon múlik, hogy ez az együttműködés továbbra is kölcsönös bizalomra épüljön, és képes legyen rugalmasan reagálni a demográfiai és szakmai kihívásokra.

Milyen határon átívelő pedagógiai együttműködések alakultak ki, erősödtek meg az elmúlt években Magyarországgal, illetve más külföldi magyar pedagógusszövetségekkel?

A Fórum szoros partnerségben dolgozik a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságával, amely a külföldi magyar közösség fejlesztésének egyik fő koordináló szereplője. Emellett együttműködés zajlik a Bethlen Gábor Alappal, amely forrásokkal támogatja a tartalmi programokat, intézményfejlesztéseket és pedagógusképzéseket. A szakmai irányítás és minőségi fejlesztés területén kiemelt kapcsolat működik az Oktatási Hivatallal, a KELLO-val (Könyvtárellátó Nonprofit Kft.), valamint a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkárságával, amelyek mind hozzájárulnak a képzések, tananyagfejlesztések, vizsga- és versenysziszterek összehangolásához. A Fórum továbbá együttműködik több magyarországi felsőoktatási intézménnyel, amelyek pedagógiai képzési, kutatási és módszertani fejlesztésekben nyújtanak partneri háttérrel.

Nemzetközi szinten a horvátországi magyar pedagógusok beágyazott szereplői lettek a Kárpát-medence szakmai hálózatainak. A Fórum kapcsolatot ápol a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségével, a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületével, az Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesületével, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetséggel, a Muravidéki Magyar Pedagógusok Egyesületével és az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségével is. Ezek a testvérkapcsolatok konferenciák, tapasztalatcserék, módszertani műhelyek, tanulmányutak és közös programfejlesztések révén működnek, és egy tágabb szakmai közösséget alkotnak, amelynek célja az anyanyelvi oktatás megőrzése a teljes régióban. E kapcsolatrendszer eredménye, hogy a horvátországi magyar oktatás nem elszigetelten, hanem egy nagyobb, egymást erősítő szakmai ökoszisztémában fejlődik. A tudásátadás, a támogatási rendszerek összehangolása és a közös érdekérvényesítés pedig olyan többleterőt ad, amely hosszú távon is meghatározó szerepet játszik az anyanyelvű oktatás minőségének és vonzerejének fenntartásában.

A HMPF jövőre ünnepi megalakulásának 25. évfordulóját – hogyan készülnek e jubileumi eseményre?

A jubileum nem csupán emlékezés, hanem alkalom arra is, hogy számot vessünk az elmúlt negyedszázad eredményeivel, és új lendületet adjunk a következő évek szakmai munkájának. Olyan ünnepi rendezvényt tervezünk, amelyen pedagógusok, partnerintézmények, anyaországi szakpolitikai szereplők és testvérszervezetek képviselői egyaránt részt vesznek. Itt szeretnénk bemutatni azokat az eredményeket, amelyek az elmúlt évtizedekben meghatározták a magyar nyelvű oktatás fejlődését Horvátországban. A jubileum évében hangsúlyos szerepet kapnak továbbá a diákprogramok, versenyek, táborok és közösségi események is, de az ünnep alkalmat ad arra is, hogy stratégiai szinten értékeljük újra a célokat, és meghatározzuk a következő

25 év irányait. A megújított szakmai prioritások célja, hogy még hatékonyabban tudjuk támogatni a horvátországi magyar oktatási intézményeket, pedagógusokat és családokat.

A Fórum elnökeként milyen reményekkel, célokkal tekint a HMPF, valamint a horvátországi magyar oktatás jövője felé?

Elnökként elsősorban bizalommal és felelősségtudattal tekintek a horvátországi magyar oktatás jövőjére. A következő évek legfontosabb kihívása az, hogy a csökkenő gyermeklétszám, az elvándorlás és a pedagógushiány ellenére is meg tudjuk őrizni a minőségi anyanyelvű oktatás folyamatosságát. Ehhez szükség van arra, hogy tovább erősítsük a szülők döntését a magyar tannyelv választása mellett, és olyan környezetet teremtsünk, ahol a magyar iskola érték, biztonság és lehetőség a fiatalok számára. Célunk, hogy a család, az iskola és a közösség szorosabb együttműködésére építsünk – hiszen az anyanyelv átadásának első terepe a család, az intézmények pedig ezt a kulturális örökséget fejlesztik tovább. Bízom abban, hogy a magyar nyelv használat a gyermeknevelés természetes részévé válik, és hogy a szülők egyre inkább partnernek érzik majd magukat ebben a folyamatban.

Fontos feladatnak tartom, hogy megőrizzük és bővítsük a pedagógusközösség szakmai erejét: továbbképzésekkel, ösztönző programokkal és eszközfejlesztéssel támogatva az óvodától a középiskoláig dolgozó kollégákat. A minőségi oktatás egyik feltétele, hogy legyen elkötelezett, jól képzett pedagógus, aki képes inspirálni és megtartani a tanulókat. Ugyanakkor a jövőbe tekintve elengedhetetlen a stratégiai partnerség fenntartása az anyaországgal és a horvát állammal, amelyek intézményi támogatása nélkül nem létezhet stabil kisebbségi oktatás. Azt remélem, hogy ezek az együttműködések tovább erősödnek, új programokat és fejlesztési irányokat teremtenek, és közösen képesek leszünk reagálni a globális és regionális kihívásokra.

Végezetül bízom abban is, hogy a következő években a horvátországi magyar oktatás nemcsak megőrzi pozícióját, hanem megújul és vonzóbbá is válik a fiatalok számára. Olyan iskolákat szeretnénk, ahol jó tanulni, ahol szeretettel fogadják a gyerekeket, és ahol a magyar nyelv és kultúra nem nyűg, hanem erőforrás. Ha ezt elérjük, akkor nemcsak intézményt, hanem közösséget is építünk – olyat, amely képes megtartani a jövő nemzedékeit, és büszkén vállalni nyelvét és identitását.

Egyesületalapítástól az intézményrendszerig

A muravidéki magyar pedagógiatámogatás múltja és jelene

A magyar nyelvű oktatás háttértámogatásához elengedhetetlen intézmény- és kapcsolatrendszer kiépítése komoly kihívást jelentett valamennyi külhoni magyar közösség számára. Az összetartozás biztos tudata és a segítő szándék azonban olyan megerősítő, hálózat-teremtő erővel rendelkeznek, amely nélkül elképzelhetetlen bármi-féle átfogó szakmai támogatás vagy az anyanyelvi nevelés minőségének és esélyegyenlőségének biztosítása. Egyesületünk alapításának körülményeiről, célkitűzéseiről és fokozatosan bővülő tevékenységi köréről **Vida Törnár Judit**, a Muravidéki Pedagógusok Egyesületének (MPE) alelnöke mesélt.

Szöveg: Bodon Gergely Dávid

Melyek voltak azok a szakmai, oktatástámogatói, -fejlesztői igények, amelyek mentén 2007-ben meg-alapították az Egyesületet?

Egyesületünk idén, 2025-ben lett 18 éves. Az alapítás idején *Pisnjak Mária*, a Szlovén Köztársaság Oktatási Intézetének (Zavod Republike Slovenije za šolstvo, ZRSŠ) magyar nyelvű szaktanácsadója kiterjedt szakmai rálátásával és tapasztalataival segített meghatározni az Egyesület szakmai irányelveit. Munkájából adódóan rendszeresen vett részt magyarországi – de egész Kárpát-medence-szerte rendezett – oktatási konferenciákon, előadásokon, így betekintése volt az országhatárokon átívelő magyar nyelvű oktatás helyzetébe. Mária volt az Egyesület megalakulásának idején a szakpolitikával összekötő legfontosabb kapocs. Azt is figyelemmel kísérte, ahogy a 90-es évek elején sorra alakultak a nagyobb külhoni magyar testvérszervezeteink. Ezekre a mintákra alapozva hoztuk létre az alapszabályunkat, és indultunk el az intézményalapítás útján, amelyben közvetve és közvetlenül is temérdek támogatást és inspirációt kaptunk az említett testvérszervezetektől.

Legfontosabb célunk a magyar nyelv őrzése, terjesztése a muravidéki kétnyelvű óvodákban és iskolákban, amihez elengedhetetlen a szakmai hálózatépítés és a kapcsolatteremtés a pedagógusok között. A kezdetektől célunk volt különböző fórumok kiépítése, hogy legyen hol találkozniuk, eszmét cserélniük, megosztani egymással a tapasztalataikat – és nem utolsósorban

feltöltődni, ismereteket és közös élményeket szerezni. Épp ilyen fontosnak találjuk, hogy folyamatában gondoskodjunk a magyar gyerekek előrehaladási lehetőségeinek esélyegyenlőségéről, olyan anyanyelvi oktatási rendszert kialakítva számukra, amely a nemzetiségi jogokra épülve tanítja őket a demokratikus együttélésre. Mindez persze szorosan összefügg a tagintézményeinkben folyó oktató-nevelő munka minőségének megőrzésével és fejlesztésével.

Közreműködünk ugyanakkor a szakképzett dolgozók továbbképzésének tervezésében, kivitelezésében is. Az alapítás 10. évfordulóján nagy mérföldkőként éltük meg, hogy addigra valamennyi képzésünk akkreditációt szerzett. Ebben is nagy szerepe volt annak, hogy Egyesületünk sikerrel integrálódott a ZRSŠ infrastruktúrájába. Valamennyi képzési programunkat közösen készítettük elő, biztosítva, hogy az akkreditálás minden feltétele teljesüljön. Figyelemmel kísérjük az óvodák és az iskolák nevelési-oktatási helyzetét is, javaslatokat téve a fejlesztés és a háttértámogatás lehetséges irányára, módjára. A szakpolitika ennek megfelelően minden fontos döntés előtt egyeztet az Egyesülettel.

Kiemelt fókusz kerül tehát a kétnyelvű oktatás által felénk támasztott igényeknek a kielégítésére, mi pedig szükség esetén a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösségnek (MMÖNK) jelezzük az észrevételeinket. Mindemellett taneszközöket is igyekszünk fejleszteni, így a továbbképzések mellett tankönyveket

2022-ben volt 15 éves az Egyesület

is írunk, szerkesztünk, bár ezek közül még nem mind-egyik került be a hivatalos szlovén katalógusrendszerbe. Több kötet áll kiadás előtt, illetve a középiskolai magyar mint második nyelvi munkáltató tankönyvek, amelyeket az Egyesület szaktanácsadója írt, a ZRSS kiadásában már megjelentek. Az eltelt években folyamatosan tudott bővülni az Egyesület szakmai tevékenységének repertoárja, mostanra ugyanis a pedagógusok továbbképzés-szervezése után a tanulók felé is sikerült nyitnunk. Különböző koncertek és rendhagyó irodalomórák keretében már egyaránt szervezünk programot óvodásoknak, általános és középiskolásoknak, az utóbbi időben pedig az egyetemistákat is igyekszünk megszólítani.

Milyen programokkal és továbbképzésekkel segíti az Egyesület a muravidéki magyar pedagógusközösséget? Mi az a „Tudástér”? Mit kell tudni a Magyarul a Muravidéken pályázatról?

2008-ban hoztuk létre az azóta is nagy sikernek örvendő, idén 16. alkalommal megrendezett Tanévkezdő Szakmai Napot, amely a leglátogatottabb rendezvényünknek számít. A minden év augusztus végén szervezett nap legfőbb célja a közösségteremtés és a tudásbővítés. Ilyenkor az esemény tartalmi gerincét képező szakmai kerekasztal-beszélgetést más, kötetlenebb programok: jeles előadók színes előadásai kísérik – a legelső alkalmat pedig egy közös gyalogtúra után zenés táncházzal koronáztuk meg. Minden Tanévkezdő Szakmai Napnak van ugyanakkor egy konkrét fókusz-témája is, mint a digitális tananyagok az oktatásban, az élménypedagógia vagy épp a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, fejlesztése. A szakmai és ismeretbővítő plenáris előadások után általában három

szekcióra bontva kezdődnek kiscsoportos műhelymunkák, amelyekbe mindenki saját érdeklődése szerint tud jelentkezni. A szakmai napnak korábban a Lendvai Kétnyelvű Középiskola adott, az elmúlt években pedig az 1. számú Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola ad otthont.

A szakmai eseményeink mellett folyamatosan igyekszünk olyan népművelő programokat is rendezni, amelyek szélesebb körben szólítják meg a térség magyar ajkú lakosságát. A Tudástér sorozatunk ekképp az egész magyar közösségnek szól, és előismeretek vagy bármily különösebb pedagógiai érdekltség nélkül várja az érdeklődőket. Főként olyan témákat igyekszünk vinni ezekre az eseményekre a problémamegoldás és az életvezetés területéről, amelyek szélesebb körben érdekelhetik az embereket. Három előadással szoktunk készülni: ezek közül az első mindig irodalmibb, a másik kettő pedig a hétköznapi életben is előrevivő témákat jár körül. Így hallgathattunk már olyan nagynevű előadókat is, mint *Kozma-Vízkeleti Dániel* családpszichoterapeuta, *Kádár Annamária* pszichológus, *Zacher Gábor* toxikológus, *Bagdy Emőke* pszichoterapeuta vagy *Pál Feri atya*.

Egy másik programunk, amit kifejezetten pedagóguskollégáinknak címezve indítottunk, a Léleksimogató, ami kimondottan a stresszlevezetésről, valamint a problémák közös átbeszéléséről, kezeléséről szól. Noha valamennyi programunk sajtónyilvános esemény, a Léleksimogató éppen a nyílt kommunikáció védelmében szokott zártkörű lenni. Fontos, hogy a kollégák számára adott legyen egy olyan meghitt tér, ahol a kölcsönös megértés és jobbitó szándék jegyében őszintén megoszthatják egymással a tapasztalataikat. A konstruktivitás érdekében minden évben egy Kaposvári Egyetemről érkező pedagóguskolléga moderálja

Az MPE 2024-es közgyűlése

a beszélgetést. A *Magyarul a Muravidéken* pályázattal pedig azokat a szülőket, tanulókat kívánjuk ösztönözni, akik fontosnak tartják a magyar nyelv anyanyelvi szinten való tanulását. Nálunk ugyanis a szülő döntheti el, hogy a gyermeke milyen szinten tanulja a magyar nyelvet, és a választási fordulópontokon nyújtunk támogatást: így az első osztályba lépéskor, majd a negyedikes tagozatválasztás idején, valamint a gimnáziumba kerüléskor, illetve az érettségi, szakmai érettségi vagy záróvizsga letétele idején – erre a négy korosztályra fókuszálva hirdetjük meg évről évre a pályázatot.

Dr. Gróf Annamária, Egyesületünk szaktanácsadója és ügyviteli titkára kezdeményezésére pedig mindezek mellett egy olyan oktatási programunk is elindult, amely során azokat a szlovén nyelvben élő gyerekeket igyekszünk megszólítani, akiknek ugyan a nagyszülői, felmenői magyarok voltak, de a családban már nem beszéljük a nyelvet. Annamária maga keresi fel és jár hetente egy alkalommal Muraszombatba, és tanítja magyarul azokat a gyerekeket, akikben erre van igény. Alapvető célunk, hogy minél több olyan programot, szakmai eseményt hozzunk létre, amelyek segítik a közösség megmaradását és a kétnyelvű területen dolgozó pedagógusokat, hogy csupa olyan élménnyel gazdagítsuk a közösségünket, amelyek által fennmaradhat és megerősödhet bennük a magyarságtudat.

Hogyan alakul a szlovéniai magyar anyanyelvi oktatás helyzete az intézményrendszer és a tanulói létszám vonatkozásában?

A szlovén állam nagyon pozitívan áll a kisebbségi anyanyelvi oktatáshoz. Alapvetően két nagyobb területen él Szlovéniában őshonos nemzeti közösség: a magyar

a Muravidéken és az olasz a Tengermelléken. Előbbiben többségében kétnyelvű általános iskolák vannak. 2002-ben mérték föl utoljára a muravidéki magyar kisebbség létszámát a szlovén Statisztikai Hivatal által: akkor kb. 10 ezer főt számoltak. Megközelítőleg a muravidéki magyarság 75%-a a Dobronaki és a lendvai kistérségben lakik. Ezen a területen több helyen is vannak iskoláink, míg a magyar ajkú lakosság Dombvidéken (Goričko) élő 25%-át csupán egyetlen iskolánk tudja kiszolgálni, a Pártosfalvi Kétnyelvű Általános Iskola, amelyhez még kapcsolódik további két óvodai tagintézmény: egy hodosi és egy domonkosfai. Ezekbe összesen nagyjából 100 fő jár.

A síkvidékre érve a következő általános iskolánk a Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola és a Dobronaki Katicabogár Óvoda, ahol úgyszintén, kicsivel kevesebb mint száz gyerek oktatása zajlik. A síkvidék lendvai térségében, a Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskolában pedig szintén közel 100 fős tanulói létszámmal kalkulálunk. Legnagyobb intézményünk azonban már országos viszonylatban is nagyobb iskolának számít a maga 570 fős tanulói létszámával: a korábban is említett 1. számú Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola. Az intézmény 19 településről gyűjti össze a fiatalokat. A nagyjából 25–30 főt ellátó Lendvai 2. számú Általános Iskola pedig kimondottan az SNI gyerekekkel foglalkozik. Szintén említésre érdemes még a Lendvai Kétnyelvű Középiskola, amely ugyancsak szép tanulói létszámmal és kiterjedt tagintézmény-hálózattal segíti a térség magyar ajkú oktatását. Noha óvodáink zömében általános iskolákhoz kapcsolódnak, de működnek önálló intézményeink is: ilyen a Moravske Toplice Község Óvodáihoz tartozó Pártosfalvi Kétnyelvű Óvoda vagy a Lendvai Óvoda – amelyek közül az utóbbi közel

10 tagozattal rendelkezik. Létfontosságú a kapcsolat a térség óvodái és iskolái között, hiszen csak az előbbieket képesek biztosítani az anyanyelvi tanulói utánpótlást az utóbbiak részére.

Az évek alatt milyen határon átvélő együttműködések alakultak ki Magyarországgal, illetve más külhoni magyar pedagógusszövetségekkel?

A MMÖNK-val közösen, a már meglévő Kárpát-medencei magyar pedagógusegyesületek mintájára dolgoztuk ki az MPE gazdasági, finanszírozási modelljét és érdekképviselési rendszerét. Hatalmas segítségünkre volt ebben a *De Negri Ibolya* elnök asszony által vezetett Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete és az akkor még *Pék László*, ma már *Fekete Irén* elnöksége alatt működő Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége. Velük alakult ki az első igazán szoros határon túli szakmai kapcsolatunk, irányításuk hatalmas segítséget jelentett az induláskor. Ők igazítottak el az anyaországgal és a megfelelő szakpolitikai intézményekkel (így a Belügyminisztériummal és a Nemzetpolitikai Államtitkársággal) való kapcsolatteremtésben és a támogatási rendszer kiépítésében. Az infrastruktúrába való bekapcsolódásban és a támogatások lehívásában ugyancsak nagyfokú segítséget jelentett a MMÖNK. Szerencsénkre ezek az együttműködések már sok éve stabilan működnek, és mára valamennyi testvérszervezetünkkel kitűnő viszonyt ápolunk.

További fontos intézmények az Egyesület életében a lendvai székhelyű Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, valamint a Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ, amelyek többek között helyszínbiztosítással járulnak hozzá egyes programjainkhoz, könyvbemutatóinkhoz, koncertjeinkhez. Épp ilyen fontos számunkra a szlovéniai nemzeti közszolgálati rádió és televízió Magyar Nyelvű Műsorainak Stúdiója, a Muravidéki Magyar Rádió (MMR), illetve a *Hidak* című tévéadás, amelyben valamennyi nagyobb rendezvényünkről hírt adnak. Hasonló a helyzet a lendvai *Népújsággal*, amely szintén rendszeresen közöl a hasábjain fontosabb híreket, tudósításokat, valamint az Egyesület által hirdett pályázati lehetőségeket. Nagy öröm számunkra, hogy a térség legfontosabb kulturális intézményeivel mind támogató, baráti kapcsolatot ápolunk.

Meghatározó még a magyarországi Oktatási Hivattal (OH) kiépült kapcsolat, amellyel már számtalan EFOP-os és Erasmus+ projektben vettünk részt. Az OH a kezdetektől komolyan segíti az Egyesületet – az alapító törekvés megvalósításától az infrastruktúrafej-

lesztésen át egészen az említett szakmai együttműködésekig. Valamennyi tankönyvünket tőlük szerezzük be, így nélkülözhetetlen szerepet játszanak a térségben folyó magyar nyelvű oktatás fennmaradásában – nem is beszélve arról a témérdek digitális lehetőségről, ami számunkra is adottá vált a Nemzeti Köznevelési Portál (NKP) oldalán keresztül.

Az említetteken kívül sokat jelent a kapcsolatunk a Soproni Egyetemmel és az Egeri Eszterházy Károly Egyetemmel, ahogy a Zala Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálattal és a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Pannonhalmi Tagintézményével is (ez utóbbi esetében hálánkat fejezzük ki *Kozma Szabolcs* gyógypedagógusnak, akitől rengeteg segítséget kapunk e területen). Nem utolsósorban szintén kiemelten fontos a kapcsolat a Nemzeti Pedagógus Karral, de a Lendvai Magyar Főkonzulátussal is kitűnő az együttműködésünk, akikkel együtt szerveztük meg a Rubik-napokat, illetve 2025-ben a Rajzfilmünnepeket.

Többek között az említett intézmények közreműködésével kétfévente rendezünk egy ötnapos továbbképzést – hol Budapesten, hol Debrecen, Miskolc vagy Kaposvár környékén. Szintén minden második évben szervezünk egy Terepmunka nevű szakmai napot is, amely ossztantárgyi lehetőséget teremt a tudásbővítésre és a tapasztalatszerzésre. Valamennyi szakmai rendezvényen, amely alkalmat ad a találkozásra, érződik egy kitörölhetetlen kapcsolat. Érezzük azt a hovatartozást, amely ennyi viszontagság után is képes egy asztalhoz ültetni a megmaradás, összetartás és egymás segítése érdekében a jegyében.

Hogyan járul hozzá az ideai tanévtől a külhoni magyar pedagógusok számára is igényelhető egységes magyar pedagógusigazolvány a szlovéniai magyar oktatás támogatásához, fejlesztéséhez?

Éppen most járunk az igények leadásánál – 2026 februárjában várjuk *Maruzsa Zoltán* államtitkár urat az igazolványok ünnepélyes átadására. Úgy érzem, a pedagógusigazolvány mindenképp azt az üzenetet hordozza, hogy gondoskodnak rólunk – és mi is tovább sugározhatjuk ezt a gondoskodást a hozzánk tartozó pedagóguskollégák felé. A kétnyelvű területen később igyekeznünk majd megszólítani olyan intézményeket is, amelyek valamilyen plusztérteket tudnának kölcsönözni az igazolványnak. Már nagyon várjuk, hogy a kezünkben tartsuk; ezáltal még inkább egy nagy egész részének érezhetjük magunkat.

„A pedagógia: emberkertészet”

Tudósítás a Határátlépések című, Kaposi József 70. születésnapjára rendezett tisztelgő konferenciáról

A tehetséggondozás, a tudásátadás és az iskolateremtés kiemelkedő innovációs és megkerülhetetlen pedagógusi értékek. Az idén 70. születésnapját ünneplő **Kaposi József** munkásságában ezek a kvalitások egy intézményi kereteket felülmúló támogatói jelenléttel és a személyes életben is tükröződő példaállítással egészülnek ki. Kaposi tanár urat temérdek jóakarója, barátja, egykori tanítványa és mentoráltja együtt köszöntötte az általuk szervezett **Határátlépések** című ünnepi konferencián, a tanár úr munkásságára reflektáló, tisztelgő tanulmánykötet bemutatásával. Az ünnepi eseménynek az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Humán Tudományok Kutatóközpontja adott otthont.

Szöveg: Bodon Gergely Dávid

2025. december 6-án a Magyar Történelmi Társulat (MTT) és a Magyar Drámapedagógiai Társaság (MDT) együttes szakmai és anyagai támogatásával egy valóban ünnepi konferencia valósult meg. A jeles eseményt *Fodor Richárd*, az MTT titkára, Kaposi József egykori diákja nyitotta meg, aki a jubileumi ünnepség alaphangját két, Kaposi legújabb, **Jó iskolát mindenkinek** című könyvéből átemelt rövidke, ám annál súlyosabb idézettel adta meg. Az első idézet szöveghelyén az idén 200 éves Magyar Tudományos Akadémia (MTA) egy 2017-ben végzett, lényeges mutatóromlást indikáló felmérésén merengve írja Kaposi:

„Joggal vetődik fel a kérdés, hogy mi a magyarázata annak, hogy a rendszer szinte minden szereplője a maga szintjén Pilátus kérdésére a jó választ adja, mégis Barabás neve tölti be a kommunikációs teret.”

A második idézet szöveghelyén pedig egy otthonuk falán pihenő, makacsul működésképtelen ingaóra képen keresztül elemzi az uralkodó felfogás közoktatásban is lecsapódó eltávolodását a tájékozódó szándékú megkérdőjelezés és az őszinte igazságigényből fakadó kétkedés reflexeitől. A lényege szerint sokértelmű valóság szélsőértékei között lengő értelmezői pozíció ingamozgásának megakasztása, jöllehet, megszünteti ugyan a billegés látszólagos bizonytalanságát – de milyen áron? Mint az elemzés éles szemmel rátapint, a válaszkérés ingadozása igenis jótékonyan hat az értelmezésre – épp e dinamika teszi árnyalttá a még születőfélben lévő, formálódó álláspontokat és kölcsönöz nekik valódi mélységet. E billegés nélkül viszont csupán a kizárólagos, ellentmondást nem tűrő, reduktív és bombasztikus megfajtások maradnak, a közhelyszámba menő látszat-igazságok és elefántfejű felkiáltások.

„Az óra a szó szoros értelmében áll, mert nem sikerült az ingát működőképessé tenni, hiába vittük többször is órásmasterhez. Szerkezetében minden alkatrésze a helyén van, mégse működik. A súly felhúzása és az inga meglendítése után az óra elindul, de sajnos rövidebb-hosszabb idő után megáll. Hiába indítjuk újra, mindig elakad. A legutóbbi javításnál az órásmaster olyasmire utalt, hogy az órát egysúlyú szerkezet vezérli, nincs benne ellensúly, amely az ellenhatás révén magától is mozgásban tartaná. Szóval kellene egy ellensúly, hogy folyamatosan lengjen az inga, mert anélkül megáll az idő, a tér is elsorvad, mi pedig (reménytelenül) várhatunk Godot-ra.”

E mély, szubsztantív helyzetelemzések hűen tükrözik Kaposi József viszonyát az oktatáshoz mint gyakorlat-hoz, egyszersmind teoretikus problémához. Szakmai életútjában éppúgy, mint tanulmánykötete tartalomjegyzékében egységes egészet alkot történelemtanítás, demokráciára nevelés és drámapedagógia. Mint arra Fodor Richárd is kitért, a konferencia szervezői által összeállított tisztelegő kötet címében és a konferencia elnevezésében is visszaköszönő „határátlépés” is csak mint e csálthatatlan igazságigényből táplálkozó pedagógiai ars poetica vonatkoztatható helyesen Kaposi

József szakmai életútjára. Pályáját ugyanis végigkíséri az intellektuális és módszertani értelemben körülzárt felségterületek feltáró szándékú, diszkurzív megnyitása, a szellemi életben hosszú árnyékokot vető, elszeparáló falak, kerítések és szögesdrótok átmászása, lebontása.

Fodor Richárd köszöntője után elsőként *Ablonczy Balázs*, az MTT főtitkára laudálta az ünnepeltet. Rövid beszédében munkakapcsolatuk néhány fontosabb momentumát elevenítette fel. Mint elmondta, Kaposi Józsefet úgy ismerte meg, mint akinek „*nincsenek hátsó gondolatai, nem trükközik, nem intrikál, ami a szívében, az a száján, és akit alapvetően egy humanista jó szándék fűt át, a dolgoért való lelkesedés – ami napjainkban elég ritka.*”

Ablonczy szerint *Jean-Louis Barrault*, a nagynevű párizsi Odeon Színház egykori színész-igazgatójának szavai – miszerint „*a színház: emberkertetés*” – a pedagógia, a pedagógusi munkára – s ekképp Kaposi egész tanítói tevékenységére – vonatkoztatva is éppúgy megállja a helyét. Beszéde legvégén pedig *Konsztantinosz Kavafisz* – a tanár úr egy másik könyvében ugyancsak visszatérő – *Ithaka* című versének kezdősortát felidézve búcsúzott:

„*»Ha majd elindulsz Ithaka felé, válaszd hozzá a leghosszabb utat.« Úgy gondolom, Kaposi József mindig a leghosszabb utat választja – ami azt hiszem, megérte, hiszen ide érkezett hozzánk.*”

Ez után *Fodor Pál*, az MTT elnöke ünnepélyesen átadta a Társulat emlékérmét az ünnepeltnek.

Következőként *Dárdai Ágnes*, a Társulat elnökségi tagja lépett a pódiumra. Beszédében a már említett, ***Határátlépések – a neveléstudomány, a történelemdidaktika és a drámapedagógia területén. Tanulmányok a 70 éves Kaposi József tiszteletére*** című kötetbe készült rendhagyó, személyes hangvétellű interjú elkészítését elevenítette fel. Mint elmondta, a 35 éves munkakapcsolatuk során megélt megannyi rendszerszerű oktatási átszervezésben számtalan paradigmaváltásban kellett helytállni. Korántsem volt mindig egyértelmű, mi az, ami megmarad, ami képes túlélni e viszontagságos időkben. Mint *Dárdai* visszaemlékezett:

„Kaposi József mindvégig azt képviselte, hogy tart-suk meg, amit lehet – és menjünk tovább. Ez a meg-szüntetve megőrzés volt az ő ars poeticája.”

Dárdai Ágnes után *Eck Júlia*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) docense laudálta az ünnepeltet, aki beszédében Kaposi József színházi kötődését és drámapedagógusi, iskolateremtői tevékenységét ismertette. Mint beszédéből kiderült, Kaposi fiatal tanárként a Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézetben *Jibraki* néven indított nagy sikerű diák szintársulatot, évekkel később pedig műhelyteremtő tevékenységét az intézmény irodalmi-dramai tagozatának megalapításával folytatta. Azt is megtudtuk:

„A dráma helyzetét az oktatásirányításban végzett munkájával is sokban segítette. 2005-ben, a kétszintű érettségi vizsgarendszer bevezetésével a dráma tárgy is érettségi tárggyá válhatott közép- és emelt szinten egyaránt, ehhez vizsgáztatói képzést szervezett, és segédanyag is megjelenhetett a témában. Kaposi József máig tagja a drámaérettségi tételkészítő bizottságnak.”

Az említettekén kívül pedig még számtalan ponton segítette – és segíti tovább – a drámapedagógia ügyét.

Ezt követően *Katona András*t, Kaposi József egykori főiskolai metodikatanárát, a *Történelemtanítás* című folyóirat szerkesztőjét szólították a mikrofonhoz, hogy ismertesse Kaposi tanár úr történelemdidaktikai tevékenységét. *Katona* legkorábbi emlékeinek felelevenítésén keresztül festett képet a pályája elején, a még iskolapadban terveket szövő egykori tanítvány jelleméről, emberi kvalitásáról. Mint *Katona* fogalmazott:

„Nincs felemelőbb dolog, mint amikor egy hajdani tanítvány teljesítménye túlszárnyalja egykori tanárát – és ezt az utóbbi állapítja meg. [...] Kulcsmondat után kulcsszavak jutnak eszembe vele kapcsolatban: sokoldalúság, szervezőkészség, empátia, határozottság, kapcsolatteremtő képesség. Jóska sokoldalúságát bizonyítja, hogy történelemdidaktikai munkássága mellett – sőt, annak részeként! – drámapedagógusként és tankönyvíróként is jelentőset alkotott.”

Előadásában Kaposi József oktatásirányításban elért eredményei mellett pedagógusi munkája szemléletét és kimeneti értékeit is röviden összegezte:

„A történelmi műveltség alappillérei szerinte: a narratív megismerés, a kollektív identitásképzés, a történelmi látásmód megismerése, valamint az adaptív történelmi gondolkodás és problémamegoldó képesség elsajátítása.”

Beszédét legvégül *Voltaire* szavaival zárta: „Egy nap pihenés – aztán vár a munka a kertben”.

Katona András után *Szöke-Milinte Enikő*, az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tanszékvezető docense, valamint *Gyertyánfy András*, az MTT Tanári Tagozatának elnökségi tagja közösen mutatták be a tisztelegő kötet első és második felét. A kötet bemutatását követően pedig *Hermann Róbert*, a Károli Gáspár Egyetem tanára tartott kifejezetten szórakoztató, humorral fűszerezett tudományos előadást az 1848/49-es forradalom és szabadságharc környéki katonai sajtó helyzetéről, alakulásáról.

Hermann Róbert előadása végeztével pedig *Gloviczki Zoltán*, az Apór Vilmos Katolikus Főiskola rektora lépett a pódiumhoz, hogy nemrégiben megjelent, *A holnapután iskolája* című könyvének központi témáját ismertesse a hallgatósággal. Mulattató, egyszerűsített elgondolkodtató – néhol finoman provokatív – előadásában a konzervatív pedagógiai értékek és a progresszív iskola- és tanításpolitikai törésvonalait, esetleges összehasonlításuk lehetőségeit térképezte fel.

Az előadások legvégén pedig a PPKE drámás hallgatóinak meglepetése: egy olyan áldokumentumfilm csalt mosolyt valamennyiünk arcára, amely Kaposi József kimeríthetetlen teherbírásának titkát igyekezett egykori tanítványokkal, oktatásszervezői, pedagógusi harcostársakkal, kollégákkal készült riportbeszélgetéseken keresztül kifürkészni.

E tisztelegő konferencia mindenestül felemelőnek és tartalmasságában is üdítőnek bizonyult. Megindító volt látni, hogy Kaposi József oktatásnak szentelt évtizedei mily széles rádiuszban fejtik ki hatásukat a mai napig. Pedagógusi, oktató-nevelői, mentori, oktatásszervezői, iskolateremtői erényeiről elért eredményei – az általa alapított körök, társulatok, intézmények, éppígy a nevével fémjelzett tudományos munkák, könyvek és tankönyvek garmadája – mellett temérdek tanítványa, kollégája, jóakarója és (*Ablonczy Balázs* szavaival élve) őszinte hódolója tesz tanúbizonyságot, akik hálával a szívükben és újító erővel merítenek a tanár úr kitartásából és bölcsességéből.

Jókívánságunkkal csatlakozva e kivételes társasághoz, Isten éltesse még sokáig a Tanár Urat!

Pécsi Eszter öröksége

Egy tanári díj nemzedékeket formáló pedagógusoknak

A műszaki és természettudományos pályák iránti érdeklődés erősítése, valamint a tehetséggondozó pedagógusok társadalmi megbecsülése kiemelt fontosságú mind a magyar köznevelés, mind a felsőoktatás jövője szempontjából. Különösen a műszaki és természettudományos területeken döntő jelentőségű, hogy a középiskolai tanárok képesek-e felébreszteni és fenntartani a fiatalok érdeklődését, mélyíteni kompetenciáikat és reális pályaképet mutatni számukra. A mai gazdasági és technológiai környezetben – amikor az automatizáció, a digitalizáció és a fenntarthatósági kihívások új elvárásokat támasztanak – a pedagógusok szerepe nem csupán tudásátadás: ők formálják a problémamegoldó gondolkodást, a kutatás iránti kíváncsiságot és a szakmai etikai érzéket, emellett szemléletet, hitet és inspirációt is közvetítenek a diákok felé. Munkájuk hatása messze túlmutat a tanórák keretein: a középiskolai években formálódik az a belső motiváció, amely később a mérnöki, informatikai vagy éppen természettudományos hivatás felé vezeti a fiatalokat. A kiemelkedő pedagógiai munkásság méltó módon történő elismerése és támogatása társadalmi feladatunk. Ennek egyik módja a Pécsi Eszter Tanári Díj, amely 2025-ben immáron tizenhetedszerre adott teret annak, hogy a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), a Pro Progressio Alapítvány és annak támogatói ünnepélyesen köszöntsék a középiskolai műszaki és természettudományi oktatás legkiemelkedőbb képviselőit.

Szöveg: Szabó Dániel

A díj névadója, *Pécsi Eszter* személye azért különösen alkalmas a pedagógiai elismerés jelképezésére, mert élete és szakmai pályafutása maga a történeti-társadalmi tanmese: egy olyan nő útja, aki a 20. század elejének korlátai közepette tört utat a műszaki tudományok felé, egy olyan korszakban választotta a mérnöki pályát, amikor a nők számára ez még nehezen volt elérhető. Pollák Eszter 1898. március 8-án született Kecskeméten, családja később változtatta meg nevét Pécsire. Már gyermekkorában felismerhető volt kivételes matematikai érzéke és tudásvágya. Édesapja játékos magyarázataival vezette be a bonyolultabb összefüggésekbe, ő pedig olyan feladatokat oldott meg, amelyek még nővérei számára is túl nehéznek bizonyultak. Tanulmányait rendkívüli szorgalom és gyors előrehaladás jellemezte. A Váci utcai gimnáziumban három év alatt teljesítette a négy osztályt, majd színjeles érettségit tett. 1915-ben, még nem egészen 18 évesen a Berlin-Charlottenburgi Technische Hochschule hallgatója lett, mert a budapesti Műegyetem akkoriban még nem fogadott női hallgatókat. Amikor 1918 végén megváltozott a felsőoktatás hozzáférhetősége, hazatért és 1920. március 8-án – éppen a születésnapján – vette át építőmérnöki oklevelét a Műegyetemen. Ezzel ő lett az első nő, aki itthon mérnöki diplomát szerzett.

Pécsi Eszter pályája a magyar és nemzetközi mérnöki életben egyaránt maradandó nyomot hagyott. Statikus-ként és tervezőként dolgozott, nevéhez olyan jelentős építészeti és szerkezeti megoldások fűződnek, mint a margitszigeti Hajós Alfréd uszoda csuklós vasbetonívei, tavi turbinaalapozások, magasabb acélszerkezetek és több olyan épület szerkezeti terve, amelyek korszakalkotó megoldásokat tartalmaztak. 1930-tól saját mérnökirodát alapított, és férjével, *Fischer József* építőművésszel együtt számos kiemelkedő szerkezeti megoldást tervezett, amelyek közül több ma is fontos része a magyar építészeti örökségnek. Ezek után karrierje a nemzetközi porondra is kiterjedt. 1957-ben Bécsbe, 1958-ban New Yorkba költözött, ahol szintén a szakma kiemelkedő alakjának számított. 1965-ben „az év legjobb statikusa” elismerést nyerte el az Egyesült Államokban. Kiemelkedő munkásságának köszönhetően számos, ma is tiszteletreméltó statikai megoldás kötődik a nevéhez. Karrierje, személyes bátorsága és példamutatása máig inspirálja a mérnöki pálya iránt érdeklődő fiatalokat, különösen a középiskolás lányokat, akik számára Eszter története ma is bizonyítja: a mérnöki hivatás mindenki előtt nyitva áll, a tudományos pálya, tervezés és gondolkodás nem nemhez kötött adottság, bárki számára hozzáférhető, aki magáévá akarja tenni a szorgalmat, a szaktudást és kreativitást.

A Pécsi Eszter Tanári Díj ezt az örökséget viszi tovább a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mellett működő Pro Progressio Alapítvány gondozásában, amely 1996 óta törekszik arra, hogy erősítse a Műegyetem és a gazdasági élet közötti kapcsolatot és támogassa a tehetséggondozást, az innovációt, valamint az oktatási és kutatási kezdeményezéseket. Az alapítvány céljai közé tartozik a fiatal mérnök-tanulók és oktatók segítése ösztöndíjak és pályázatok révén, valamint az értékmegőrzés – különös tekintettel az egyetem történeti épületeinek revitalizálására és a műegyetemi közösség kulturális életének erősítésére. A tanári díj 2009 óta működik és 2022-től viseli Pécsi Eszter nevét, amivel az alapítvány azt kívánja hangsúlyozni, hogy a műszaki és természettudományos pályák népszerűsítése csak a középiskolai pedagógiai munka megbecsülésével lehet sikeres, illetve ösztönözni szeretné a fiatal lányokat és fiúkat egyaránt a műszaki és természettudományos pályák választására, mindezzel azt a gondolatíságot erősítve, hogy a tudomány és a mérnöki munka terén egyenlő lehetőségek állnak a nők rendelkezésére is. A díjazás nem pusztán szimbolikus: 2025-ben minden elismert oktatónak 1-1 millió forint támogatás jár, amely konkrét lehetőséget kínál a pedagógiai programok fejlesztésére, eszközvásárlásra, versenyfelkészítések finanszírozására és a tehetséggondozó kezdeményezések elindítására vagy folytatására. A díj azokat a pedagógusokat ismeri el, akik nemcsak tanítanak, hanem példát mutatnak: tananyag-fejlesztők, közösségépítők, versenyfelkészítők, akiknek hatása sokszor évekkel később, a hallgatók egyetemi sikerein keresztül mutatkozik meg.

A 2025. november 11-i ünnepség a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem dísztermében zajlott. Az esemény ünnepi jellegét nemcsak a hagyományos helyszín, hanem a jelen lévő szakmai, felsőoktatási és kormányzati vezetők jelenléte is erősítette: jelen voltak a BME vezetői, köztük Charaf Hassan rektor, a kormányzati és minisztériumi képviselő részéről Pósné Rácz Annamária (felsőoktatásért és felnőttképzésért felelős helyettes államtitkár) és Maruzsa Zoltán (köznevelésért felelős államtitkár), valamint Ferencz Orsolya miniszteri megbízott az űrkutatás területéről. A rendezvény méltóságát erősítette, hogy Fischer Zsuzsa, Pécsi Eszter unokája is jelen volt, így személyes kapcsolat született a múlt és a jelen ünnepelése között. Pakucs János, a Pro Progressio Alapítvány elnöke ünnepi beszédében hangsúlyozta: a díj nem egyszerű elismerés, hanem befektetés a jövőbe. Azt szeretné, hogy a pedagógusok munkájának anyagi és erkölcsi támogatása révén több fiatal válassza a műszaki pályákat, különösen a lányok közül. Charaf Hassan rektor beszédében kiemelte a középiskolai pedagógusok szerepének fontosságát az egyetemre történő átmenet gördülékenységének megteremtésében. Hozzátette, hogy a felsőoktatás feladata és érdeke közös a közoktatással: a minőségi utánpótlás biztosítása minden érintett felelőssége.

A díj odaítélését egy sokszínű, felkészült bíráló bizottság végezte, amelynek tagjai között szerepeltek gya-

korló pedagógusok, egyetemi oktatók és minisztériumi szakemberek. A 2025-ös zsűri néhány kiemelt tagja: Fodor Erika, a Kutató Tanárok Szövetségének tiszteletbeli elnöke és kémiatanár; Salgó András egyetemi tanár, a Pro Progressio Kuratóriumának tagja; Szilágyi Brigitta egyetemi docens, a BME TDK titkára; valamint Sipos Imre címzetes egyetemi docens, a Belügyminisztérium köznevelési helyettes államtitkára. A bírálat különös gondossággal zajlott: figyelembe vették a pályázók tanári munkájának szakmai mélységét, tananyag- és módszerfejlesztő tevékenységét, a tehetséggondozásban elért eredményeiket (hazai és nemzetközi tanulmányi versenyek, emelt szintű érettségire felkészítés), valamint azt, hogy a díjazottak közül hány tanuló folytatta egyetemi tanulmányait műszaki területen.

Az idei évi díjazottak munkája jól szemlélteti, milyen sokféle módon lehet hozzájárulni a műszaki és természettudományos utánpótlás neveléséhez: vannak köztük olyanok, akik a digitális készségek fejlesztésében emelkednek ki; pedagógusok, akik hagyományos alapozó tantárgyak – matematika, fizika, kémia, biológia – terén alkotnak példaértékű tananyagot és készíté-
nek fel hallgatókat magas színvonalon versenyekre; és vannak, akik komplex, interdiszciplináris programokat vezetnek, amelyek összekapcsolják a műszaki gondolkodást vállalati és kutatási partnerekkel. A támogatók listája – 77 Elektronika Kft., B. Braun Magyarország, Morgan Stanley Magyarország és Nokia – is azt mutatja, hogy az ipar és a pénzügyi szektor is felismeri: a középiskolai tehetséggondozásba tett támogatás hosszú távon megtérülő, stratégiai jelentőségű befektetés.

A Pécsi Eszter Tanári Díj 2025-ös átadása tehát nem pusztán egy ünnepség: ez a szakmai közösség önazonosságának erősítése, a tanári hivatás méltó elismerése, és egy olyan üzenet, amely a közoktatás, a felsőoktatás és az ipar közötti folyamatos párbeszéd szükségességét hangsúlyozza. A díjazottak munkája – legyen szó egy-egy kimagasló versenyfelkészítésről, innovatív tananyagfejlesztésről vagy a helyi közösségekben végzett pedagógiai munkáról – mind azt szolgálja, hogy a magyar fiatalok nagyobb arányban és felkészülten válasszák a műszaki és tudományos pályákat. Ennek a törekvésnek különös súlyt ad az a társadalmi tény, hogy a hallgatók kevesebb mint egynegyede választ műszaki vagy természettudományos képzést a felsőoktatásban és ezen belül a nők aránya különösen alacsony. A Pécsi Eszter Tanári Díj egyik célja ennek az aránytalanságnak a mérséklése azáltal, hogy példaképeket állít és támogatást nyújt a tanároknak.

Külön figyelmet érdemel, hogy a díj nyertesei a saját iskoláikban való munkájukon túl gyakran vállalnak országos szerepet is: tantervfejlesztésben, szakmai konferenciákon való előadásokban, kollégiumok és műhelyek vezetésében vesznek részt, ilyen módon tudásuk és módszereik jó gyakorlata szélesebb körben is elterjed. A 2025-ös díjazottak névsora bizonyítja ezt az intézményi sokszínűséget és a pedagógiai teljesítmény különböző megnyilvánulásait.

A 2025. évi Pécsi Eszter Tanári Díj elismerésben részesült pedagógusok:

- **Hípi Angéla** – Kispesti Deák Ferenc Gimnázium (digitális kultúra és matematika)
- **Komáromi Annamária** – Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium (matematika és fizika)
- **Kováts Livia** – Közgazdasági Politechnikum Alternatív Gimnázium (matematika és földrajz)
- **Martonné Pálfalvi Katalin** – Batthyány Lajos Gimnázium (biológia és kémia)
- **Merényi Miklós** – Budapesti Műszaki SzC Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum (informatika)
- **Dr. Mindáné Kolostori Nóra** – Váci Szakképzési Centrum Boronkay György Műszaki Technikum és Gimnázium (matematika és fizika)
- **Oláhné Flinta Marianna** – Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium (matematika, informatika és ábrázoló geometria)
- **Surányi László** – Tóth Árpád Gimnázium, Debrecen (biológia és kémia)
- **Szabó Róbert** – Kiskőrösi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium (fizika és történelem)
- **Takács Imre** – Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc (matematika és informatika)

A 2025-ös Pécsi Eszter Tanári Díj ismételten rámutatott arra, hogy a közoktatás minősége és a felsőoktatási utánpótlás közötti kapcsolat tudatos ápolása nélkülözhetetlen. A díjazottak munkája, példája és a díj mögött álló szervezeti és vállalati támogatás mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a műszaki és természettudományos pályák vonzóbbak legyenek a fiatalok számára és különösen ösztönzőek a lányok számára. Az ilyen elismerések nem egyszeri ünneplések, hanem követendő gyakorlatok kiemelései, amelyek remélhetőleg hosszú távon is látható, mérhető eredményekhez vezetnek az oktatásban és a társadalom egészében.

Ez az elismerés egyszerre szól a múlttól és a jövőről. Tiszteletadás egy kivételes mérnöknő előtt, aki bebizonyította, hogy a tudományos pálya mindenki számára nyitva áll. Egyben köszönetnyilvánítás azoknak a pedagógusoknak, akik nap mint nap ezt a hitet adják tovább tanítványaiknak. Az idei díjazottak munkája világosan bizonyítja, hogy a magyar középiskolákban továbbra is rengeteg olyan tanár dolgozik, akik képesek nemzedékeket formálni – csendben, szerényen, de pótolhatatlan erővel.

Szövegelnk? Szövegelnk!

Új kézikönyv a szövegértési képesség fejlesztéséhez

Az utóbbi évek oktatásméleti kutatásai egyre erősebben hangsúlyozzák, hogy a szövegértés nem csupán egy a sok tantárgyi képesség közül, hanem valójában az egész tanulási folyamat alapja. Az az olvasó, aki nem ért, nem mélyíti el a tudását, nem képes továbbépíteni ismereteit. Ez az állítás minden műveltségi területre igaz, az irodalomtól a természettudományokig, a társadalomismerettől az informatikáig. A nemzetközi mérések, a hazai diagnosztikus visszajelzések és a pedagógusok mindennapi tapasztalatai ugyanabba az irányba mutatnak: a diákok szövegértési nehézségei nem csupán egyetlen tantárgy vagy évfolyam problémájaként jelennek meg, hanem olyan rendszerszintű kihívásként, amely az egész iskolarendszer működésére kihat. Ebben a helyzetben különösen nagy jelentősége van azoknak a tudományosan megalapozott, gyakorlati felhasználásra is alkalmas szakmai anyagoknak, amelyek képesek hidat építeni az elmélet és a pedagógiai gyakorlat között.

Szöveg: Szabó Dániel

Dr. Zs. Sejtes Györgyi *Szövegelnk? Szövegelnk! Kézikönyv tanároknak, tanárjelölteknek a szövegértési képesség fejlesztéséhez* című kézikönyve éppen ezt a kapcsolatot teremti meg. Összetettsége, szakmai alapossága és a magyar oktatási környezetre való érzékeny rálátása miatt a mű a jelen oktatásfejlesztési diskurzus fontos kézikönyve lehet. A szerző nemcsak az anyanyelvi nevelés oldaláról, hanem széles körű pszicholingvisztikai, neveléstudományi és mérési-értékelési háttérrel közelít a témához, amelynek köszönhetően a kötet valódi segítség lehet pedagógusok, kutatók, tanárképzős hallgatók és intézményvezetők számára egyaránt.

A kézikönyv már az előszóban jelzi azt az átfogó szemléletet, amely az egész művet meghatározza: a szövegértés fejlesztése akkor lehet eredményes, ha rendszerszintű megközelítésre épül. A szövegértési képesség fejlesztését tantárgyközi kompetenciának kell tekintennünk; valamennyi tanóra közvetett vagy közvetlen célja kell, hogy legyen. Mivel a tanulók különböző órákon, különböző típusú, struktúrájú szövegekkel találkoznak, ezért mindenképp olyan keret kell, amit valamennyi pedagógus könnyen el tud sajátítani. Sejtes Györgyi világosan beszél arról, hogy a pedagógusok a mindennapi gyakorlatban gyakran elszigetelt jelenségekkel találkoznak: az olvasási motiváció csökkenésével, a felső tagozatos tanulók kalandozó figyelmével (épp abban az időszakban, amikor megszűnik a szövegér-

tési képesség célirányos fejlesztése), az egyre komplexebb tankönyvi szövegek és a csökkenő befogadási képességek közötti feszültséggel. A szerző azt a kérdéskört boncolgatja, amelyre a könyv későbbi fejezetei részletes rendszert kínálnak: hogyan lehet mindezt tantárgyfüggetlen keretben, életkori sajátosságokra, módszertani következetességre és mérhető tanulási eredményekre támaszkodva kezelni. Ez a fejlesztés bonyolult, összetett folyamat, amely több tudományterületet is érint.

A kötet a továbbiakban a szövegértés tudományos hátterére világít rá, pedagógusbarát módon bevezet a pszicholingvisztika, a neveléstudomány és a kognitív nyelvészet metszéspontjaiba. A szerző bemutatja *Beaugrande* és *Dressler* szövegnyelvészeti megközelítését, amelyre a kötet épül. A szöveg nem egyszerűen mondatok sorozata, hanem olyan kommunikációs cselekvés eredménye, amelyben a kohézió és koherencia nyelvi elemei éppolyan fontosak, mint a helyzet, a szándék, az elfogadhatóság vagy a hírérték. A szöveg így válik egyszerre nyelvi és nem nyelvi produktummá: egyszerre forma és funkció, egyszerre struktúra és jelentés. Továbbá bemutatja a *bottom-up* (alulról felfelé) és *top-down* (felülről lefelé) megközelítés elméleti hátterét és interaktív megközelítését. A hagyományos olvasásmélet, a *bottom-up* szemlélet szerint az olvasó az információ passzív befogadója, a szövegben lévő jelentést úgy reprodukálja, hogy az írott szimbólumo-

kat átkódolja hangzó megfelelőikbe, és ezen keresztül alkotja meg a szöveget. A kognitív, *top-down* megközelítésű olvasásfogalom szerint az olvasó aktív teremtője a jelentésnek, a jelentés a szöveg, a szövegalkotó és az olvasó együttműködésének az eredménye.

A könyv egyik legfontosabb fejezete a szövegtípusok, szövegfajták részletes, módszertanilag felépített bemutatása. Ez a rész nem egyszerűen elméleti rendszerezés, hanem valós osztálytermi helyzetekből építkező, tantárgyfüggetlen szemléletű segítség. A könyv a szövegek összehasonlítását teszi a fejlesztés központi műveletévé. A kognitív megközelítés szerint ugyanis a kategorizálás alapja nem az, hogy két szöveg teljes egészében hasonlít-e egymásra, hanem az, hogy milyen fokú megfelelések fedezhetők fel közöttük. Innen értjük meg a prototípus-elmet is: minden szövegtípusnak van egy „legjobb példánya”, amelyhez képest a többi szöveg viszonyítható. Ez a megközelítés rendkívül hatékony tanulásszervezési keretet ad, hiszen a kamaszok gondolkodásához különösen közel áll a hasonlóságok és különbségek tudatosítása.

Az ezt követő feladatsorok nem elszigetelt mintapéldák, hanem olyan egységes rendszer részei, amelyek a mindennapi pedagógiai gyakorlatba is könnyedén beilleszthetők. A szerző mindhárom szövegtípusnál (elbeszélő, magyarázó és dokumentumtípusú szövegeknél) olyan feladatsorokat kínál, amelyek egyszerre fejlesztik a tanulók metanyelvi tudatosságát, szövegszervezési ismereteit, valamint a szövegértéshez szükséges logikai műveleteket.

A könyv ötödik és hatodik fejezete különösen fontos azok számára, akik a tanulásieredmény-alapú megközelítést szeretnék mélyebben megérteni. A kompetencia fogalmának tisztázása, az explicit és implicit tudás közti különbségtétel, valamint a szövegértés attitűd- és autonómiaoldalának elemzése olyan pedagógiai újraértelmezést kínál, amely túlmutat a frontális órászervezés hagyományain. A szövegértés fejlesztése nem technikai, hanem személyiségfejlesztési folyamat is: a diák önállósága, felelősségvállalása, együttműködési készsége ugyanannyira a folyamat része, mint a szövegek belső logikájának a feltárása.

A hetedik fejezet az R-J-R modell (ráhangolódás-jelentésteremtés-reflektálás) bemutatásával a korszerű szövegértési fejlesztés egyik legalkalmazhatóbb módszertani keretét tárja fel. Az előzetes ráhangolódás, a közös munka és a reflektív lezárás hármas egysége pontosan olyan struktúrát ad az óráknak, amely illeszkedik a tanulók kognitív folyamataihoz. A hármas felosztás egyszerűnek tűnik, de mögötte egy komplex pedagógiai elgondolás áll. A modell valójában átvezet a passzív szövegfeldolgozástól az aktív, tudatos, reflexív megértésig. A ráhangolódás szakasza mozgósítja a tanulók előzetes tudását, a jelentésteremtés a szöveggel való aktív munkát jelöli, míg a reflektálás az a fázis, amelyben a tanulók saját megértési folyamataikra tekintenek vissza. A kötet számos példát mutat arra, milyen kérdésekkel lehet a diákokat a mélyebb gondolkodás felé terelni: *Miért értettem meg könnyen az elbeszélő típusú szöveget? Miért értem nehezen a dokumentum /magyarázó típusú szöveget? Mi az, ami segítette /*

akadályozta a megértést? Ez a fajta tudatosítás, amely lassanként automatizálódik, nem csupán a tanórai munkát teszi eredményesebbé, hanem magát a tanulót is „önálló olvasóvá” formálja. Mindezek olyan digitális eszközök bevonásával történnek, mint a WordArt és a Mentimeter, amik a modern pedagógiai eszköztár nélkülözhetetlen részévé kezdenek válni.

A könyv következő és legterjedelmesebb egysége a 7–8. osztályos fejlesztő modulok részletes kidolgozása. Ez a fejezet nem csupán tanmenetjavaslatokat közöl, hanem teljes, átfogó rendszerét adja a szövegértési képesség fejlesztésének. Ezek az óratervek nem vázlatok, hanem valódi, élő tanórai forgatókönyvek, amelyekbe a szerző beépítette a tanári kérdéseket és a várható válaszokat is. A pedagógus így nemcsak azt látja, milyen feladatot érdemes adni, hanem azt is, hogyan lehet a diákok gondolkodását irányítani, milyen válaszok érkezhetnek, és hogyan lehet ezeket a tanulói tudás hálózati szerkezetéhez illeszteni. Ez a transzparencia nagy segítség lehet mind a pályakezdő, mind a tapasztalt pedagógusok számára.

A Szövegelnünk? Szövegelnünk! nemcsak egy újabb módszertani kiadvány, hanem egy alaposan átgondolt, rendszerszintű keret, amely választ ad a mai közoktatás egyik legsürgetőbb kihívására egy olyan tétel-mondattal, miszerint a szövegértés fejlesztése hosszú távú, következetes, az iskola egészét átható pedagógiai folyamat. A kézikönyv mély elméleti alapozást, gazdag pedagógiai eszköztárat, pontosan kidolgozott gyakorlati segédanyagokat és korszerű tanulásieredmény-alapú megoldásokat kínál.

Pálya'Kaland

Térkép a pályaorientáció félelmetes tengeréhez

A pályaválasztás egy fiatal számára egyszerre lehet izgalmas és ijesztő feladat. Amikor elérkezik a pillanat, hogy döntést kell hozni a jövőnkéről vagy a leendő életpályánkról, gyakran ott a kérdés: „Valóban ezt akarom? Elég jól ismerem magamat ahhoz, hogy biztos legyek a döntésemben?” A mai világban a lehetőségek száma szinte végtelen, viszont az iskolák, szakmák, elvárások és útmutató tanácsok rengetegében nagyon könnyen elveszhetünk. Sok fiatal nem is azért bizonytalan, mert nincs véleménye, hanem mert nem tudja, hol és hogyan kezdje el feltérképezni saját erősségeit, értékeit és jövőképét. Éppen ezért különösen értékes minden eszköz, amely nem helyettünk dönt, hanem segít önmagunkat megismerni, gondolatokat rendezni és célokat formálni. Most egy ilyen eszközről írunk, **Orbán-Csog Tímea Pálya'Kaland** című interaktív munkafüzetéről, amely nem kívülről mondja meg, ki mire alkalmas, hanem megtanítja, hogyan lehet a saját válaszunkat megtalálni. Egy út, amin végig lehet menni – saját tempóban, saját kérdésekkel, saját felismerésekkel. A döntés így nem egyetlen nagy, félelmetes lépés lesz, hanem apró, felfedezésekkel teli folyamat, amelynek végén nemcsak egy szakmaválasztás, hanem egy irány, egy történet születik, ami a munkafüzetet használó fiatal sajátja.

Szöveg: Szabó Dániel

A **Pálya'Kaland interaktív munkafüzet** egy olyan eszköz, amely tizenévesek számára teszi élményszerűvé és személyessé a pályaválasztás folyamatát. A könyv létrehozásának alapja a szerző, Orbán-Csog Tímea gyakorlati tapasztalata. Pályaorientációs tanácsadóként, kommunikációs és HR-szakemberként az évek alatt megtapasztalta, milyen bizonytalanul mozognak a fiatalok a szakmák, iskolatípusok és döntési minták rengetegében és mennyire meghatározó, hogy ne külső elvárások, hanem saját belső iránytűjük alapján döntsenek saját karrierjüket és jövőjüket illetően. A munkafüzet így nem csupán tesztkönyv, nem egy újabb rutin-szerű kitöltendő feladatlapcsomag, ami előregyártott válaszokra kényszerít, hanem egy olyan személyes, reflektív felfedezőút, amelyen minden fiatal saját maga rajzolhatja meg önismereti térképét, miközben a saját értékeikre, erősségeikre és álmaikra épít. Ideális eszköz ahhoz, hogy a fiatalok saját tempójukban, kreatívan és reflektíven dolgozzák fel értékeiket, készségeiket és lehetőségeiket, miközben a pedagógusok és szülők is konkrét, használható támogatást kapnak a folyamat kíséréséhez.

A kiadvány moduláris, interaktív felépítését úgy állították össze, hogy a diákok hét, egymásra épülő „küldetésen” keresztül haladjanak előre. A folyamat az önismereti alapoktól indul, majd a jövőképalkotáson, álommunkák kitalálásán, a különböző szakmák világának interaktív megismerésén, valamint a tanulási utak térképének megrajzolásán át a döntéshozási technikák

gyakorlásához és a konkrét, megvalósítható pályaterv összeállításához érkeznek. A munkafüzet minden része a személyes érintettségre épít: a feladatok vizuálisak, kreatívak és játékosak, így a diákok nem csupán kitöltnek egy tesztet, hanem saját gondolataikat, érzéseiket, motivációikat dolgozzák fel. A szimbólumokkal, rajzokkal, térképekkel, kártyákkal és más vizuális eszközökkel kiegészített feladatok célja nem a kategorizálás vagy a stigmák létrehozása, vagy hogy egy külső rendszer „dobozai” közé próbálják beilleszteni a fiatalokat, hanem az önreflexív tér megnyitása, hogy a diákok a saját kérdéseiket tegyék fel, saját válaszaikból építkezzenek és ők maguk fedezzék fel, milyen irányok állnak közel hozzájuk.

A munkafüzet nyelvezete tudatosan **közvetlen, tá-mogató és motiváló**. Partnerként szólítja meg a fiatalokat, olyan hangon, amely egyszerre könnyed és mély, egyszerre gondolatébresztő és bátorító, ezzel támogatva és erősítve a belső reflexiót. Az oldalak között olyan mondatok, rövid idézetek, vizuális jelölések jelennek meg, amelyek célja, hogy megerősítsék: a pályaválasztás nem egyetlen pillanat döntése, hanem egy hosszabb út, amely tele van újabb és újabb kérdésekkel, felismerésekkel és lehetőségekkel. A munkafüzetből kiemelt részlet – „**A pályád nemcsak szakma, hanem egy történet, amit te írsz**” – jól mutatja ezt a szemléletet: a döntés nem egy előre meghatározott sablon, hanem egy olyan folyamat, amelynek minden fejezete személyes és megismételhetetlen.

A Pálya'Kaland célja, hogy iskolai pályaorientációs programok, pedagógiai szakszolgálatok és tanácsadói együttműködések eszköztárává váljon. A kiadvány egy egyszerre önállóan is használható önismereti eszköz, ugyanakkor kifejezetten úgy állították össze, hogy **személyes kíséréssel** – iskolai foglalkozások, tanácsadói beszélgetések vagy otthoni szülő-gyermek párbeszéd részeként – teljesedjen ki igazán. A feladatok minden ponton teret nyitnak a beszélgetésre, az érzelmek megfogalmazására és a vélemények ütköztetésére. A munkafüzethez pedagógusoknak és szülőknek szóló mellékletek is kapcsolódnak, ezzel biztosítva a többoldalú támogatást és azt, hogy az önismereti munka közösségi keretek között is megvalósulhasson. Ezáltal a kiadvány valódi többszereplős együttműködésre épít, a diákok mellett a felnőttek is szerepet kapnak, támogatva a fiatalokat abban, hogy megértsék a döntéseik hátterét és bátrabban merjenek hosszú távú célokat kijelölni.

A kiadvány különlegessége a már korábban említett **interaktív, moduláris felépítés**. A hét küldetés mindegyike egy önálló témakört jár körül, mégis szervesen kapcsolódik a többihez, így egy olyan ívet alkot, amely lépcsőről lépcsőre vezeti a diákot a saját pályatervé felé. A szerkezete a fiatalok számára is világos, logikus és könnyen követhető: az első küldetésben a diák saját erősségeit, érdeklődési köreit és értékeit fedezheti fel, majd a másodikban már saját jövőbeli énjével dolgozhat, vizualizálhatja álmait, elképzeléseit. A harmadik küldetés a szakmák világát mutatja be interaktív, felfedezésre hívó módon, a negyedik a tanulási utak térképét rajzolja meg a középiskolatisípusok, alternatív lehetőségek és egyéni pályatérképek rendszerezésével. Az ötödik küldetés a döntéshozási technikákat segít végiggondolni, külön figyelmet szentelve annak, milyen szerepe lehet a folyamatban a szülőknek és tanároknak. A hatodik küldetés a karrierképességekről szól: kulcskompetenciák felismerése, fejlesztési tervek összeállítása, a tanuló saját „karrierpecsétjének” megszerzése. A hetedik, záró küldetésben pedig megszületik a személyes pályaterv, egy olyan dokumentum, amely végül összefoglalja a fiatal saját céljait, irányait és lépéseit.

Elemei között olyan vizuális és reflektív eszközök találhatók, mint az erősségkártyák, az „interjú a jövőbeli önmagammal”, a pályatérkép vagy a kompetencia-kerék. Ezek mind segítik a mélyebb önreflexiót és a leszűrt konzekvenciák gyakorlati alkalmazását, tehát abban

szolgálják a fiatalokat, hogy ne pusztán elméleti szinten gondolkodjanak, hanem saját életükbe ültessék át az egyes témákat. Az interaktív kiadvány nyomtatott és online formában is elérhető. A kiadványt digitális mellékletek egészítik ki: QR-kódok, videós tartalmak és online sablonok támogatják, melyek lehetővé teszik, hogy a tanulók saját tempójukban és digitális környezetükben is folytathassák az önismereti munkát, illetve megoszthassák tanáraikkal, barátaikkal az eredményeiket.

A munkafüzet önmagában is teljes értékű eszköz a személyes önismereti munkához, de ugyanakkor része is egy nagyobb, komplexebb rendszernek: a szerző által kidolgozott **Pálya'Kaland PRO** intézményi szintű megoldásnak, amely a pedagógusok, tanácsadók, valamint az intézmények számára is módszertani eszközt kínál. Ez az összetett rendszer lehetővé teszi, hogy a Pálya'Kaland ne csak egyéni munkában, hanem tanórai keretek között, csoportos foglalkozásokon vagy tanácsadói folyamatokban is hatékonyan működjön. A munkafüzet és a PRO moduljai együtt egy vizuálisan aktiválható, reflektív és digitálisan is működő rendszert alkotnak, amely intézményi szinten támogatja a fiatalok tudatos pályaeépítését.

A Pálya'Kaland munkafüzet 2026 januárjában jelenik meg, és ettől kezdve a teljes rendszer – a kiadvány, a digitális mellékletek és a PRO modulok – elérhető lesz intézmények, pedagógusok, tanácsadók és a családok számára. A cél az, hogy a pályaorientáció ne információadás legyen, hanem valódi jövőépítés: olyan folyamat, amelyben a fiatalok megtanulják felismerni saját kompetenciáikat, megérteni döntéseik mozgatórugóit és bátran kialakítani azt az irányt, amely valóban illik hozzájuk.

A Pálya'Kaland kiadvány és maga a teljes rendszer mindazoknak az intézményeknek, pedagógusoknak és orientációs tanácsadóknak szól, akik hisznek abban, hogy a pályaválasztás nem egy egyszeri döntés, hanem egy gazdag, sokrétű, személyes út. Ez a munkafüzet végigvezeti a fiatalokat ezen az úton – kérdésekkel, feladatokkal, vizuális eszközökkel és támogató hangon –, hogy végül ne csak szakmát, hanem saját történetet válasszanak.

Kalandra hív az Ige

Bibliai szabadulószoza mint élményalapú és értékközvetítő pedagógiai tér egy vajdasági keresztény gyermektáborban

Szöveg és képek: **Gazdag Emma**

Még ma is élénken él bennem az első **Útitárs tábor*** emléke, amelyen hétévesen, nővéremmel vettem részt a vajdasági Tóthfaluban. Az élmény annyira meghatározó volt, hogy azóta is „*útitársnak*” érzem magam – immár felnőttként is. Jelen írás a töretlen sikerű Útitárs táborhoz, egyúttal az *Új Köznevelés – Hit, élmény, nevelés* című korábbi írásának gondolatmenetéhez kapcsolódik, amely hangsúlyozta, hogy a keresztény gyermektáborok a digitalizált mindennapok sodrásából kiszakadva teremtenek lehetőséget a gyermekeknek a személyes találkozásokra, a hitbéli elmélyülésre és a közösségi élmények megélésére (Szabó, 2025). Magam is úgy vélem, hogy a gyermektáborok élménypedagógiai eszköztárába tartozó tevékenységek, mint a játék, az alkotás, a dramatikus történetfeldolgozás vagy a szabadtéri kalandok természetes és élményszerű módon segítik a gyermekek fejlődését. Valamint ezek a módszerek az egyházi gyermektáborokban hangsúlyozottan támogatják a közösségi és lelki fejlődést, mialatt komplex módon hatnak a gyermekek kapcsolati és hitbéli szemléletére.

Értekezésem egy tábori, analóg bibliai szabadulószoza-foglalkozást mutat be, amely gamifikációs és élménypedagógiai elemekre építve fejleszti a résztvevők szellemi és szociális készségeit, közösségi élményt nyújt, és értékközvetítő nevelési eszközként szolgál. A tanulmány célja egy olyan gyakorlat bemutatása, amely újszerű lehetőségeket kínál a nevelésben, hiszen a gamifikáció és az élménypedagógia nemcsak a nonformális tanulási terekben alkalmazható eredményesen, hanem adaptálható a formális oktatási környezetben is. Továbbá kiemelendő, hogy az írás nem törekszik átfogó, általánosítható tudományos következtetések levonására; sokkal inkább az a szándék vezérli, hogy új gondolatokat ébresszen és friss perspektívákat juttasson a kortárs pedagógiai diskurzus gazdagításához.

A játékosítás pedagógiai potenciálja

A pedagógiai játék hosszú ideje szerves része a nevelési folyamatoknak, azonban ahhoz, hogy tudatosan tervezett, célorientált pedagógiai eszközzé válhasson, szükség van megbízható elméleti és módszertani alapokra, amelyek lehetővé teszik, hogy a játék nevelési potenciálja érvényesüljön a dinamikus változó oktatási környezetekben. A (digitális)játékalapú tanulás újrafelfedezése egyúttal válaszlehetőséget is kínál a 21. századi oktatás kihívásaira (Fridrich, 2023). A játékosítás (gamifikáció) fogalma az ezredfordulón jelent meg *Nick Pelling* munkája nyomán, aki azt vizsgálta, hogyan lehetne játékos elemekkel vonzóbbá tenni az elektronikus tranzakciókat (Marczewski, 2021). A terminus a 2010-es évek közepére terjedt el széles körben (Deterding és mtsai., 2011; Machová, 2019), amikor a gyakorlati implementáció mellett a tudományos érdeklődés is jelentősen megnövekedett (Werbach, 2014). A kutatások számának exponenciális növekedését jól szemlélteti, hogy míg 2014-ben 6120 vonatkozó tanulmányt azonosítottak, 2025-re ez a szám meghaladta a 260 ezret. A gamifikáció fogalmának egységes definíciója mindmáig nem született meg, ugyanakkor a *Deterding* és munkatársai által megfogalmazott értelmezés irányadóvá vált a szakirodalomban. Szerintük a gamifikáció nem más, mint **a játékelemek nem játékos kontextusban történő alkalmazása**, amelynek célja a motiváció fokozása és a hatékonyság növelése (Deterding és mtsai., 2011, idézi: Fridrich, 2023). Machová (2019) hasonlóképpen úgy véli, hogy *a gamifikáció célja a nem játékos környezetben zajló tevékenységek érdekesebbé és eredményesebbé tétele*. Marczewski (2021) három kulcselemre építi a gamifikáció koncepcióját: *a játékszervezésre, a játékelemek tudatos alkalmazására és az élményszerűsítésre*. A gamifikált pedagógiai gyakorlat során tehát nem maga a játék, hanem annak tervezési logikája épül be a tanítás-tanulás folyamatába, amelynek elsődleges célja a tanulók motivációjának növelése és az aktív részvétel ösztönzése. E megközelítés hatékony megvalósítása tudatos tervezést igényel: figyelembe kell venni a tanulók egyéni igényeit, a kitűzött tanulási célokat, valamint az élményszerűség szempontjait (Huang és mtsai., 2013, idézi: Figueroa-Flores, 2016).

* Az **Útitárs tábor** 1996 óta rendezik meg a vajdasági Tóthfaluban, főtisztelendő *Utasi Jenő* atya vezetésével. A tábor célja, hogy erősítse és formálja a határon túli, kisebbségi magyar keresztény gyermekközösséget, segítve őket abban, hogy megőrizték értékeiket, kultúrájukat és hitüket a változó világban is.

Ezzel összecseng *Fromann* (2016) három kulcsfogalma, amelyek: az **ideális beszíntezés** (a történetbe ágyazott célrendszer), az **ideális jutalomrendszer** (azonnali és arányos visszacsatolás), valamint az **optimális terhelés**, mely az unalom és frusztráció elkerülését szolgálja. Igazolt (*Homer*, 2018; *XiuhuanLi*, 2021; *Konstantakis*, 2022; *Torres-Rodríguez*, 2022; *Casanova-Mata*, 2023), hogy a gamifikációban alkalmazott mechanizmusok (pontgyűjtés, szintek, jelvények) olyan pszichológiai reakciókat váltanak ki, amelyek növelik a tanulói elköteleződést és közvetlenül javítják a tanulási eredményeket. A gamifikáció nem pusztán játékoságot visz az oktatásba, hanem strukturált pedagógiai megközelítést kínál, amely tudatos tervezésen alapulva támogatja a belső motiváció fenntartását, erősíti az önirányított tanulási igényt és tartós, élményszerű tanulási állapotot tesz lehetővé (*Gazdag és mtsai.*, 2025). Ennek köszönhetően a gamifikáció a 21. századi pedagógiai innovációk egyik meghatározó elemévé válik, legyen szó nem formális tanulási környezetekről, például nyári táborokról vagy a formális oktatás kereteiről.

Szabadulósobák

Az oktatási célú szabadulósobák (*escape room: ER*) egyre népszerűbb eszközei a tanulási környezetek megújításának, mivel az oktatási rendszer keretein belül izgalmas formában ötvözik a történetbe ágyazott tanulást, a kooperatív munkát, az időnyomás által fokozott motivációt és a fokozatosan épülő tananyagot (*Veldkamp és mtsai.*, 2020). Bár ezek az elemek önmagukban nem jelentenek pedagógiai innovációt, együttes alkalmazásuk igazán motiváló tanulási élményt nyújt (*Breakout EDU*, 2018). A szabadulósobák metodikája szervesen illeszkedik a játékalapú tanulás és a gamifikáció elveihez, hisz a csapatmunka, az időkeret és a változatos kihívások együttesen ösztönzik az aktív részvételt és a problémamegoldó gondolkodást (*Nicholson*, 2015; *Wiemker és mtsai.*, 2015; *Veldkamp és mtsai.*, 2020). A tanulók aktív szerepvállalása miatt a pedagógusok támogató, facilitáló szerepben jelennek meg (*Van Leeuwen és mtsai.*, 2019), mialatt megteremtik a jól működő pedagógiai szabadulósoba-foglalkozások feltételeit, azaz: a tananyagot keretbe helyező történetet; az azonnali visszajelzést; a fokozatosan nehezedő feladatokat; a jutalmazási rendszert; és az önállóságot támogató légkört (*Annetta*, 2010; *Veldkamp és mtsai.*, 2020).

Bibliai szabadulósoba – Küldetés az Írások őrzői számára

A bemutatott program egy kooperatív bibliai élményjáték, amely gamifikált keretek között, hét feladaton keresztül vezet végig a részt vevő gyermekeket. A narratíva szerint a gyerekeknek egy különleges megbízatást kell teljesíteniük, miszerint *egy régi láda került elő a templom pincéjéből, rajta egy felirat: „Csak azok nyithatják ki, akik ismerik Isten útjait.”* A ládában hét ősi tekercsnek kellene lennie, de valaki, vagy valami szétszórta ezeket, és csak azok találhatják meg, akik szívükben nyitottak Isten Igéje iránt.

Ez a küldetés keretezi és motiválja a tanulási folyamatot, miközben mélyebb bevonódást tesz lehetővé a bibliai tartalmakba. A foglalkozás során minden feladat egy-egy bibliai történet feldolgozására épül, amelyhez kapcsolódva a résztvevők változatos, kompetenciafejlesztő feladatokat oldanak meg.

Az **első állomáson** (*János 6,1–14*) az ötezer ember megvendégelésének csodája elevenedik meg. A csapatok először felkutatják és felolvassák a bibliai szakaszt, majd egy kosárból ételek képeit húzzák elő. Ha az adott étel szerepel a történetben, a feladattekercsre kerül. A kihívás itt még nem ér véget. A gyerekek saját ötleteikkel is bővítik a kosarat: vajon ők ma mivel kínálnák meg a rászorulókat, ha ők lennének Jézus segítői? Majd a **második állomás** (*Máté 25,14–30*) a talentumok példázatát hívja életre. A csapattagok közösen megfejtik, hogy kinek hány talentum jutott a bibliai történetben, illetve mit kezdett azokkal. Ezután mindenki kap egy talentumérmét, amire ráírhatja, hogy milyen képességgel, ajándékkal ajándékozta meg őt Isten. A játékvezető arra bátorítja a gyermekeket, hogy a hét során gondolkodjanak el, hogyan élhetnének a kincsükkel, hogyan sokszorosíthatnák azt a jó szolgák példáját követve. Pásztorként indulnak a gyerekek az elveszett juh keresésére a **harmadik állomáson** (*Lukács 15,1–7*). Térképet követnek, útvonalat terveznek, számolnak és gondolkodnak, valódi nyomozás veszi kezdetét. A feladathoz korosztályra szabott logikai és matematikai rejtvények is tartoznak (példák: 1. Hány juha volt a pásztornak? Egy nap megszámolta őket, és csak 99-et talált. Hány juh hiányzik? 2. A pásztor úgy döntött, hogy elindul megkeresni. Minden harmadik percben 200 métert tud megtenni. Hány métert tesz meg 15 perc alatt? 3. A pásztornak útközben 6 elágazásnál kellett döntenie. Minden elágazásnál 2 lehetősége volt: balra vagy jobbra. Hány különböző útvonalon juthatott volna el a juhhoz?). A **következő két állomás** (*Lukács 14,15–24*) Isten országának meghívására irányítja a figyelmet. Először egy különbségkereső játék teszi próbára a gye-

A szerzőről:

Gazdag Emma tanár, doktorandusz. 2013-ban szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karán, angoltanár és játék- és szabadidő-szervező tanári szakon. 2024 óta az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának hallgatója. Kutatási tevékenysége a neveléstudományok területére irányul, különös tekintettel az osztálytermi gyakorlatok vizsgálatára és fejlesztésére. Tudományos munkájának középpontjában a játékosított, különösen a strukturált gamifikációs pedagógiai módszerek vizsgálata áll, az általános iskolai oktatás kontextusában. Ezzel párhuzamosan kiemelt figyelmet fordít a reflektív pedagógiai gyakorlatok és szemlélet erősítésére, valamint az innovatív tanítási gyakorlatok terjesztésére.

rekek megfigyelőképességét, hiszen a meghívás sokszor a részletekben rejlik. A megtalált eltérésekért ezután „taposókövek” járnak egy kooperatív ügyességi pályán, ahol a résztvevőknek csak közösen, a megszerzett taposóköveket használva és egymásra figyelve sikerülhet eljutni a „mennyei vacsorára”. Az együttműködésre építő játék során többek között kirajzolódik a közösséghez tartozás öröme és a meghívás elfogadásának felelőssége. A **hatodik állomáson** (Lukács 10,25–37) az irgalmas samaritánus története kerül előtérbe. A résztvevők egy összekevert képregénykockákból álló történetet állítanak sorrendbe, miközben újraértelmezik az irgalmasság üzenetét. A feladat nemcsak a történet logikai rendjére, hanem személyes reflektálásra is ösztönöz: mit is jelent valójában segíteni a másikon? A záró, **hetedik állomás** (János 8,12) Jézus szavaira épül: „*Én vagyok a világ világossága.*” A gyerekek saját kezüket rajzolják körbe, és az ujjakba beleírják, miben „ragyognak”, hogyan lehetnek ők is világossággá mások számára. A kézlenyomatokból egy hatalmas, közös mécses fénye bontakozik ki, szimbolikusan megvilágítva, mire képes a közösség, ha mindenki a maga fényét hozzáadja.

A foglalkozás záró mozzanataként a gyermekek az összegyűjtött feladattekercsekkel érkeznek a ládához, amelyet közösen nyithatnak ki. A láda belsejében egy mécses fénye világítja meg azt a bibliai idézetet „„Lámpás a te igéd lábam előtt...”” (Zsolt. 119,105), amely az egész program lelki és pedagógiai ívét meghatározza. Ez a szimbolikus gesztus nemcsak a tanultak összegzése, hanem az élmények belsővé tételének lehetősége is. A ládában elhelyezett apró ajándékok, tematikus ceruzák és igés könyvjelzők további megerősítést adnak a gyermekek számára, támogatva az élménypedagógiai hatás fenntartását és az értékközvetítés elmélyítését.

„Lámpás a te igéd lábam előtt...”

Összegzés

A jelen tanulmányban bemutatott bibliai tematikájú szabadulószoza-program jól példázza, miként válhat a feladatok egymásra épülő rendszere nemcsak tartalommal, hanem módszertanilag is a tanulási folyamat szervező erejévé. A fokozatosság, a kooperáció és a személyes bevonódás együtt teszik lehetővé, hogy a tanulás élményszerű, ugyanakkor nevelési célokat is betöltő folyamattá váljon. A szabadulószozá, a játékosítás és a játékalapú tanulási módszerek oktatási-nevelési gyakorlatban való alkalmazása úgy a nyári gyermektáborokban, mint iskolai keretek között indokolt és releváns megközelítés, hiszen lehetőséget kínál a differenciált tanulásszervezésre, az egyéni fejlődési utak támogatására, valamint a 21. századi kulcskompetenciák fejlesztésére. A tanulók tapasztalati úton, közösségi élményekre és reflexiókra támaszkodva mélyítik el megértésüket, miközben kiemelt szerepet kap az aktív tanulás.

Jelen írás nem kíván komplex tudományos következtetéseket levonni, célja inkább a gondolatébresztés és a párbeszéd ösztönzése a pedagógiai gyakorlat megújításának lehetőségeiről. Mint olvashattuk, a nemzetközi szakirodalom és gyakorlati példák alapján egyre sürgetőbbé válik, hogy a gamifikáción alapuló oktatási formák hatásait szisztematikusan értékeljük, és olyan módszertani kereteket dolgozzunk ki, amelyek irányt mutatnak a további fejlesztésekhez. Felmerül tehát az a kérdés, hogy *milyen mértékben képes a játékosított tanulás hosszú távon fenntartani a motivációt és elmélyíteni a tudást?* Illetve *hogyan integrálhatók az élménypedagógiai és gamifikációs elemek a formális oktatás napi gyakorlatába?* E kérdések megválaszolása nem csupán elméleti, hanem gyakorlati jelentőségű is, hiszen hozzájárulhat egy olyan pedagógiai kultúra kialakításához, amely érzékeny a tanulók igényeire, és képes élményszerű, ugyanakkor tartalmas tanulási utakat kínálni.

Irodalom:

Annetta, L. A. (2010). The "I's" have it: A framework for serious educational game design. *Review of General Psychology*, 14(2), 105–113.

Breakout EDU. (2018). Retrieved June 18, 2025, from <http://www.breakoutedu.com/>.

Casanova-Mata, I. (2023). Enhancing English Acquisition: Effects of among us Game-Based Gamification on Language Competence, Motivation, Attention, and Attitude towards the English Subject. *Education Sciences*, 13(11), 1094. <https://doi.org/10.3390/educsci13111094>

Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., Nacke, L. (2011). From Game Design Elements to Gamefulness: Defining Gamification. In: *Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference: Envisioning Future Media Environments*. ACM Press: 9–15. DOI: 10.1145/2181037.2181040

Figuerola-Flores, J. F. (2016). Gamification and Game-Based Learning: Two Strategies for 21st Century Learner. *World Journal of Educational Research* 3(2): 507–522. DOI:10.22158/wjer.v3n2p507

Fridrich, M. (2023). A gamification elhelyezése a játékalapú tanulási módszerek terminológiai rendszerében. IN: *XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia* (XXIII. National Conference on Educational Sciences). Budapest, Hungary. Volume: Bajáth, A., Csányi, K., Győri, J. (szerk.) (2023). Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban. Absztraktkötet. (p. 288). MTA PTB.

Fridrich, M. (2023). A gamifikáció összetevői, modelltípusai és továbbgondolásuk: az oktatásban alkalmazott gamifikáció komplex modellje. *Iskolakultúra*, 33(4), 75–90. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/44430>

Fromann, R. és Damsa, A. (2016). A gamifikáció (játékosítás) motivációs eszköztára az oktatásban. *Új Pedagógiai Szemle*, (3–4), 76–81. https://epa.oszk.hu/00000/00035/00175/pdf/EPA00035_upsz_2016_03-04_076-081.pdf

Gazdag, E., Baráz, B. E. (2025). A gamifikáció jelentősége és alkalmazási lehetőségei az általános iskolai angol mint idegennyelv- órákon (egy szisztematikus irodalmi feltárás első tapasztalatai) előadás. Új kutatások, kutatási irányok a pedagógiában és a gyógypedagógiában – online konferencia.

Homer, R., Khe Foon Hew, Cheng Yong Tan (2018). Comparing Digital Badges-and-Points with Classroom Token Systems: Effects on Elementary School ESL Students' Classroom Behavior and English Learning. *Educational Technology , Society*, 21(1), DOI:10.1016/j.chb.2021.106963

Jenkin, I., Fairfurst, N. (2019). Escape room to operating room: A potential training modality? *Medical Teacher*, 1. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2019.1657821>

Konstantakis, M., Lykiardopoulou, A., Lykiardopoulou, E., Tasiouli, G., , Heliades, G. (2022). An Exploratory Study of Mobile-Based Scenarios for Foreign Language Teaching in Early Childhood. *Education Sciences*, 12(5), N.PAG. <https://doi.org/10.3390/educsci12050306>

Li, X., Chu, S. K. W. (2021). Exploring the effects of gamification pedagogy on children's reading: A mixed-method study on academic performance, reading-related mentality and behaviors, and sustainability. *British Journal of Educational Technology*, 52(1), 60–178. <https://doi.org/10.1111/bjet.13057>

Machová, R., Korcsmáros, E., Fehér, L., Gódnay, Zs. Seres-Huszárik, E. , Tóbiás Kosár, S. Az oktatás során alkalmazott játékosítás elméleti vizsgálata. *11th International Conference J. Selye University, Pedagogical Sections. Conference Proceedings*. DOI: <https://doi.org/10.36007/3334.2019.225-232>

Marczewski, A. (2021). *Még a nindzsa majmok is szeretnek játszani – Unikornis változat – Gamifikáció, játéktervezői gondolkodás és motivációs dizájn*. Kreatív Kontroll Kft.

Nicholson, S. (2015). Peeking behind the locked door: A survey of escape room facilities. White Paper Available at: <http://Scottnicholson.Com/Pubs/Erfacewhite>. Pdf <http://scottnicholson.com/pubs/erfacewhite.pdf>. Retrieved from. 1–35.

Szabó, D. (2025). Hit, élmény, nevelés – keresztény nyári táborok Magyarországon. *Új Köznevelés*, (81)6. Az Oktatási Hivatal folyóirata. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/hit-elmany-neveles-kereszteny-nyari-taborok-magyarorszagon>

Torres-Rodríguez, F., Martínez-Granada, L. (2022). Speaking in Worlds of Adventure: Tabletop Roleplaying Games within the EFL Classroom. *HOW: A Colombian Journal for Teachers of English*, 29(1), 105–128. <https://doi.org/10.19183/how.29.1.653>

Van Leeuwen, A., Janssen, J. (2019). A systematic review of teacher guidance during collaborative learning in primary and secondary education. *Educational Research Review*, 27, 71–89.

Veldkamp, A., Grint, L., Knippels, M. C., van Joolingen, W. (2020). Escape Education: A Systematic Review on Escape Rooms in Education. *Educational Research Review*. 31. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100364>.

Werbach, K. (2014). (Re)Defining Gamification: A Process Approach. In: Spagnoli, A., Chittaro, L., Gamberini, L. (szerk.) *Persuasive Technology. PERSUASIVE 2014. Lecture Notes in Computer Science*, vol 8462. Springer, Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-07127-5_23

Wiemker, M., Elumir, E., Clare, A. (2015). Escape room games: "can you transform an unpleasant situation into a pleasant one? In J. Haag, J. Weißböck, M. W. Gruber, M. Christian, F. Freisleben-Teutscher (szerk.) *GY Game based learning* (pp. 55–68). St. Pölten, Austria: Fachhochschule st Pölten GmbH.

Gondolattérkép

Az Arany János Tehetséggondozó Program és a pozitív pedagógia összefüggései

Szöveg: Horváth Réka

Az Arany János Tehetséggondozó Programot azzal a céllal hozták létre, hogy támogatást nyújtson a kistelepüléseken élő, hátrányos helyzetű, tehetséges tanulóknak az érettségi megszerzésében és a felsőfokú továbbtanulás feltételeinek megteremtésében (Fehérvári–Varga, 2018; Fehérvári–Liskó, 2006). A pozitív pedagógia eredményessége abban rejlik, hogy a gyermekek, fiatalok jóllétének elérését helyezi a középpontba, és olyan iskolai közeget teremt, melynek tartópillérei többek között a szeretet, az érzelmi harmónia, a pozitív nevelői effektusok, a tanulóközpontúság, illetve a kreatív pedagógus (Bredács, 2018; Klein, 2020; K. Farkas, 2021; Schiavon–Teixeira–Gurgel–Magalhães–Reppold, 2020). Módszerei a mentálisan egészséges, elégedett, tudatos, életvidám felnőtté válást segítik (Bognárné, 2020; Halmos, 2019). Disszertációmban az Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP) és a pozitív pedagógia összefüggéseit vizsgálom. Jelen tanulmány középpontjában az a két gondolattérkép áll, amelyet az elméleti háttér megalapozásához készítettem az AJTP-ről és a pozitív pedagógiáról.

A témaválasztásban az is közrejátszott, hogy a szakirodalom keresése és olvasása közben felfigyeltem arra, hogy nincsenek olyan írások, amelyek az AJTP-t a pozitív pedagógia vonatkozásában vizsgálják. Természetesen vannak olyan tanulmányok, melyekben felfedezhetők pozitív pedagógiai elemek és vizsgálódási szempontok (az iskolai teljesítményt befolyásoló pszichológiai tényezők, reziliencia, inklúzió, egészségfejlesztés stb.), azonban ezek nem nevesítik az irányzatot, valamint nem világítanak rá az AJTP és a pozitív pedagógia kapcsolatára. Ilyen többek között a *Fehérvári Anikó és Varga Aranka* által szerkesztett *Reziliencia és inklúzió az Arany János Programokban* című kötet (Fehérvári–Varga, 2018). Az ebben szereplő tanulmányok több ponton érintik a disszertációban vizsgált témaköröket, és megalapozzák a kutatást.

Gondolattérkép az Arany János Tehetséggondozó Programról (AJTP)

Az általam készített gondolattérkép a program megismerését és/vagy (jobb) megértését szolgálja. Hasznos lehet azoknak, akik most hallanak először az Arany János Tehetséggondozó Programról, és azoknak is, akik tájékozottak a témában. Középpontjában az Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP) szó áll.

A gondolattérkép a következő szavakat és a hozzájuk tartozó megjegyzéseket, magyarázatokat tartalmazza (az ábrán balról jobbra haladva, nem fontossági sorrendben): szakemberek bevonása: szakmai, szakértői támogatás (pl.: egyetemi szakemberek, pszichológusok); alapítás éve: 2000; honlap: www.ajtp.hu; az AJTP hálózat tagjai (pl.: Budapest, Szeged, Miskolc, Pécs, Debrecen, Kaposvár); képzés időtar-

tama: 5 év (egyéves előkészítő-gazdagító évfolyam, 4 gimnáziumi osztály); kollégiumi hétvége (havonta egyszer); szakmai monitoring (mérési, értékelési rendszer); AJTP Intézményeinek Egyesülete: összefogja a program intézményeit, valamint fejlesztő, konzultációs, és érdekvédelmi szerepet is betölt; célkitűzés: tehetséges, de hátrányos helyzetű gyermekek támogatása; kiemelt témakörök: egészséges életmódra nevelés, környezeti nevelés, pályaorientáció, pénzügyi ismeretek; iskola és kollégium együttműködése; nyomon követés; AJTP tanulói pályázat; családdal, szülőkkel való kapcsolattartás; továbbképzések, tanfolyamok; programfelelős, programgazda; egyéni fejlesztési terv; tapasztalatcsere az országos hálózat tagjai között (pl.: konferencia); tanulmányi ösztöndíj, szociális támogatás (étkezési, utazási, ruhavásárlási, tanszer vagy egyéb támogatás); esélyegyenlőség megteremtése (inklúzió, társadalmi mobilitás); kötelező kollégiumi elhelyezés; eredmények: angol középfokú nyelvvizsga, ECDL számítástechnikai vizsga, jogosítvány; felsőfokú tanulmányokra való felkészítés; programok: gólyatábor, kulturális események, sportrendezvények, művészeti foglalkozások, belföldi és külföldi kirándulások, pályaorientációs tábor, önismereti és drámafoglalkozások. Igyekeztem minél több információt összegyűjteni, de a lista tovább bővíthető, kiegészíthető. Az átláthatóság érdekében kénytelen voltam szelektálni, ezért csak a legfontosabbnak ítélt gondolatokat illesztettem az ábrába.

A gondolattérkép elemeit az alábbi kategóriákba lehet besorolni (egy szó több helyre is kerülhet, de törekedtem arra, hogy az egyes kategóriákban a leginkább odaillő fogalmak szerepeljenek):

- *információ, kapcsolat*: honlap: **www.ajtp.hu**;
- *célok, eredmények*: szakmai monitoring (mérési, értékelési rendszer); célkitűzés: tehetséges, de hátrányos helyzetű gyermekek támogatása; nyomon követés; továbbképzések, tanfolyamok; kiemelt témakörök: egészséges életmódra nevelés, környezeti nevelés, pályaorientáció, pénzügyi ismeretek; egyéni fejlesztési terv; tapasztalatcsere az országos hálózat tagjai között (pl.: konferencia); esélyegyenlőség megteremtése (inklúzió, társadalmi mobilitás); eredmények: angol középfokú nyelvvizsga, ECDL számítástechnikai vizsga, jogosítvány; felsőfokú tanulmányokra való felkészítés;
- *a program főbb jellemzői*: alapítás éve: 2000; képzés időtartama: 5 év (egyéves előkészítő-gazdagító évfolyam, 4 gimnáziumi osztály); kollégiumi hétvége (havonta egyszer); szakmai monitoring (mérési, értékelési rendszer); célkitűzés: tehetséges, de hátrányos helyzetű gyermekek támogatása; kiemelt témakörök: egészséges életmódra nevelés, környezeti nevelés, pályaorientáció, pénzügyi ismeretek; iskola és kollégium együttműködése; nyomon követés; AJTP tanulói pályázat; programfelelős, programgazda; tapasztalatcsere az országos hálózat tagjai között (pl.: konferencia); tanulmányi ösztöndíj, szociális támogatás (étkezési, utazási, ruhavásárlási, tanszer vagy egyéb támogatás); esélyegyenlőség megteremtése (inklúzió, társadalmi mobilitás); kötelező kollégiumi elhelyezés; eredmények: angol középfokú nyelvvizs-

ga, ECDL számítástechnikai vizsga, jogosítvány; felsőfokú tanulmányokra való felkészítés;

- *együttműködés*: szakemberek bevonása: szakmai, szakértői támogatás (pl.: egyetemi szakemberek, pszichológusok); az AJTP hálózat tagjai (pl.: Budapest, Szeged, Miskolc, Pécs, Debrecen, Kaposvár); AJTP Intézményeinek Egyesülete: összefogja a program intézményeit, valamint fejlesztő, konzultációs, és érdekvédelmi szerepet is betölt; iskola és kollégium együttműködése; családdal, szülőkkel való kapcsolattartás; programfelelős, programgazda; tapasztalatcsere az országos hálózat tagjai között (pl.: konferencia);
- *támogatási formák, juttatások*: tanulmányi ösztöndíj, szociális támogatás (étkezési, utazási, ruhavásárlási, tanszer vagy egyéb támogatás); esélyegyenlőség megteremtése (inklúzió, társadalmi mobilitás); eredmények: angol középfokú nyelvvizsga, ECDL számítástechnikai vizsga, jogosítvány;
- *programok, rendezvények, események*: kollégiumi hétvége (havonta egyszer); kiemelt témakörök: egészséges életmódra nevelés, környezeti nevelés, pályaorientáció, pénzügyi ismeretek; továbbképzések, tanfolyamok; tapasztalatcsere az országos hálózat tagjai között (pl.: konferencia); programok: gólyatábor, kulturális események, sportrendezvények, művészeti foglalkozások, belföldi és külföldi kirándulások, pályaorientációs tábor, önismereti és drámafoglalkozások. (1. ábra)

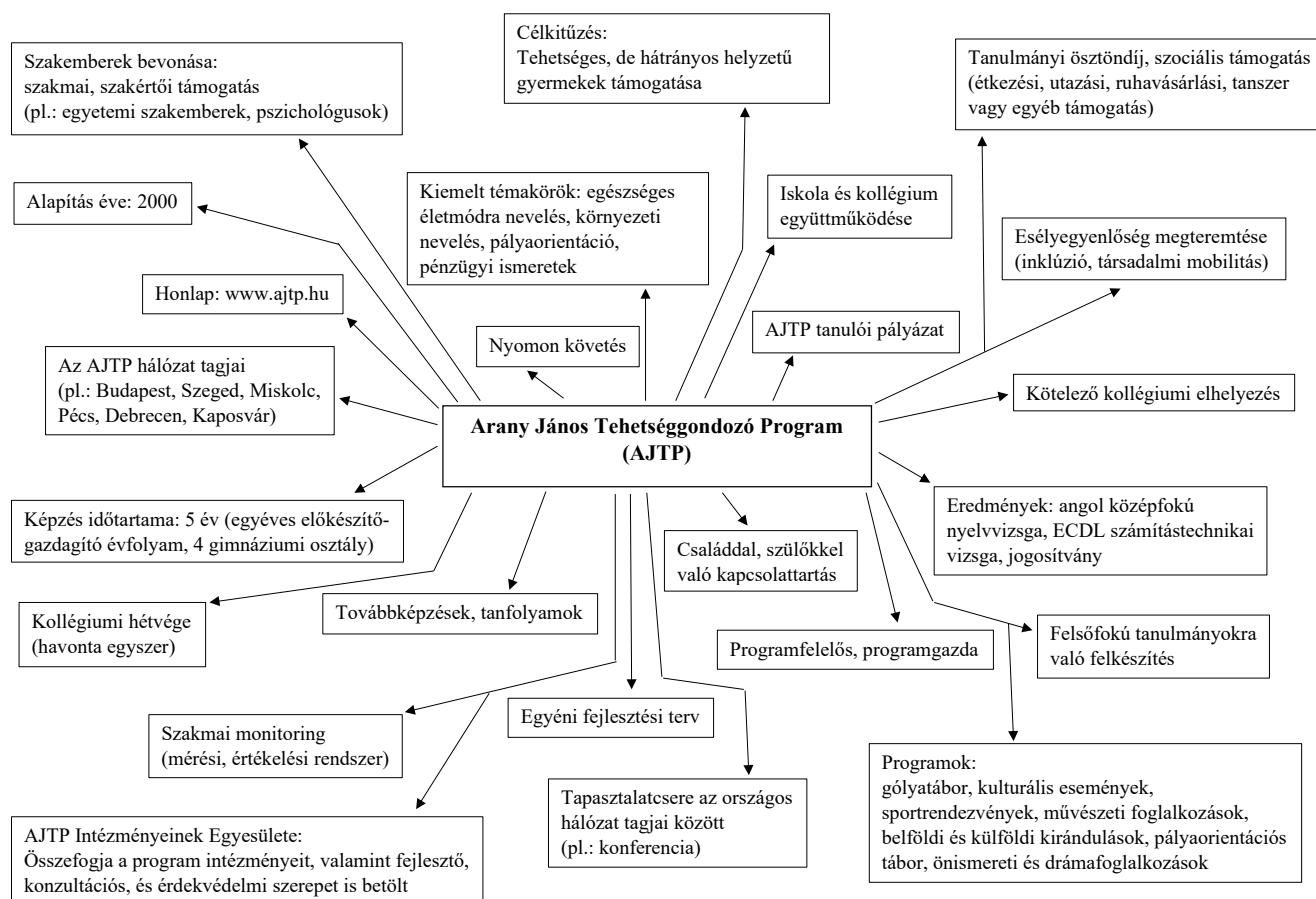
Gondolattérkép a pozitív pedagógiáról

Az általam készített gondolattérkép középpontjában a pozitív pedagógia szó áll. Az irányzat megismerését és/vagy (jobb) megértését szolgálja.

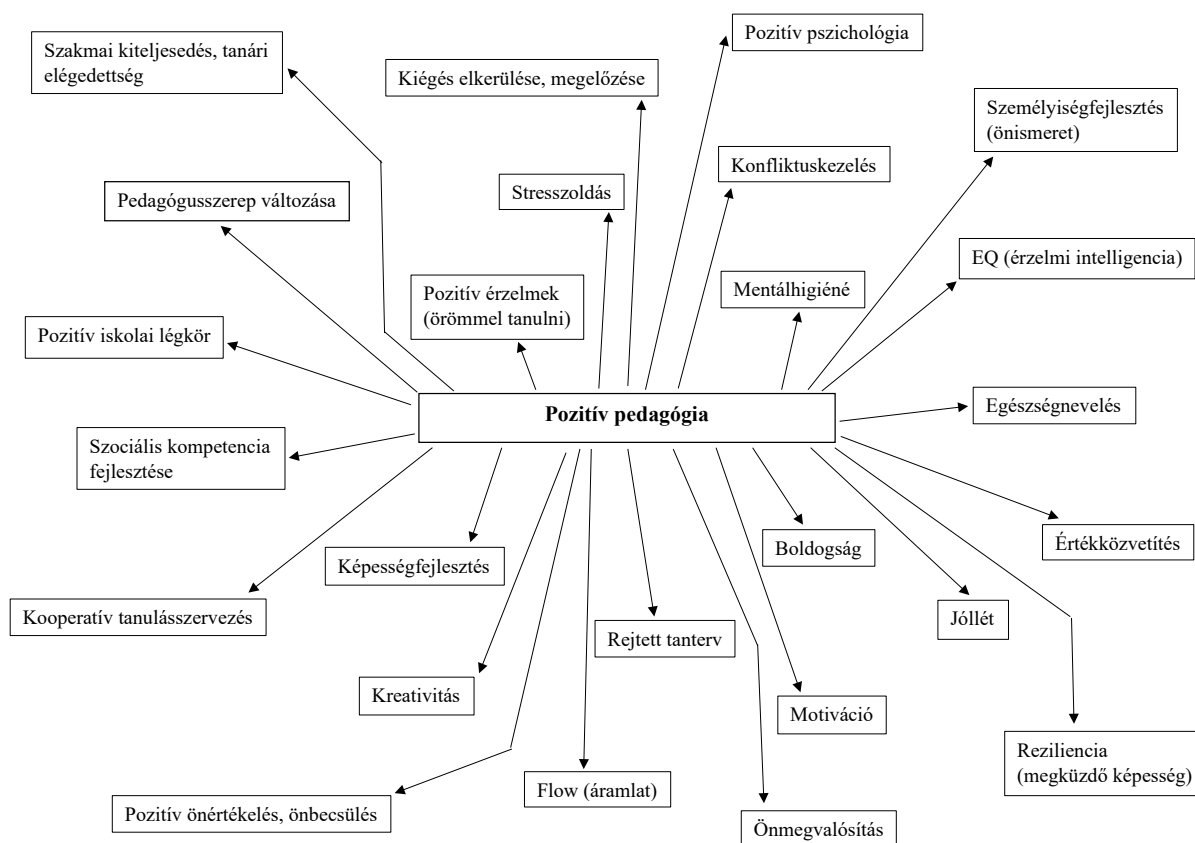
A gondolattérkép a következő szavakat és a hozzájuk tartozó megjegyzéseket, magyarázatokat tartalmazza (az ábrán balról jobbra haladva, nem fontossági sorrendben): szakmai kiteljesedés, tanári elégedettség; pedagógusszerep változása; pozitív iskolai légkör; szociális kompetencia fejlesztése; kooperatív tanulásszervezés; pozitív önértékelés, önbecsülés; kiegészítés, megelőzés; stresszoldás; pozitív érzelmek (örömmel tanulni); képességfejlesztés; kreativitás; pozitív pszichológia; konfliktuskezelés; mentálhigiéné; boldogság; rejtett tanterv; motiváció; flow (áramlat); önmegvalósítás; személyiségfejlesztés (önismeret); EQ (érzelmi intelligencia); egészségnevelés; értékközvetítés; jóllét; reziliencia (megküzdő képesség). Igyekeztem minél több információt összegyűjteni, de a lista tovább bővíthető, kiegészíthető. Az átláthatóság érdekében kénytelen voltam szelektálni, ezért csak a legfontosabbnak ítélt gondolatokat illesztettem az ábrába.

A gondolattérkép elemeit az alábbi kategóriákba lehet besorolni (egy szó több helyre is kerülhet, de törekedtem arra, hogy az egyes kategóriákban a leginkább odaillő fogalmak szerepeljenek):

- *kapcsolódó irányzatok*: pozitív pszichológia; mentálhigiéné;

1. ábra: Gondolattérkép az Arany János Tehetséggondozó Programról (saját készítésű ábra)

2. ábra: Gondolattérkép a pozitív pedagógiáról (saját készítésű ábra)

- *iskolai légkör, közvetített értékek*: pedagógusszerep változása; pozitív iskolai légkör; szociális kompetencia fejlesztése; pozitív érzelmek (örömmel tanulni); rejtett tanterv; EQ (érzelmi intelligencia); egészségnevelés; érték közvetítés;
- *pedagógusok*: szakmai kiteljesedés, tanári elégedettség; pedagógusszerep változása; kiégés elkerülése, megelőzése; érték közvetítés;
- *hatékony tanulás és tanítás*: szakmai kiteljesedés, tanári elégedettség; pedagógusszerep változása; pozitív iskolai légkör; szociális kompetencia fejlesztése; kooperatív tanulásszervezés; pozitív önértékelés, önbecsülés; kiégés elkerülése, megelőzése; pozitív érzelmek (örömmel tanulni); kreativitás; rejtett tanterv; motiváció; flow (áramlat); EQ (érzelmi intelligencia);
- *módszertan (módszerek, technikák)*: kooperatív tanulásszervezés;
- *fejlesztés (személyiség- és képességfejlesztés)*: szociális kompetencia fejlesztése; pozitív önértékelés, önbecsülés; stresszoldás; képességfejlesztés; kreativitás; konfliktuskezelés; személyiségfejlesztés (önismeret); EQ (érzelmi intelligencia); egészségnevelés; reziliencia (megküzdő képesség);
- *jól-lét*: szakmai kiteljesedés, tanári elégedettség; pozitív iskolai légkör; pozitív önértékelés, önbecsülés; kiégés elkerülése, megelőzése; pozitív pszichológia; mentálhigiéné; boldogság; önmegvalósítás; EQ (érzelmi intelligencia); egészségnevelés; jóllét; reziliencia (megküzdő képesség). (2. ábra)

Összegzés

Az Arany János Tehetséggondozó Program és a pozitív pedagógia összefüggéseit vizsgáló disszertáció felvezetéseként gondolattérképek segítségével ismertetem a két területhez tartozó legfontosabb kulcsszavakat. A gondolattérképek igazolják a feltételezésemet, miszerint van kapcsolat az AJTP és a pozitív irányzat között. Közös pont például a pozitivitás, a gyermekközpontúság, a támogatás, segítségnyújtás, a tanulási motiváció erősítése és az egészségnevelés kiemelt szerepe. Az újszerű megközelítés remélhetőleg új távlatokat nyit a további kutatások előtt, és hozzájárul az Arany János Tehetséggondozó Program további, új szempontokat adó sikeres működéséhez.

Irodalomjegyzék

Bognárné Kocsis Judit (2020): *A pozitív pedagógia olasz gyakorlatának sajátosságai*. In: Szarka Emese [szerk.]: *Pozitív Pedagógia és Nevelés Konferencia-kötet I.* Mental Focus Kft., Budapest, 79–86. https://pozitivpedagogia.hu/wp-content/uploads/2020/12/ppnp_konferenciakotet_2020_bovitett.pdf (2025. 10. 06.)

Bredács Alice (2018): *A pozitív pszichológia pedagógiai és művészetpedagógiai aspektusai és a pozitív irányzat mozgalommá válása az oktatásban*. Iskolakultúra, 27. (2018/1–2.), 3–22. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/22013/21765> (2025. 10. 06.)

Fehérvári Anikó és Liskó Ilona (2006): *Az Arany János Program hatásvizsgálata*. Felsőoktatási Kutatóintézet, Budapest. <http://mek.oszk.hu/09900/09913/09913.pdf> (2025. 10. 06.)

Fehérvári Anikó és Varga Aranka (szerk., 2018): *Reziliencia és inklúzió az Arany János Programokban*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs.

Halmos Alexandra (2019): *Positive Education: Student Well-Being and Positive Psychology Intervention*. In: Bíró, Gyöngyvér (szerk.): *Móra Akadémia Szakkollégiumi Tanulmánykötet. Szakkollégiumi füzetek 7.* Szegedi Tudományegyetem Móra Ferenc Szakkollégium, Szeged, 227–239.

K. Farkas Claudia (2021): *A pozitív pedagógia olasz előfutára, Maria Boschetti Alberti és „derűs iskolája”*. In: Szarka Emese [szerk.]: *Pozitív Pedagógia és Nevelés Konferencia kötet II.* Mental Focus Kft., Budapest, 83–89. https://pozitivpedagogia.hu/wp-content/uploads/2021/11/ppnp_2021_konferenciakotet_2_final.pdf (2025. 10. 06.)

Klein Sándor (2020): *A tanulás öröme*. In: Szarka Emese (szerk.): *Pozitív Pedagógia és Nevelés Konferencia kötet I.* Mental Focus Kft., Budapest, 183–186. https://pozitivpedagogia.hu/wp-content/uploads/2020/12/ppnp_konferenciakotet_2020_bovitett.pdf (2025. 10. 06.)

Schiavon, Cecilia Cesa, Teixeira, Livia Padilha, Gurgel, Léia Gonçalves, Magalhães, Cleidilene Ramos and Reppold, Caroline Tozzi (2020): *Positive education: Innovation in educational interventions based on positive psychology*. Psicologia: Teoria e Pesquisa, 36. (2020/1.).

Kütyüzés, érzelem- szabályozás és Alfi – az új generáció játszótere

Fotó: Papp Dániel

Hétköznapijaink magától értetődő kellékei a digitális eszközök – jól lehet, ez nem volt mindig így, jelenlétük pedig sosem látott ki-hívások elé állítja a szülőket és gyermekeiket. Ma már egészen más lehetőségek adóttak az új generációk számára a szabadidő eltöltésére, mint régen. Kérdés, hogy az újmédia térnyerésével hogyan lehet kialakítani és fenntartani egy érdeklődő, aktív és élő kapcsolatot a külvilággal: a természeti és emberi környezettel. A digitális innovációk hatásáról a gyermeki fejlődésre, valamint a digitális eszközök családbarát használatának lehetőségeiről **Dr. Konok Veronika** pszichológussal, az Alfa Generáció Labor társ-alapítójával, vezető kutatójával beszélgettünk.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

Milyen célból hozták létre az Alfa Generáció Labort? Mit érdemes tudni a Labor fókuszáról, folyamatban lévő kutatásairól, tudományos eredményeiről?

2016-ban indult útnak a csapatunk. Az ELTE Etológia Tanszéken szereztem doktori fokozatot, és amikor a tanszék akkori vezetőjével, *Miklósi Ádámmal* azon tanakodtunk, hogy mi legyen a doktori utáni kutatási témám, ő világított rá, hogy a gyerekek digitális eszközhasználatára egyre fontosabb jelenséggé kezd válni, lévén egyre több gyerek használja azokat, és korántsem magától értetődő, hogy ez milyen hatással van rájuk. Többnyire pszichológusok és biológusok alkotják a csapatunkat, de van informatikus kollégánk is, hiszen egy applikációsomagot is fejlesztünk, mostanra pedig már egy kreatív-kommunikációs munkatárssal is bővültünk. Laborunk pedig – nevéből is sejthetően – kimondottan az alfa generációval, vagyis a 2010 után született korosztállyal foglalkozik, hiszen ez az első olyan generáció, amely tagjai számára már alapvetés a digitális eszközök jelenléte a hétköznapiakban, és akik szinte születésüktől kezelnek ilyen eszközöket. Velük kapcsolatban a fő kérdésünk, hogy mindez hogyan hat az érzelmi, társas, gondolkodásbeli fejlődésükre.

Milyen összefüggésben áll egymással a kiskori eszközhasználat és a figyelmi készségek fejlődése?

Egy 2022-es tanulmányunkban többek között arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az óvodáskori figyelemproblémák előrejelzik-e a kisiskoláskori mobilhasználat mértékét, illetve fordítva: hogy az óvodáskori eszközhasználat előrejelzi-e a kisiskoláskori figyelemzavarok kialakulását. A kutatás végül azt igazolta vissza, hogy az óvodáskori figyelemzavar és hiperaktivitás egyértelműen képes előrejelezni a kisiskoláskori mobilhasználat mértékét, a fordítottjára azonban nem találtunk konkluzív eredményt. A kutatás alapján tehát elmondható, hogy azok a gyerekek, akik kevésbé képesek szabályozni a saját figyelmüket, viselkedésüket, hajlamosabbak mobileszközökhöz nyúlni, és valószínűleg a szüleik is hamarabb adnak eszközt az ilyen gyerekeknek.

A hiperaktivitás és figyelemzavar feltehetően azért vezet nagyobb mértékű mobilhasználatához, mert ezek a gyerekek nehezebben tudják szabályozni az érzelmeiket; folyamatosan fent kell tartaniuk a figyelmüket és az izgalmi szintjüket, ebben pedig

verhetetlen előnyre tettek szert a különféle érintőképernyős digitális eszközök. A kutyázás esetükben nemcsak egy egyszerű időtöltés, hanem az önmegnyugtatás – vagy épp a stimuláció eszköze.

Melyek a helyes érzelmszabályozás elsajátításának legfőbb feltételei? Milyen szerepet játszanak ebben a digitális eszközök és a szociális környezet?

Az érzelmszabályozást már nagyon kicsi korban kezdik el tanulni a gyerekek, legelőször is azáltal, hogy a szülő visszatükrözi az érzelmeiket: ha tehát a csecsemő sír, vagy éppen nevet, akkor az anyuka vagy az apuka is hasonló arcot vág, esetleg szóban is visszajelzi, hogy „Látom, fáj a pocid” – és hasonlók. A szülő ezzel tudja segíteni gyermekét abban, hogy az önállóan is megtanulja felismerni, címkézni, ezen keresztül pedig szabályozni a saját érzelmeit.

Önmagában már az is rengeteget jelent, ha szülőként el tudjuk viselni, ha a gyermekünk épp valamilyen negatív érzelmet, érzést él át, és nem próbáljuk rögtön elfedni azt – például azzal, hogy egy digitális eszközt nyomunk a kezébe –, hanem inkább abban próbálunk segíteni neki, hogy magától, eszközök nélkül nyugodjon meg. A külső nyugtatást ugyanis egy idő után a gyerekek megtanulják beépíteni a maguk érzelmi eszköztárába és szükség esetén önállóan nyújtani saját maguknak. Ezek tehát elengedhetetlenül fontosak ahhoz, hogy az egészséges érzelmszabályozás kialakulhasson. Egy korábbi kutatásunkban sikerült kimutatnunk, hogy hosszabb távon (már egy év után) számottevően rontja a gyermekek érzelmszabályozási készségét, ha az eszközhasználat tölti be a megnyugtató funkcióját.

Mi a különbség a „régí média” telekommunikációs, analóg és digitális információhordozói, illetve az új-média érintőképernyős eszközei között a gyermekek pszichés-kognitív fejlődésére gyakorolt hatásuk szempontjából?

Az első szembetűnő dolog, ami megkülönbözteti az okostelefonokat, tableteket mondjuk a tévétől, hogy mobilisak, vagyis mindenhol magunkkal vihetjük őket és hogy mindenki zsebében ott lapul egy. Ezek miatt a gyerekek sokkal több helyen és helyzetben találkoznak ezekkel az eszközökkel. A tévét senki sem vitte magával munkába, iskolába stb., a korai időkben pedig még az otthoni hozzáférést is korlátozták bizonyos tényezők – például, hogy csak egy adott időszámban

sugároztak adást. Kutatások mindemellett azt is kimutatták, hogy amíg a televíziót gyakrabban nézik együtt a családtagok, a mobilkészítőket inkább magányosan használják a gyerekek. A korai – óvodai, kisiskolás – életkorban azonban nagyon fontosak az interakciók, a társas kapcsolódások, beszélgetések ahhoz, hogy normális ütemben és módon fejlődjenek a gyermekek szociokognitív készségei; a kutyázás viszont elveszi az időt ezektől a társas interakcióktól.

A tudományos eredmények ugyanakkor bizonyítják azt is, hogy a médiaeszköz-használat káros hatásait csökkenti, ha az másokkal együtt, társaságban történik, ha tehát a család együtt néz tévét vagy játszik a digitális játékokkal. A legrosszabb, ha egyedül használják a gyerekek ezeket az eszközöket – arról nem is beszélve, hogy ilyenkor olyan káros tartalomba, rosszindulatú üzenetváltásba is belefuthatnak, amiket a szülők nem tudnak ellenőrizni. Egy másik érdekesség, hogy régebben a videójátékokat többnyire később kezdték el használni a gyerekek, hiszen olyan eszközök (kontroller, egér, joystick) kellettek hozzájuk, amelyek használata finomabb motoros készségeket igényelt. Az érintőképernyőn ezzel szemben csak az ujjukat kell huzigálniuk, erre pedig már a legtöbb két-hároméves képes. Az érintőképernyők térnyerésével tehát a videójátékozás is egyre korábban érinti a gyerekeket.

Hogy lehetnek a szülők és a pedagógusok leginkább segítségére a gyermekeknek az új-média eszközei nyújtotta lehetőségek között való eligazodásban? Hogyan érdemes szabályozni a gyermekek eszközhasználatát és -használatát?

Egyrészt fontos ésszerűen tartani, hogy az első a szülői minta. A szülőnek legelőször is magát kell tudnia korlátozni, vagyis lehetőleg a gyerek előtt ne használjon öncélúan ilyen eszközöket – persze egész más a helyzet, amikor otthonról kell dolgozni. Ilyenkor is érdemes azonban odafigyelni, hogy legalább a munkaközi vagy munkavégi szabadidőben ne használjunk semmilyen eszközt, hogy ne azt lássa a gyerek, hogy apuka vagy anyuka egész nap egyik képernyőről a másikra mered,

hol a laptopba mélyedve, hol a szociális médiát görgetve. Másrészt a gyerekek is érdemes kereteket szabni, hogy mikor és mennyit kütyüzhet; jó, hogyha vannak például olyan családi helyzetek (mondjuk a közös étkezések) vagy terek a lakásban (például az étkező, a hálószoba), amik kütyümentes zónákként tudnak működni.

Mindez persze nagyban függ a gyermekek életkorától is – a témában élen járó szakemberek, valamint több nemzetközi szervezet, így a World Health Organization (WHO) egybehangzó véleménye szerint két-hároméves kor előtt semmiképp nem volna szabad kütyüt adni a gyerekeknek vagy képernyő elé ültetni őket – még ha egy aranyos mese megy is épp a tévében. Hároméves kor felett, korlátozott (maximum fél-egy óras) időtartamban és szülői jelenlétrel már lehet engedni a gyerekeket mesét nézni, saját készüléket azonban csak jóval később – iskoláskorban, és azon belül is inkább a felső tagozatra lépés idején – volna szabad venni a gyerekeknek, hiszen a digitális tartalomfogyasztás neurológiai, szociokognitív hatásain túl már egészen másfajta veszélyeknek is ki vannak téve azok, akiknek saját készülékük van – pláne, ha nem jut eszünkbe szülői felügyeleti programot tenni rá.

Hogyan állíthatók a digitális innovációk a gyermekek fejlődésének, fejlesztésének szolgálatába? Mi az az Alfi? Hogyan segíthet a szülőknek, pedagógusoknak – nem utolsósorban a gyermekeknek?

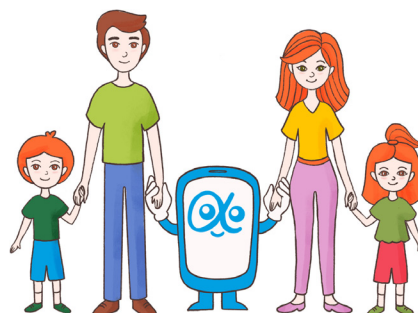
Szerencsére vannak az eszközhasználatnak olyan lehetőségei is, amelyek képesek tanítani valamit a gyerekeknek, vagy valamilyen kognitív készséget fejlesztenek – ezek persze csupán kiegészítői lehetnek az élő környezetben szerzett tapasztalatoknak, vagy akár egy célzott fejlesztőmunkának. A valós világban mindent megkaphat ugyanis egy gyerek, ami a fejlődéséhez szükséges: a kognitív funkciók és készségek fejlődése szempontjából például sokkal értékesebb egy kiadós játszótéri ugrádozás, egy babázás, gyurmázás vagy egy szerepjáték, mint akármelyik digitális applikáció. Különösen a korai években – óvodáskorban és azelőtt – ezek, a való világban történő fizikai tevékenységek a legfontosabbak. Minden jószándékú applikáció csak ezekre épülve, ezeket kiegészítve kerülhet tehát szóba.

Az általunk fejlesztett **Alfinak** például az a célja, hogy ha egyszer már odakerül a digitális eszköz a gyerek kezébe, akkor ez az alkalmazás biztonságosabbá tegye

a kütyüzést, ellensúlyozza annak negatív hatásait és visszacsempésze a fizikai és társas világot a gyerek élményébe. Tulajdonképpen egy trükköt vetünk be: az applikációban elérhető játékokon keresztül a gyerek úgy kütyüzik, hogy közben észrevétlenül is a külvilág felé fordítjuk a figyelmét. Például vannak benne olyan játékok, amiket valaki mással kell játszani, de van olyan társasjáték is, amely pályája ugyan a képernyőn van, mégis olyan feladatokat kell végrehajtani benne, amelyekhez elengedhetetlen a kommunikáció és a mozgás: ki kell menni a szabadba és gyűjteni valami évszakra jellemző dolgot, állatok járását utánózni, vagy valami kreatív alkotni a szülővel vagy a játszótárrsal. Olyan játékokat igyekeztünk tehát összeállítani, amelyekben keresztül közös időtöltésre tudjuk ösztönözni a szülőket és a gyerekeket. Van például olyan interaktív mesénk is, amely közös olvasásakor bizonyos pontokon a szülők és a gyerekek együtt dönthetnek arról, hogyan folytatódjon a történet, sőt van olyan is, amivel az improvizálást, a mesekitalálást próbáljuk segíteni – mindezeket keresztül pedig a magányos kütyüidőt igyekszünk a minimumra csökkenteni.

Ezt segítik a szülői felügyeleti beállítások is: így a beállítható képernyőidő-korlát, amihez közeledve Alfi – mint egy kis animált élőlény –, előbb az álmoság jeleit kezdi mutatni, majd pedig az idő lejártával el is alszik – és kikapcsol a képernyő. Ezzel is természetesebbé próbáljuk tenni a kütyü letevését, hogy az ne járjon együtt veszekedéssel, hisztivel. Alfi ugyanis örömet fejez ki akkor, amikor a használója valaki mást bevonva játszik rajta – és nem egyedül. Ilyen és ehhez hasonló eszközökkel igyekszünk minimalizálni a magányos kütyüzést és ösztönözni a társas, aktív tevékenységeket.

A társas készségek ugyanis nem tudnak társas interakciók nélkül fejlődni – és már csak ezért sem mindegy ezeknek az érintkezéseknek a minősége. Fontos, hogy a szülők érzékenyen reagáljanak gyermekük jelzéseire és odafigyeljenek rájuk. Ebbe márpedig nem szabad belezavarnia a kütyüknek – még ha a szülő zsebében is zizeg épp valamelyik. A társas interakciók nemcsak a társas készségek fejlődéséhez elengedhetetlenek, hanem gyakorlatilag minden egyéb gondolkodásbeli, kognitív készséghez. Ezért is fordul elő, hogy az árva-házakban, gyerekotthonban felnövő – és általában a súlyosan elhanyagolt – gyerekeknek a kognitív készségeik is hátrányt szenvednek, így sokszor az IQ-juk is alatta marad az életkori átlagnak. Ezért is fontos tudni, hogy gyermekeink egészséges fejlődése szempontjából nincs nagyobb ajándék és előny a puszta jelenlétünknel és odaadó figyelmünkkel.

A HÓNAP TÉMÁJA

Innovációk a magyar oktatásban

„Ha egy fiatal tehetséges valamiben, legyen egyúttal sikeres is abban”

35 éves az Országos Tudományos és Innovációs Olimpia

Idén decemberben vette kezdetét a 35. Országos Tudományos és Innovációs Olimpia (OTIO), amely immáron 35 éve kínál egyedülálló lehetőséget a matematikai, természettudományi, mérnöki és informatikai – egy szóval: az MTMI – területek felé orientálódó fiatal tehetségeknek innovációs ötletük bemutatására. Noha az ifjúsági vetélkedő több változáson is átesett az eltelt három és fél évtizedben, célja és küldetése ugyanaz maradt: terjeszteni az innovációs gondolkodásmódot és népszerűsíteni a tudományos kutatómunkát. Az OTIO ebbéli küldetéséről, valamint a tanulmányi versenyek és a tudományos innováció összefüggéseiről **Dr. Jakab László** egyetemi tanárral, az OTIO zsűrielnökével beszélgettünk.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó: Gordon Eszter

Milyen szervezési technikai, tematikus, akár szemléletbeli változásokon ment keresztül megalakulása óta az Olimpia?

Kezdve a legszembetűnőbbel: a verseny a 2022/23-as tanévtől új néven fut. Az Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Versenyt Országos Tudományos és Innovációs Olimpiára (OTIO) kereszteltük át. Noha a vetélkedő fókusz és innovációs szemlélete mit sem változott – továbbra is töretlenül várjuk 14 és 19 éves kor között az egyénileg indulók vagy a maximum két főből álló csapatok nevezését –, a névváltás mellett némi szerkezeti változás is történt. Itt fontos megjegyezni, hogy ez az ifjúsági vetélkedő egyszerre mind további nemzetközi (európai, amerikai és ázsiai) tudományos vetélkedők előválogatójaként is funkcionál. Az OTIO helyezettjei közül tehát az európai, az amerikai és az ázsiai döntőre egyaránt közvetlenül tudunk jelölni pályázókat, akár több kategóriában.

E külföldi megmérettetések között a közel 2000 résztvevőt számláló és több mint 20 szekcióval induló amerikai világverseny a legnagyobb szabású. Ezek a versenyek általában egyfordulósok, ami azt jelenti, hogy a verseny során mindenki saját kiállításon mutatja be a maga pályamunkáját egy többnapos rendezvény keretében, a bírálók pedig szekciónként egyesével készítenek rövid projektbemutató interjúkat a pályázó fiatalokkal. Lévé az egész válogató egyetlen program keretében zajlik, a gyerekek kiváló rálátást kapnak a különféle, egymás mellett standot állító versenyzők, illetve szekciók

tudományos teljesítményeire, ami remek kapcsolatteremtési és ismeretszerzési lehetőséget jelent – a kiállító diákoknak éppúgy, mint a kísérő, felkészítő pedagógusoknak.

Az OTIO-t e külföldi mintára igyekeztünk átszervezni, átemelve a standállítás és projektbemutatás koreográfiáját. Ezáltal másfél nap alatt nagyjából 25-30 pályázó tudja bemutatni a maga standján saját egyéni vagy maximum két fős csapatprojektjét – vagyis a bemutató után, még aznap sor kerülhet a díjkiosztásra is. Ez a rendszer a pályázók és a zsűrizők értékelése alapján egyaránt nagyon sikeresnek bizonyult. Az évek során szerencsére folyamatosan növekvő érdeklődéshez igazodva pedig ma már három fordulóból áll az innovációs verseny. Az első fordulóból eddig nagyjából 60-70 pályázat került tovább a másodikba, ahonnan már csak 20-30 jutott tovább a döntőbe.

Idén először azonban területi válogatókat is szervezett az OTIO-t szervező Magyar Innovációs Szövetség (MISZ), összesen hét helyen, közel 400 pályázó részvételével. E területi válogatókról lehetett bekerülni az országos verseny második fordulójába – amire végül így 240 pályázat jutott tovább. Az országos versenyre ezen felül külön is lehetett jelentkezni. A résztvevői számok alakulását figyelve elmondható, hogy míg korábban alig haladta meg a 100 főt a beérkező pályázatok mennyisége, tavaly 300-an, idén pedig már több mint 600-an jelentkeztek a versenyre. Mindez nagy öröm számunkra és mindazoknak, akik elősegíteni, népszerűsíteni és terjeszteni kívánják az innovációs gondolkodást a honi köztudatban.

Ez a 600 pályázat megközelítőleg 140 iskolából érkezett be hozzánk – ami többek között azt is jelenti, hogy ennyi iskolát (és ebből következően valószínűleg legalább ennyi pedagógust) már biztosan sikerült megszólítanunk. Céljaink és reményeink szerint azonban – a nem is oly távoli jövőben – legalább 500 iskolát és 1000 pályázót szeretnénk köszönteni a versenyen. Ez igazán nagyszerű visszacsatolása és eredménye volna az innovációs gondolkodás terjesztésében végzett sokéves pedagógiai és programszervezői munkának.

Annyit azonban már most is bizton állíthatunk, hogy aki nálunk díjazott lesz, az minősítetten magas színvonalú munkát vihet tovább akár az európai, ázsiai vagy amerikai versenyekre. E világversenyeken szekciónként nagyjából 80 tudományos munkát bírálnak el, amelyek a világ minden tájáról érkehetnek. Mivel a pályamunkák minősége itt már nagyon magas, az országos vetélkedőről továbbjutó versenyzőket automatikusan tovább segítjük a felkészülésben. Mivel a mi eredményhirdetésünk és a világversenyek pályázatbenyújtási határideje között rendszerint van egy néhány hónapos intermezzo, ezt igyekszünk is kihasználni a vállalkozó szellemű pályázók felkészítésére – hazai mentorprogrammal és kutatóintézeti támogatással kiegészülve.

Miben áll meglátása szerint a tanulmányi versenyek, diákolimpiák szerepe, jelentősége a tudománynépszerűsítés és a tudományos innováció vonatkozásában?

Ha jól belegondolunk, a magyar oktatási rendszerben az az uralkodó metodikai séma, hogy a tanár felvet egy problémát a diákoknak – majd pedig megmutatja, megtanítja és számon is kéri a megoldást. Az innovációs gondolkodás ettől jelentősen eltér. A verseny során épp ezért nem mi vetjük fel a problémákat, hanem azt várjuk, hogy a pályázók maguk azonosítsák őket, olyan kérdésekre keresve választ, amelyekről úgy gondolják, hogy rajtuk kívül még sokakat érintenek és érdekelnek. A problémafelvetést követően konstruktív javaslatot kell tenniük annak megoldására, majd pedig nekifogni a kidolgozáshoz. Nem elvárás persze, hogy a nevezők pályamunkája egy már befejezett, készre csiszolt, piaci sikernek is örvendő, szabadalmaztatott innováció legyen. A követelmény egy közérdeklődésre számot tartó probléma felismerésére vonatkozik, amihez kapcsolódóan látható, értékelhető és megvalósított előrelépést várunk el a megoldás irányában.

Előfordul, hogy fiatalok relatíve magányosan dolgoznak különböző projekteken, pusztán egyéni érdeklődésből. Ezek a tanulók sokszor még csak nem is olyan profilú iskolába járnak, ahol számíthatnának ilyen jellegű szakmai vagy intézményi támogatásra. Tanárok esetében sem egy hasonló példát láttunk már – legalábbis feltűnő és elgondolkodtató, amikor egy iskolából csupán addig érkeznek a pályázók, amíg az ügyet felkaroló pedagógus is ott dolgozik. Felbecsülhetetlenül fontosak azok a motiválni képes, lelkes és karizmatikus tanárok, akik akár a semmiből képesek csapatot vagy egész műhelyt szervezni egy tudományterület köré, épp ezért kiemelten fontos az ő megtalálásuk és motiválásuk e folyamatban, hisz nélkülük sem a versenyeken, sem pedig a tudományos életben nem várható számottevő utánpótlás. ►

Az iskolák elérése, megszólítása mellett azonban további nehezítő körülmény, hogy még korántsem olyan hangsúlyosak az MTMI-területek a jelenlegi alap- és középfokú oktatásban, mint ami egy jelentékeny és stabil növekedést biztosíthatna ezen a területen. A tanári munka mellett ezért is van nagy szükség az ilyen és ehhez hasonló versenyekre, hisz ezek nagyban képesek elősegíteni az innovációs gondolkodás térnyerését a hazai oktatás világában. Noha a tehetséggondozásnak számtalan formája van, az OTIO a tudásbővítésben is igyekszik élen járni. Ezt szolgálja a versenyzők számára biztosított megfelelő versenyfelkészítés és mentorálás, valamint a tudományos projektjeik megvalósításában nyújtott szakmai segítség és a részükre szervezett számtalan speciális program.

Mit adott Önnek a verseny 10 éves elnökségi tisztsége alatt?

E két szerepkörben szerzett tapasztalataim azt mondatják velem, hogy nincs különösebb eltérés az egyetemi oktatói tevékenység és a szigorúan vett mentorálás között. Mentoráltjaim és díjazottaink közül is sokan vannak, akik azóta egyetemet végeztek, akár doktori fokozatot szereztek – és a mai napig tartjuk a kapcsolatot. Jó látni, hogy azok a fiatalok, akiket az ember már egészen korán tehetségesnek tartott és támogatott, később azon a pályán is érnek el sikereket, amin elindultak. A tehetséggondozásnak márpedig ez a legalapvetőbb célja: ha egy fiatal tehetséges valamiben, legyen egyúttal sikeres is abban. Zsúrielnökként azt is megtapasztaltam, mennyi mindent lehet tanulni – a pályázóktól és a pályaművekből egyaránt.

Sokféle pályázat érkezik be hozzánk, és míg azt könnyen el lehet dönteni, hogy egy pályamunka formai és tartalmi szempontból színvonalas-e, minél speciálisabb területről érkeznek a projektek, annál nagyobb szükségünk van külső szakértők bevonására is az értékelési folyamatba. Abból, hogy az értékelés külsős kollégákkal sokszor ilyen speciális kérdésekben folyik, végképp rengeteget tanulok.

Zsúrielnöki meglátása szerint mitől lesz egy pályázat kimagaslóbb a többinél? Milyen szempontok mentén értékeli a beküldött pályamunkákat?

A pályázatértékelés során a zsűri legelőször is a pályázó saját hozzájárulására fókuszál munkája kidolgozásában vagy megvalósításában. Önmagában nem baj, ha az ötlet egy felkészítőtánc vagy szülő fejéből pattant ki – ekkor viszont a kidolgozás ütemezésében és megvalósításában kell megcsillannia a valódi egyéni teljesítménynek. A világversenyekhez hasonlóan itthon is a legszigorúbb elvárással számítunk a pályázók őszinteségére és igazmondására. A projektek kidolgozásához a második fordulóban már a zsűri tagjai közül biztosítunk két-három mentort a pályázóknak. Mindez egyfelől segíti a pályamunkák kidolgozásának menetét, másfelől közvetlen visszacsatolást is ad a zsűritagoknak a versenyzők egyéni teljesítményéről, elhivatottságáról és rátermettségéről.

A verseny elmúlt 10 évében milyen tendenciák rajzolódnak ki a pályázók érdeklődését, témaválasztási, akár feladatmegoldói szokásait, trendjeit illetően?

A mobiltelefonok rendkívül nagymértékben vonzzák a fiatalok figyelmét, így egyre gyakoribbak a mobilapplikációs fókuszú pályázati munkák. Nehéz terep, lévén mobilalkalmazásból ma már rengeteg van, ezért nagyon jól kell elkészíteni egy ilyen pályázatot ahhoz, hogy a versenyző esélyes legyen a második fordulóra való továbbjutásra. Azt azonban fontos figyelembe venni, hogy nincs egyetlen objektív mérce, ami alapján kiválasztjuk a pályázatokat; a pályázók legelőször is egymással versenyeznek. Azokat pedig, akik valamilyen oknál fogva nem jutnak tovább a második, akár a harmadik fordulóra, mindig igyekszünk ellátni tanácsokkal arra vonatkozóan, hogy a jövőben (akár a következő OTIO-n) milyen megközelítéssel érdemes a probléma megfogalmazásához és a projektkidolgozáshoz fogni. Aki azonban eljut odáig, hogy egy ilyen pályázatot bead, az már jó eséllyel kellőképp motivált, érdeklődő és legfőképp bátor ahhoz, hogy nyilvánosan is megmértesse tudását – akár a kudarcnak is kitéve magát. Ez az attitűd pedig már önmagában egy olyan nyereség, ami az életben még számtalan formában hajthat hasznát (arról nem is beszélve, hogy ma már a területi döntőkre való nevezés is egyre több egyetemen ér pluszpontot).

Új mérföldkő a szakgimnáziumi rendszerben: rekordév már félidőben

Az elmúlt évek szakgimnáziumi statisztikái egy olyan ívet rajzolnak ki, amely egyértelműen a fejlődést, a stabilizálódást és az intézményi működés minőségének erősödését mutatja. A 2023 óta folyamatosan rögzített adatok alapján világosan látható, hogy a szakgimnáziumi rendszer egyre nagyobb érdeklődésnek örvend, amely a tanulók, az intézmények és a vizsgaközpontok számára is kedvező változásokat hozott. A folyamat legfontosabb eleme, hogy 2025 első félévében már elérték, sőt több területen meg is haladták a 2023-as és 2024-es teljes éves eredményeket, ami kiemelkedő teljesítménynek számít, különösen egy olyan intézményrendszerben, amely egyszerre hordoz hagyományokat és követi a jelenkori munkaerőpiaci, kulturális és társadalmi igényeket.

Szöveg: Szabó Dániel

Idén a képesítő vizsgák száma, valamint a vizsgázók létszáma különösen nagy ütemben nőtt, és már az első félév végére mindhárom tanulmányi terület – a művészet, a pedagógia és a közművelődés – elérte az előző két év teljes eredményeit, ami az elmúlt időszak egyik legpozitívabb fejleménye. A növekedés mértéke minden várakozást felülmúlt: az adatok arról tanúskodnak, hogy a tavalyi évhez viszonyítva idén nagyságrendileg kétszeresére, egyes esetekben két és félszeresére nőtt a vizsgák és a vizsgázók száma. Ez a folyamat évek óta nem látott lendületet, valamint rendkívül kedvező, gyors ütemű bővülést jelez és a szakmai képzési területek népszerűségének jelentős emelkedésére utal.

A 2025. év első félévében az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli vizsgázók összlétszáma elérte a 10 262 főt – ez a szám önmagában is egy rendkívül sikeres és aktív félévet jelez. A vizsgák lebonyolítása több intézménytípusban valósult meg: az akkreditált vizsgaközpontokban 399 vizsgát tartottak 7663 vizsgázóval, míg a szakgimnáziumokban 376 képesítő vizsga zajlott le 2599 tanuló részvételével. A szakgimnáziumi adatok az intézmények szervezettségét, a tanulók motiváltságát és a vizsgarendszer átlátható működését is tükrözik.

2025 egy másik jelentős mérföldkövet is hozott. Ebben az évben végeztek először a 13. évfolyamos szakgimnáziumi tanulók, akik a megújult rendszer szerint egyszerre szerezhettek érettségit és szakképesítést, ami nagy előrelépés mind az iskolák, mind a diákok számára. A rendszer sajátossága, hogy a 12. évfolyamon előrehozott érettségit tettek közismereti tárgyakból, majd az ötödik érettségi vizsgatárgyként beszámítható képesítő vizsgájukat az idei tanév végén teljesítették. Ez nemcsak a tanulók számára jelentett rugalmas és átlátható lehetőséget, hanem az intézményeknek is egy jól működő, gyakorlati elemeket előtérbe helyező képzési struktúrát biztosított. A rendszer sikerességét az is

jelzi, hogy a tanév során a kollégák folyamatos telefonos és technikai támogatást nyújtottak az iskoláknak, többek között a KRÉTA rendszerben történő vizsgabejelentésekhez, a törzslapok kitöltéséhez vagy az érettségi bizonyítványok lezárásához, ami nagyban hozzájárult a vizsgák gördülékeny lebonyolításához.

Az intézmények visszajelzései szerint egyértelműen érződik a támogatás, a jelenlegi szakgimnáziumi rendszer jól működik, érthető, követhető és a diákok számára is vonzó. A tanév végi művészeti záróvizsgák különösen jó példának szolgálnak arra, hogy milyen magas színvonalon teljesítenek a tanulók. Számos művészeti záróvizsgára érkezett meghívás, amelyeken lehetőség szerint személyesen is részt vettek a Köznevelési és Szakképzési Programkoordinációs Osztály munkatársai. Ezeken az eseményeken a résztvevők tehetsége, szakmai felkészültsége és kreatív munkái kivétel nélkül magas minőséget képviseltek. Ezek a vizsgák minden évben erősítik azt a meggyőződést, hogy a szakgimnáziumokban tanuló fiatalok kiemelkedő szakmai elhivatottsággal és tehetséggel rendelkeznek, valamint komoly értéket teremtenek a művészeti életben.

A vizsgák lebonyolítása technikai szempontból is problémamentesen zajlott. A központi írásbeli tételekkel kapcsolatban nem érkezett bejelentés, így elmondható, hogy a vizsgák szervezése zavartalan volt, amely tovább erősíti a rendszer átlátható és stabil működésének képét. A vizsgák iránti folyamatos igény az iskolarendszeren kívüli szegmensben is jól látható.

A szakgimnáziumi rendszer három fő tanulmányi területe (művészet, pedagógia és közművelődés) mind sajátos értékeket és szerepet hordoz. A pedagógiai tanulmányi területen szintén figyelemre méltó növekedés történt az utóbbi időszakban. A pedagógiai vizsgák esetében az akkreditált vizsgaközpontokban 345 vizsgát tartottak, amelyeken 6743-an vettek részt, a szakgimnáziumokban pedig 48 vizsgán 698 fő vizsgázott.

Így összesen 393 pedagógiai vizsga zajlott le 7441 fő részvételével, ami egy dinamikusan bővülő képzési területet rajzol ki. Ez iránt az ág iránt évek óta stabilan nő az érdeklődés, hiszen a pedagógiai munkatárs-képzések – ideértve a Pedagógiai asszisztens és Gyógypedagógiai asszisztens szakképesítéseket, valamint a Dajka szakképesítést – számos intézményben biztosítanak jól meghatározható, gyakorlatias feladatköröket a leendő szakemberek számára. A képzésekből kikerülő tanulók számos intézményben helyezkedhetnek el: bölcsődékben, óvodákban, általános iskolákban, pedagógiai szakszolgálatokban, speciális iskolákban és gyermekotthonokban. A tanulmányok során megszerzett tudás és gyakorlati felkészültség közvetlenül illeszkedik a pedagógusok támogatásához szükséges munkához, amely iránt minden évben egyre nagyobb a kereslet. A számok alapján egyértelmű, hogy mind a képesítő, mind a pedagógiai vizsgák iránt jelentősen nőtt az érdeklődés, és jóval többen készülnek szakirányú végzettség megszerzésére, mint korábban. A vizsgázók jelentős számban mennek tovább felsőfokú képzésre és válnak pedagógusokká.

A közművelődési képzés olyan szakembereket képez, akik képesek kulturális eseményeket szervezni, közösségeket fejleszteni, helyi eseményeket koordinálni, és mindezzel a települések kulturális életének meghatározó szereplőivé válni. A képzés gyakorlati orientációja lehetővé teszi, hogy a végzett szakemberek valós közösségi igényekre tudjanak reagálni, legyen szó ünnepi programokról, kiállításokról vagy éppen helyi kulturális együttműködésekről.

A művészeti tanulmányi terület változatos és sokrétű képzéseket foglal magában: a képző- és iparművészeti szakok vizuális és alkotói készségeket fejlesztenek, az előadóművészet a színpadi jelenlétre és művészi produkciók létrehozására készít fel, a zeneművészetben pedig a hangszeres vagy énekes előadóművészet, illetve a zenei kíséret és alkotómunka kerül előtérbe. A szakgimnáziumok művészeti képzései jellemzően kiscsoportos foglalkozások, műhelymunkák keretében, az egyén igényeihez igazodó művészetpedagógiai módszerek alkalmazásával történnek. A diákok rendszeresen vesznek részt rangos országos versenyeken – például a Népzeneelméleti, Népművészeti vagy Népzenei versenyeken –, ahol kiemelkedő eredményeket érnek el. A képzés során sokan bekapcsolódnak színházi pro-

dukciókba, zenés előadásokba, vagy akár nemzetközi bemutatókba is.

A népművészeti képzések külön figyelmet érdemelnek, hiszen itt sem a tömeges képzés, hanem a hagyományos magyar mesterségek megőrzése a küldetésük. A 14 elérhető szakirány között olyan különlegességek találhatók, mint a Kékfestő vagy a Papucskészítő szakirány, amelyek szinte egyedülálló mesterségek fennmaradását biztosítják.

A 2023/2024-es tanévben a szépművészi képzés újraindítása is fontos szerephez jutott, melynek célja a hazai, történelmi épületek felújításához szükséges ritka és különleges mesterségek oktatása, a magyar építészet, valamint a hazai képző- és iparművészeti örökség ápolása. A szobrász, festő, fém és üveg szépművészi mesterségek mellett fa- és bútorszépművészi mesterséget sajátíthatnak el a képzésben résztvevők. Hazánkban jó néhány, több százéves múltra visszatekintő értéktelremtő tevékenység célja olyan kifinomult művészi igényű kivitelezési ismeretekkel rendelkező szakemberek képzése, akik a történelmi épületek, templomok, várak és kastélyok felújításának szakirányú feladataiban tudnak részt venni.

Jelenleg országsszerte mintegy 77 intézményben működik szakgimnáziumi évfolyam, amelyek közül 23 Budapesten található. A felvételi adatok és a vizsgaszámok emelkedése arra utal, hogy ezek az intézmények továbbra is jelentős vonzerőt gyakorolnak a hallgatók számára. A tanulók rendszeresen szerepelnek rangos versenyeken, nyernek díjakat, és gyakran kerülnek be hazai vagy nemzetközi felsőoktatási intézményekbe is, ami tovább erősíti a szakgimnáziumi képzés társadalmi és szakmai presztízsét.

Összességében a szakgimnáziumi rendszer az elmúlt években stabil növekedést, szervezeti rugalmasságot és magas színvonalú szakmai működést mutat. A vizsgaszámok jelentős emelkedése, az új képzési struktúrák sikeres bevezetése, a tanulók kimagasló eredményei és az intézményi visszajelzések egyaránt azt jelzik, hogy a rendszer képes megfelelni a jelenkor kihívásainak, valamint képes egyszerre szolgálni a munkaerőpiac és a művészeti-pedagógiai közösségek igényeit, miközben hosszú távon is biztos alapot teremt a szakmai fejlődéshez, a hagyományok ápolásához és a kulturális értékek továbbadásához.

Fenntarthatóság, művészet és tudatos fogyasztói attitűd

A környezetért és a jövőért való felelősségvállalás csakis az önmagunkért viselt felelősség részeként valósítható meg. Ezért is oly jelentősek azok az intézmények, amelyek közösségi szinten képesek a környezettudatosság, a kritikai gondolkodás és az egyénből kiinduló, de közösséget is összetartó felelősségvállalás értékeit képviselni, átadni, példával járva elöl más oktatási intézmények előtt is. A fenntarthatóságra nevelésről, a kritikus fogyasztói magatartás és a tudatos vásárlói attitűd átadásának lehetőségéről és jelentőségéről, valamint az egyes témahetek intézményi megvalósulásáról **Vargáné Szabadka Tündével**, a debreceni Kós Károly Művészeti Szakgimnázium, Technikum és Kollégium főigazgatójával beszélgettünk.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó - Kós Károly Művészeti Szakgimnázium, Technikum és Kollégium

Milyen strukturális, intézményi innovációkkal, jógyakorlatokkal vált érdekessé az iskola az Örökös Ökoiskola cím elnyerésére? Mit jelent az iskola mindennapjaiban a fenntarthatóságra nevelés?

Intézményünk 2025 tavaszán nyerte el az Örökös Ökoiskola címet. Az intézmény Debrecen szélén, a Nagyerdő szomszédságában egy 2,2 hektáros védett természeti területen helyezkedik el. Különleges épített környezetünk hű tükrre az iskolaalapítók pedagógiai szemléletének: az iskolaépületet 1983-ban adták át – ekkor azonban udvarunk egy, az építkezés nyomait még magán hordozó puszta volt csupán. Az akkori tantestület viszont saját környezetének kialakításán keresztül is formálni kívánta az iskola tanulóinak, dolgozóinak szemléletét. Ennél fogva diákok és pedagógusok közös erővel alakították saját, közös képükre az iskolaudvart. A szakmai irányító *Tihanyi György* igazgatóhelyettes, biológiatanár volt, aki kutatómunkájával és kapcsolatteremtői lelkesedésével is biztosította a megálmodott környezet kialakítását – a kertet pedig 1992-ben védetté is nyilvánították.

A környezet mellett az azt létrehozó pedagógiai szemlélet is sikerrel öröklődött tovább az iskola vezetőségén keresztül, a nevelőtestület tagjai pedig azóta is folyamatosan bővítik ötleteikkel a tevékenységrendszerünket. A közös munka eredményeként 2019-ben az Innová-

ciós és Technológiai Minisztérium Fogyasztói Tudatosságra Nevelő Iskola címe mellett első alkalommal nyertül el az Ökoiskola címet, 2023-ban pedig városunk Fenntartható Debrecen díját – oktatási intézmények között elsőként. Ezek az eredmények mind megerősítették bennünk, hogy az intézmény falain belül kialakított jó gyakorlatokat, a megszerzett tudást, valamint a kertben rejlő lehetőséget szélesebb körben is ismertté kell tennünk, jó gyakorlatainkat meg kell osztanunk, tapasztalatokat kell cserélnünk.

Zöld iskolaként egyaránt felhasználjuk a természeti adottságokban és a művészetben rejlő lehetőségeket. Rendszeresen tartunk előadásokat a diákjainknak, a szüleiknek és más iskoláknak olyan vonatkozó témakörökben, mint a biodiverzitás, a művészet és a természet kapcsolata, a „land art”, vagy a vizuális kultúra jelene és jövője. A diákok számára igyekszünk olyan iskolai és kollégiumi programokat szervezni, amely a szabadba hívja őket: sétákat, erdei túrákat, futást, gyaloglást, de a tömegközlekedés használatát is előtérbe helyezzük – a napi iskolába járáshoz éppúgy, mint a kirándulásokhoz. Több alkalommal bekapcsolódunk a Millió lépés az iskolába programba, amely keretében a diákok családtagjaikat is mozgósítják, évente 2 alkalommal pedig sportnapot is szervezünk, csatlakozva a Magyar Diáksportnaphoz. 2024-től a Magyar Parasport Nap Lélekmozgató programjaiban is részt veszünk, ahol a diákok kipróbálhatják a fogyatékkal élő sportolók által űzött sportágakat. A program játékos, interaktív módon mélyíti el a részt vevő diákokban az empátiát és az elfogadást.

Hogyan kapcsolódik az iskola ars poeticájában művészet és környezettudatosság? Miként tudják a művészeti képzésben is érvényesíteni a fenntarthatóság irányelvét?

Művészeti és környezeti oktatásunk egyértelműen a fenntarthatóságra nevelést tartja fő céljának. A tanulókat a szakmai órákon többek között reklám- és médiaelemzésekbe, valamint fenntartható termékeket bemutató és összehasonlító projektmunkákba is bevonjuk. Az intézmény nevelési-pedagógiai elveihez illeszkedve kiemelten fontosnak tartjuk az iskola környezetének fejlesztésével való példamutatást, a helyi biogazdaságokból kikerülő termékek előnyben részesítését, a víz népszerűsítését az energiatalokkal és üdítőikkel szemben, a gyorséttermi étkezés kerülésére való buzdítást, a természetes rostalapú, tartós textíliák és más környezetbarát anyagok használatát, az energiatakarékosságot. Ilyen és ehhez hasonló irányelvek mentén igyekszünk elmélyíteni az iskolaközösségben a tudatos vásárlói magatartást.

E célokkal és irányelvekkel összhangban hosszú évek óta szervezünk a diákjainknak speciális szakmai gyakorlatot és alkotótábort az Esztári Lecsőfesztiválhoz kapcsolódva, ahol a tanulók egyaránt hozzájárulnak kreativitásukkal, ötleteikkel a fesztiválkép megálmodásához, az egyes térinstallációk kitalálásához és kivitelezéséhez. A településsel együtt gondolkodva a diákok élesben próbálhatják ki, hogyan is kelthetők életre a papíron megtervezett ötletek. Az alkotótábor

célja, hogy a közelgő lecsófesztiválra készülődve ötletes enteriőröket, térdekorációkat készítsenek a diákok, kreatív és innovatív módszerekkel, amely egyúttal a környezetvédelem és az újrahasznosítás fontosságára is felhívja a figyelmet.

Ez utóbbi célhoz kapcsolódik intézményünk ÚjraHASZNOS projektje is, amely eredményességét bizonyítja, hogy egészen hamar beépült a diákok szemléletébe, így egyes elemeit évről évre újra megvalósítjuk. Céljaink között szerepel ugyanakkor az is, hogy a hagyományos tantervben nem szereplő, új és izgalmas témákkal, ötletekkel, technikákkal és alkotási módszerekkel ismertessük meg a diákokat. Fontosnak tartjuk a reciklálás filozófiájának átadását, valamint az ennek hasznával, jövőjével és a benne rejlő lehetőségekkel való szembesítést. Örömszere válik, hogy e programokon keresztül a fogasztói ismeretek mellett a hétköznapi életben is jól használható gyakorlatokkal, valamint a művészet területén megnyilvánuló lehetőségekkel is egyformán gazdagodnak a diákjaink.

A természettudományos összefüggések és törvényszerűségek megismerése mellett a gyakorlatok a diákok manuális képességeit, valamint a legáltalánosabban használt, legegyszerűbb munkaeszközökkel való bábásmód készségeit is egyaránt jól fejlesztik. A közös alkotómunkát egyaránt áthatja az egymás iránti bizalom, a másik ember felé irányuló nyitottság és a közös célért való munkálkodás erejének tapasztalata. Fontosnak tartjuk a kíváncsiság felkeltését és az újszerű megoldások keresésére való nyitottság kialakítását. A projekt keretében gyűjtött és alapanyagok szerint szortírozott hulladékokat kreatívan újraalkottuk. A „re-design”

területén remek lehetőség nyílik arra, hogy új esélyt adjunk a hulladéknak – például olyan friss és egyedi, kézi készítésű „up-cycling” produktumokat hozva létre, amelyek művészeti tárgyként is megállják helyüket. Remekbe szabott tárolóedények, lámpabúrák, textilékszerek, dekorációs tárgyak, gyerekjátékok és pillekő-ülőbútorok készültek például.

Egy másik, TrashKós freskók elnevezésű projektünket a Főnix Nonprofit Kft. felkérésére valósítottuk meg, akik alapanyagul ajánlották fel az egyes rendezvényeikről megmaradt plakátokat, molinókat, épülethálókat és prospektusokat a diákok alkotásaihoz. A kihívást elfogadva tanulóink tanáraik vezetésével gondolták kreatívan újra ezeket a hulladék anyagokat. Hasonló szemlélettel valósult meg az ART WEEK-projektünk is, amely alkalmából a már feleslegessé vált tárgyakból alkottunk térinstallációt, illetve gyermekjátékokat – amelyekből az újrahasznosítás szellemében színes, interaktív, művészi játékeret alakítottunk ki.

Ezek mellett pedig még temérdek jó gyakorlatot sikerült kidolgoznunk az évek során; ilyen a LandArt civil szervezetekkel való prosperáló együttműködésünk, a Természettár éjszakai túráink és gyalogtúráink, a Zölden jobb! – amely keretében minden alkalommal hangsúlyt fektetünk a környezetvédelem szempontjából jeles napok ünneplésére –, a Madarak és fák napja alkalmából rendezett Madársuli bemutatónk, a különböző szemétszedési akcióink, továbbá mindahány belső fotó- és filmpályázatunk, amelyek alkalmával a fenntarthatósághoz kapcsolódva élőszereplős vagy animációs kisfilmek készítésére kapnak lehetőséget a diákjaink.

Meglátása szerint milyen szerepe, felelőssége van a szülőknek, családoknak a fenntarthatóságra nevelésben, valamint a helyes fogyasztói magatartás átadásában gyermekeiknek?

A fenntarthatóságra nevelés és a tudatos, felelős fogyasztói magatartás kialakítása össztársadalmi feladat, amelyben kiemelt szerepet tölt be a család mint a gyermekek elsődleges szocializációs közege. A családban közvetített értékek, viselkedésminták és szokások alapvetően meghatározzák a gyermekek környezet-tudatos szemléletét és későbbi döntéseit. Éppen ezért elsődlegesen a család feladata a fogyasztói társadalom hatásainak tudatosítása és a média által közvetített minták kritikus értelmezésének támogatása. Ez segíti leginkább a gyermekek önálló véleményalkotását, és ellenállóbbá is teszi őket a túlzott fogyasztásra ösztönző hatásokkal szemben. Intézményünk a fenntarthatóságra nevelés során partnerségre törekszik a szülőkkel és a családokkal, támogatva a közös értékek mentén történő nevelést. Csak a családi és intézményi nevelés

összhangja biztosítja ugyanis, hogy a tanulók olyan szemléletet sajátítsanak el, amely a környezet iránti felelősségvállalást, a tudatos döntéshozatalt és a fenntartható életmód iránti elköteleződést egyaránt erősíti.

Milyen lehetőségek adóttak az iskola pedagógusai számára az önfejlesztésre és a fenntarthatóság pedagógiájában való elmélyülésre, az ismeretszerzésre?

Az iskola támogatja pedagógusai folyamatos szakmai fejlődését és önfejlesztését a fenntarthatóság pedagógiájának területén. Ennek keretében lehetőséget biztosít akkreditált továbbképzéseken, szakmai műhelymunkákon, konferenciákon, valamint különböző jó gyakorlatokat bemutató szakmai fórumokon való részvétellel. A pedagógusok számára elérhető továbbá belső tudásmegosztó alkalmak, tantestületi műhelyek és szakmai egyeztetések is, amelyek együttes erővel segítik a fenntarthatósággal kapcsolatos módszertani tapasztalatok

megosztását és az innovatív pedagógiai megoldások alkalmazását. A digitális tananyagok, szakmai publikációk és online tanulási felületek használata szintén nagyban képes támogatni az önálló ismeretszerzést és a naprakész tudás megszerzését. Az intézmény ösztönzi ugyanakkor a fenntarthatósághoz kapcsolódó projektekben, együttműködésekben és hálózatokban való aktív részvételt is, erősítve a pedagógusok szakmai elköteleződését és a tanulói nevelőmunka minőségét. Az Ökoiskola-hálózat programjain, a Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ szakmai rendezvényein, bázisintézményi alkalmain rendszeresen részt veszünk, illetve pedagógusaink is vállalkoznak a jó gyakorlatok megosztására.

Hogy alakul a tanulói aktivitás a fenntarthatóság-nak szentelt, a Digitális- és a PÉNZ7 Témaheteken? Melyik témahét mozgatja meg leginkább a tanulók fantáziáját?

Iskolánkban mindhárom témahétre változatos, egész hetet felölelő programsorozatot állítunk össze. A témahetek programjait meghatározott évfolyamok számára állítjuk össze és építjük be a hetirendjünkbe: a 9–10. évfolyam számára Fenntarthatósági, a 11. évfolyam számára Digitális, a 12–13. évfolyam számára PÉNZ7 témahetet szervezünk. Az egyes évfolyamok tanulói így valamennyien bekapcsolódnak a programokba, amelyek egy részét külső előadók meghívásával, másrészt vállalkozó szellemű pedagógusaink közreműködésével valósítjuk meg. Ennek különös értéke, hogy tanáraikat a megszokott szerepüktől eltérő helyzetben ismerik meg a diákok, érdeklődési körükben végzett szakmai eredményeik felől.

Amíg a Fenntarthatósági Témahét a környezeti felelősségvállalás és az erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás alapelveit helyezi a középpontba, lehetőséget teremtve a művészeti oktatásban alkalmazott technikai megoldások kipróbálására egy workshop keretében, a Digitális Témahét a digitális eszközök tudatos, kritikus és etikus használatát, valamint az információk értelmezését és a médiatartalmak kritikai feldolgozását támogatja, amely elengedhetetlen a tudatos fogyasztói döntésekhez. A PÉNZ7 Témahét mindezt gazdasági és pénzügyi szemlélettel egészíti ki, elősegítve a pénzügyi tudatosság, a tervezés és a felelős döntéshozatal kialakulását. A három témahét együtt komplex tanulási keretet biztosít, amelyben a tanulók megértik döntéseik környezeti, gazdasági és társadalmi következményeit, és képesek lesznek a megszerzett ismereteket a mindennapi életben alkalmazni.

Kulturális ajánló

Összeállította:
Szabó Dániel

CSILLAG_KÉPEK 2025

► KIÁLLÍTÁS

Csillag-Képek 2025

Országos Asztrofotó Kiállítás

Magyar Természettudományi Múzeum
100 kép – 89 magyar asztrofotós

Újra itt vannak az év legszebb magyar asztrofotói. És az év legnagyobb asztrofotós eseménye. A 8. Csillag-Képek kiállításon megtekinthető hazánk 89 asztrofotósának munkáiból kiválasztott legszebb 100 asztrofotó, amelyek a földi tájat az égbolttal együtt ábrázoló asztrotájképektől a Naprendszeren át a távoli galaxisokig kalauzolják a nézőket. A kiállításon szerepelnek a neves nemzetközi versenyre beválasztott lenyűgöző magyar fotók is.

További információ: www.nhmus.hu/kiallitas/csillag-kepek-2025-orszag-asztrofoto-kiallitas

► SZÍNHÁZ

Puskin: Anyegin

Örkény Színház

Szimultán monodráma-sorozat? Többszólamú storytelling est? Nincs könnyű dolga annak, aki címszavakat, műfaji meghatározást keres arra a kísérletre, amire az előadás vállalkozik. Hat színész hat különböző helyszínen ugyanazt a történetet meséli ugyanarról a rejtélyes alakról.

Anyegin kényes úrifü és szabadelvű különc, felvilágosult földbirtokos és semmittevő értelmiségi, az orosz provinciák foglya és nyughatatlan világpolgár, a társaság kedvence és flegma mizantropja, életunt lázadó és szenvedélyes remete, gátlástalan csábító és szenvedő szerelmes. Hogy mikor melyik arcát látjuk, azon múlik, ki meséli a történetet.

További információ:

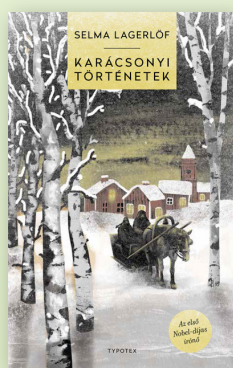
www.orkenyszinhaz.hu/eloadas/anyegin

► KÖNYV

Selma Lagerlöf: Karácsonyi történetek

Typotex Elektronikus Kiadó Kft., 2025

Tél közepén virágba borul az erdő, egy kislány kincset érő ajándékot kap, az egykor szebb napokat látott iszákos zenész karácsonykor otthonra és új hivatásra lel, az öreg orgonistának pedig rosszkedve van szenteste... *Selma Lagerlöf* történeteiben sem születik meg magától az ünnepi varázs és meghittség a számtalan elvárás és teendő közepette. A kalandvagyó Nils Holgerson megteremtője, az első Nobel-díjas író kötetbe válogatott legszebb karácsonyi elbeszéléseiben azonban mindig felragyog az igazi ünnep mélyén rejlő csoda, az a varázslat, amelyet az együttérzés és a szeretet tesz lehetővé. Nyolc felemelő történet a karácsony igazi ajándékáról, az emberi jóságról. Olvasásuk olyan, mintha egy meleg fényű ablakon keresztül pillantanánk be a lélek legrejtettebb zugaiba. *Kúnos László* új fordításában most ismét felragyog Lagerlöf varázsa – felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt.

BIZTONSÁGOS KEZEBEN

Az anafilaxia felismerése és sürgősségi ellátása gyermekintézményekben

► PROGRAM

Biztonságos kezekben

Az anafilaxia felismerése és sürgősségi ellátása gyermekintézményekben

Ingyenes gyakorlati képzés óvodai, iskolai és bölcsődei dolgozóknak, az anafilaxia felismeréséről és az adrenalin autoinjektor (EpiPen, Anapen) helyes használatáról. A képzésen a Bethesda Gyermekkórház Gyermekallergológiai szakrendelésének munkatársai, Dr. Tóth Viktória ambulanciavezető adjunktus és Schnell-Horváth Zsófia diplomás ápoló segítenek elsajátítani a vészhelyzeti teendőket és az EpiPen (adrenalin autoinjektor) helyes használatát. Fontos, hogy a képzés indulásáig mindenképpen végezzék el a Dr. Papp Gábor gyermekgyógyász szakorvos által létrehozott **ingyenes online tanfolyamot**, hogy rendelkezzenek a szükséges elméleti ismeretekkel! A következő három képzést január 21-én, február 16-án, majd március 31-én tartják.

Következő időpont: 2026. jan. 21., szerda, 14:30–16:00

Helyszín: 1146 Budapest, Bethesda utca 3. C épület, Biblia Terem

Jelentkezni ezen a [linken ma](#) lehet.

► FILM

Father Mother Sister Brother

dráma-vígjáték, 110 perc, 2025

A film három epizódja egy-egy család történetét mutatja be. A testvérek mindhárom részben hosszú idő után találkoznak. Együttlétük során szembe kell nézniük a múltban gyökerező feszültségekkel, és újra kell értékelniük a szüleikhez fűződő bonyolult viszonyukat is.

A három fejezet mindegyike más-más országban játszódik: a Father az Egyesült Államok északkeleti részén, a Mother Dublinban, a Sister Brother pedig Párizsban. Ahogy azt *Jim Jarmusch*tól megszokhattuk, a film a melankóliát finom humorral ötvöző karaktertanulmány, amely a családi kapcsolatokat vizsgálja.

A triptichon szereplői közt *Cate Blanchett*, *Adam Driver*, *Indya Moore*, *Vicky Krieps*, *Mayim Bialik*, *Tom Waits*, *Luka Sabbat* és *Charlotte Rampling* is feltűnik. Az alkotás címét a rendező kérésére tartottuk meg az eredeti formában. Ez a film nyerte a velencei film-fesztivál fődíját, az Arany Oroszlánt. (urania-nf.hu)

► KÖNYV

A változó tanulási környezet Módszertan a tanulási kudarcok megelőzéséhez

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 2025

A tanulás lehet izgalmas kaland is, csak tudni kell, hogyan rendezzük be hozzá a környezetet!

A gyermek képességei és a környezet kölcsönhatása meghatározza, hogy a tanulás örömteli fejlődés vagy kudarcokkal teli küzdelem lesz-e. Ez a kiadvány azoknak a pedagógusoknak szól, akik nem elégszenek meg a sablonokkal, hanem olyan tanulási környezetet szeretnének kialakítani, amely minden gyermek számára elérhetővé teszi a siker élményét,

a hatékonyság érzését. A tanulási környezet három varázslatos összetevőből áll: képességfejlesztés, térszervezés, tanulásszervezés. Mindegyik alakítható, kombinálható, újragondolható!

A legfontosabb fejlesztési területek a gyermekek fejlődésében a beszéd, a szenzomotoros készségek és a gondolkodás. Fejlesztésükkel nemcsak a tanulási képességek javulnak, hanem a társas-kommunikációs és a problémamegoldó képesség is fejlődik. A kiadványban erre a három kiemelt területre koncentrálnak csoportosítottuk a tanításba beépíthető fejlesztő módszereket, módszertanokat. A könyv olyan gyakorlati módszertani eszköztárat kínál, amely segít abban, hogy a tanítók rugalmasan, a csoport igényeihez igazítva alakíthassák ki a tanulási környezetüket. Nem válaszokat adunk, hanem kulcsokat a fejlődéshez – tanulókat, tanítókat és az iskolarendszer számára egyaránt.

Rönkégetés, lánccsörgetés és ünnepi lakomák – a horvát bakalar és a szlovén potica

A világnapok, nemzeti és nemzetiségi ünnepek mellett a népszokások, konyhatradíciók ismerete is kulcsszerepet játszik a társadalmi hídépítésben, az egymás mellett élő, akár egymásnak otthont adó népek és kultúrák találkozásában. Hazai Ízek című rovatunk sajátos gasztronómiai hagyományain keresztül mutatja be az egyes szomszédos népek, velünk élő nemzetiségek, valamint azon országok kultúráját és szokásait, ahol nagy lélekszámban élnek honfitársaink. Ezúttal a horvát és a szlovén konyha kerül terítékre.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

A horvát konyhát temérdek kulturális befolyás formálta az idők során (római, görög, itáliai, osztrák–magyar, török és balkáni hatások), miközben az ország változatos földrajza is mélyen meghatározza a nemzet ízeit: míg a napfényes adriai partokon a friss tengeri herkentyűk, az olívaolaj és a fokhagyma uralkodnak, a Dinári-hegység mögötti vidékeken már inkább a különféle húsok és tejtermékek füstös-sós világa, a lankásabb tájakon pedig a vöröshúsok ihletik inkább a gasztronómiát. Hasonló gasztrókulturális olvasztótégely Szlovénia is, ahol az alpesi, mediterrán, pannóniai és balkáni hatások a mai napig tetten érhetők az egyes régiók alapanyagaiban, ételeiben és elkészítésük szertartásrendjében. A bejgli ízével még a szánkban viszont ezúttal az adventi ünnepkör tesz rendet a vizsgálódásainkban.

A horvát karácsonyi hagyományok egyik legősibb és legmeghittebb szokása a karácsonyi rönkégetés, a „badnjak”, amely még a kereszténység előtti időkben ered, és a mai napig visszaköszön egy-egy család karácsonyi rítusaiban. A „badnja večer”, vagyis „szenteste” kifejezésből származó fogalom arra a nagyobb farönkre vagy tölgyfadarabra utal, amelyet a hagyomány szerint szenteste cipeltek be a családok a házba, hogy ünnepélyesen meggyújtsák, együtt sütkérezve fényében és melegedve tűzénél. Sokan úgy tartották, minél tovább és egyenletesebben ég a rönk, annál szerencsésebb és bőségebb lesz az új év. A badnjak azonban nemcsak a fényt és a meleget szimbolizálta, hanem a családi összetartozást is. Régen a horvát falvakban a rönk meggyújtása köré egész rituálék kapcsolódtak: imádások, jókívánságok, közös éneklés, gyakran az új évre vonatkozó bőségvarázsló szokások is. A rönk parázsát különösen nagy becsben tartották – úgy hitték, védi a házat a rossz szellemektől és megóvjá a termést.

A horvát hagyományokhoz hasonlóan Szlovéniában is megtalálhatók az adventi ünnepkör egy-egy sajátos szokásának kereszténység előtti gyökerei. Ilyenek például az Alpok menti germán népcsoportok hiedelmvilágában formát öltött krampuszok karintiai és délszláv megfelelői, a „parkelj”-ek, akik nem keveredők össze a Mikulás virgácsot és szemet hozó segítőivel. Megjelenésük sokban hasonlít a busójárások szarvas-szörmés alakjaira; csöngőkkel és láncokkal körbetekerve űzik a gonosz szellemeket az év legsötétebb napjain. Egyes falvakban például a mai napig

rendeznek parkeljfutamokat, amikor is sötétedéskor hangos dobszó közepette vonulnak végig fáklyaikkal a parkeljek a településen.

A délszláv téli éjszakákat azonban nemcsak a horvát badnjakégetés pajkos lángjai vagy a szlovén parkeljek fáklyafénye, hanem bizony a közös adventi várakozás, az ünnepi lakoma és a szerettek arcának fénye ragyogja be igazán. Ha pedig van étel, amely karácsonykor semmiképp sem hiányozhat egy horvát család asztaláról, akkor az a „bakalar na bijelo”, vagyis a horvát „fehér tőkehalpüré”, ami a dalmát karácsonyi fogások egyik legékeesebbike. Hagyományosan szenteste szokták pirított kenyérrel, főtt vagy sült burgonyával tálalni – böjti vacsoraként pedig egymagában fogyasztják.

Hasonló ékessége a szlovén ünnepi terítéknek az a magyar bejglivel és az osztrák eredetű kuglóffal rokon „potica”, ami egy tradicionális, gazdagon töltött kalácsféle – nem utolsósorban az ország egyik legfontosabb nemzeti süteménye. A legismertebb változata a dióval töltött „orehova potica”, de háztájanként mákkal, tárkonnyal, túróval vagy akár mézes-diós töltelékkel is készítik.

Öntsünk egy közepes lábosba kb. fél liter vizet és 200 ml tejet, adjuk hozzá a babérlevelet, sózzuk, majd melegítsük majdnem forrásig. Mikor már gyöngyözik az egyvelegünk, csúsztaassuk a lébe a friss tőkehalfilét, takarjuk le, és pároljuk 6–8 percre, nagyjából addig, amíg a hal áttetszőből hófehérré nem válik és könnyen szét nem esik. Ezután szedjük ki egy tányérra és hagyjuk kicsit hűlni.

Amíg főnek-hűlnek a kis halacskáink, hámozzuk meg a krumplikat, vágjuk apró darabokra és kb. 15–20 perc alatt főzzük puhára sós vízben. Ha a krumplidarabok megfőttek, mentsünk ki egy bögrébe kb. 100 ml-t a keményítőben gazdag főzővízből, majd szűrjük le és tegyük félre a krumplit.

Ezek után vegyünk elő egy nagy keverőtálat, szórjuk bele a még forró burgonyát és a tőkehalat. Nyomjuk hozzá a fokhagymát és törjük át alaposan egy krumplinyomóval úgy, hogy a burgonya és a hal jól elkeveredjen, de azért még maradjanak a pépben kisebb darabok.

Miközben törjük a halpürét, apránként, vékony sugárban csurgassuk hozzá az olívaolajat, ha pedig az állagmegőrzés végett szükségesnek érezzük, evőkanalan-

Hozzávalók 4 adag bakalar na bijelőhoz:

- 600 g friss tökehalfilé;
- 600 g (kb. 4 közepes méretű) burgonya;
- 120–150 ml extra szűz olívaolaj;
- 4–6 gerezd fokhagyma (ízlés szerint);
- 2–3 evőkanál meleg tej vagy tejszín;
- 1 babérlevél;
- kevéske friss petrezselyem;
- só, bors ízlés szerint;
- 1 egész bio (legalábbis kezeletlen héjú) citrom leve, héja pedig reszelve.

ként adagoljunk hozzá a félretett krumplifőzővízből vagy egy bögre meleg tejből, esetleg tejszínből. A cél egy lágy, krémes, de semmiképp sem folyós elegy.

Készítés közben ne féljünk kóstolni! Sózzuk, borsozzuk ízlésünk szerint, végül pedig szórjuk rá az aprított petrezselymet és reszeljük hozzá a citrom héját, hozzácsorgatva a levét is. Elkészült bakalarunkat tálaljuk melegen, pirítóssal vagy főtt burgonyával, pár csepp olívaolajjal és friss petrezselyemmel a tetején!

Rátérve a szlovén poticára, keverjük össze az élesztőt egy teáskanál cukorral, 2 evőkanál liszttel és 50 ml langyos vízzel vagy tejjel, majd hagyjuk megkelti egy meleg sarokban. Addig is olvasszuk fel a vaját egy kis lábosban és keverjük el alaposan a cukorral. Ezután üssük bele a felvert tojásokat a maradék lisztbe, öntsük hozzá az élesztőkeveréket és az olvasztott, cukros vaját. Keverés közben folyamatosan adagoljuk a langyos tejet is. Keverjük addig, amíg a tészta el nem válik a keverőtál falától. Ha a tésztánk elérte a kívánt állagot, fedjük le egy konyharuhával és hagyjuk kelni még egy picit.

A töltelékhez pirítsuk le a darált diót egy szélesebb lábosban, majd óvatosan adjuk hozzá a tejet és a cukrot. Szépen apránként keverjük hozzá a mézet is, és szórjuk meg ízlés szerint fahéjjal és egy kevés sóval. Ha megvagyunk, hagyjuk a tölteléket hűlni egy kicsit, majd üssük hozzá a maradék tojást, és óvatosan keverjük össze.

Ezek után vegyük újra elő a tésztánkat. Nyújtsuk kb. fél centi vastagságúra, majd kenjük meg alaposan a töltelékkel. Tekerjük szorosan össze a tésztát, hogy egy szép, kövérkés, tömzsi kigyót kapjunk, majd a két végét össze-

Hozzávalók egy szép szlovén orehova poticához:

A tésztához:

- kuglófsütőforma;
- 1 kg liszt;
- 30 g élesztő;
- 3–4 tojássárgája;
- 300 ml langyos tej;
- 120 g vaj;
- 1 teáskanál só;
- 2 evőkanál cukor;
- kevés margarin vagy vaj, amivel kikenjük a sütőformát.

A töltelékhez:

- 600–700 g dió;
- 200 g méz;
- 50 g cukor;
- csipet só;
- 100–200 ml tej;
- 1 tojás;
- fahéj;
- kis mennyiségű rum vagy valamely szívünknek kedves égetett szesz.

illetve, óvatosan igazgassuk bele a kuglófformába (ennek híján óvatosan emeljük át töltött karikánkat egy sütőpapírral bélelt tepsire). Még a formában is hagyjuk egy utolsót kelni a tésztát, majd, miután megkentük a tetejét egy kevéske tojással, tegyük egy 180 °C-ra előmelegített sütőbe és süssük 45–55 percig. Az elkészült poticát még frissen, langyosan, szeretteink körében fogyasszuk!

Források:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Horv%C3%A1torsz%C3%A1g_kult%C3%BAr%C3%A1ja#Gasztron%C3%B3mia
[https://en.wikipedia.org/wiki/Badnjak_\(Croatian\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Badnjak_(Croatian))
<https://forkandsalt.com/recipes/croatian/bakalar-na-bijelo/>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Szlov%C3%A9n_konyham%C5%B1v%C3%A9szet
<https://www.slovenia.info/en/stories/potica-the-delicious-queen-of-festive-dishes/>

Egy nemzet ereje a műveltségben lakozik – Klebelsberg Kunó élete és öröksége

Klebelsberg Kunó (1875–1932) a magyar történelem egyik legjelentősebb kultúrpolitikus és oktatásreformálója volt. Munkássága nélkül ma aligha ismernénk a két világháború közti korszak Magyarországnak azon ambícióját, amely a nemzet újjáépítését nem csupán politikai és gazdasági síkon, hanem kulturális és tudásalapú úton is megfogalmazta.

Szöveg: Szabó Dániel

Formálódó vízió

Klebelsberg Kunó gróf 1875. november 13-án született nemesi családban Magyarpécskán (mai Pecica, Románia). Már gyermekként megmutatkozott benne a törekvés a szellemi fejlődésre: Székesfehérváron járt ciszterci gimnáziumba, majd tanulmányait Budapesten, Berlinben, Münchenben és Párizsban folytatta, ahol jogot, államtudományokat tanult, majd doktorátust szerzett. Ezek a nemzetközi tanulmányok nagyban hozzájárultak világlátásához: nemcsak hazai politikusként gondolkodott, hanem egy szélesebb, európai kontextusban is.

Politikai pályára lépve már tudta, hogy számára az oktatás és a kultúra nem csupán a belső fejlődés eszköze, hanem a nemzet felemelkedésének kulcsa. A Trianon utáni, meggyengült Magyarország számára különösen nagy jelentősége volt annak, hogy a kulturális kapacitását és tudásbázisát megerősítse – Klebelsberg ebben látott stratégiai lehetőséget.

Politikai karrier és oktatási reformok

1921 és 1922 között rövid ideig belügyminiszter volt, majd 1922-től 1931-ig, Bethlen István kormányában a vallás- és közoktatásügyi tárcát vezette. Ebben a pozícióban indította el azt a nagyszabású reformprogramot, amely átalakította az oktatási rendszert. A program nem csupán szerkezeti változásokat hozott, hanem emellett mély kultúrpolitikai elképzelés is állt mögötte.

Klebelsberg azt az elvet vallotta, hogy a tudás befektetés, a műveltség nem csupán eszköz, hanem stratégiai erőforrás. Hitt abban, hogy a nemzet jövője a művelt polgári középosztály megerősítésén keresztül épül fel, és hogy az oktatás a kulcsa annak, hogy Magyarország a Trianon utáni kiszolgáltatottságban is megőrizze identitását és versenyképességét.

Egyik legkézzelfoghatóbb eredménye egy hatalmas iskolaépítési program volt. Az Alföldön, falusi területe-

ken több ezer új osztálytermet és tanítói lakást építtetett. Ez nem pusztán infrastruktúra-fejlesztés volt, hanem közösségépítés is: az új iskolák a tudás terjesztésének és a társadalmi mobilitásnak a bázisai lettek.

Klebelsberg nem állt meg az alapfokú oktatásnál, középiskolai reformokat is bevezetett. A tananyagokat megújította, nagyobb szerepet kapott a reálgimnázium, a természettudományos tárgyak és nyelvek oktatása, ami teljes összhangban állt modernizációs céljaival. Emellett a tankötelezettséget is kiterjesztette: a reform során 16 éves korra emelték az iskolába járás korhatárát.

Nem elhanyagolhatóak népművelési törekvései sem. Klebelsberg kulturális víziója magába foglalta az iskolán kívüli oktatást, a könyvtárak fejlesztését is. Több száz népkönyvtár és iskolai könyvtár jött létre, és jelentős számú óvoda is épült, hogy az oktatás már gyermekkorban is elérhetőbb legyen.

Másik kiemelkedő része örökségének a felsőoktatási és tudományos intézményépítés. A felsőoktatás decentralizálásában is kiemelt szerepet játszott: olyan egyetemeket támogatott, amelyek korábban, az elcsatolt területekről (pl. Kolozsvár, Pozsony) kényszerültek távozni.

Ösztöndíjrendszert hozott létre tehetséges diákok számára, és aktívan támogatta a külföldön tanuló magyar fiatalokat. Ebben a programban kulcsszerepet játszottak az úgynevezett Collegium Hungaricum-intézmények is. Klebelsberg alapította meg többek között Bécsben, Berlinben, Párizsban, Rómában és Zürichben ezeket a kulturális és tudományos központokat.

A kulturális diplomácia nem pusztán eszme volt számára, hanem tudatos államstratégia: hitte, hogy a magyar kultúra nemzetközi ismertsége erősíti a nemzet presztízsét és hozzájárul Magyarország regionális befolyásának emeléséhez.

Klebelsberg nemcsak oktatáspolitikusként működött, hanem – meglepő módon – közegészségügyi és ifjúsáspolitikai szempontokat is integrált programjába. Nagy figyelmet fordított a gyermekek egészségére: törvényben szorgalmazta a tehetséges vidéki gyermekek

felkutatását és komoly társadalmi felelősséget vállalt a gyermekhalandóság csökkentéséért.

Egy másik, gyakran alulértékelt eleme Klebelsberg politikájának a sport és testnevelés támogatása volt. Tudatos sportpolitikát folytatott: támogatta a cserkészetet, az iskolai testnevelést, sőt olyan sportlétesítményeket is létrehozott, mint a margitszigeti Nemzeti Sportuszoda. Számára ez nem csupán a fizikai nevelés kérdése volt, hanem a nemzeti egészség és szellemi erő megalapozásának része.

Világlátás és politikai gondolkodás

Klebelsberg politikáját és gondolkodását mélyen átjárta a konzervatív-nemzeti eszme: hit a keresztény értékekben, a nemzet mint közösség fontosságában és a nemzeti kohézió erősítésében a műveltség által. Reformprogramjai (például az oktatási rendszer korszerűsítése és a tudományos hálózat építése) nem visszafordulások voltak a múltba, hanem épp a stratégiai modernizációt képviselték. A „kulturális felemelkedés” stratégiája mögött az a meggyőződés állt, hogy a nemzet túléléséhez nem elegendő a politikai stabilitás, elengedhetetlen az értelmiség, a tudás és a műveltség hosszú távú megerősödése is.

Utóhatás és emlékezet

1932. október 11-én halt meg Budapesten. Halála után országos és helyi megemlékezéseket tartottak: sokan méltatták, de érdemi viták is kísérték politikai fordulatai, ideológiája miatt. A kommunista rendszer idején Klebelsberg szellemi öröksége visszaszorult, de a rendszerváltás után újraéledt iránta az érdeklődés.

Napjainkban Klebelsberg neve több helyen is tovább él: például a Klebelsberg-díj díjazottjai elismerést kapnak a kultúra, közélet területén történő munkájukért. A Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtára és Levéltára életművének megőrzésével és bemutatásával foglalkozik. 2025-ben külön évfordulós programsorozatot indítottak Klebelsberg születésének 150. évfordulója alkalmából: kiállítások, konferenciák, jubileumi kiadványok és megemlékezések mutatták be életének és munkásságának sokrétű hatását.

Miért érdemes Klebelsbergre emlékezni?

Klebelsberg Kunó öröksége ma is releváns – nem pusztán történelmi kuriózum, hanem élő példa arra, hogy egy erőteljes kulturális vízió miként tud közpolitikává válni és miként szolgálhat a nemzet építésének eszközeként. Életműve nem pusztán a múlt üzenete, hanem élő örökség, amely ma is aktuális kérdéseket érint:

a tudás szerepét a nemzeti stratégiában, az oktatás elérhetőségét mindenki számára, a kulturális diplomácia és a társadalmi felelősségvállalás összekapcsolását. Az emlékvépcsán történő visszatekintés nemcsak tiszteletadás, hanem fontos reflektálás is arról, hogy mit tanulhatunk tőle ma és hogyan lehetünk méltó örökösei annak a víziónak, amely a „nemzet erejét a műveltségben” látta.

Források:

Gróf Klebelsberg Kuno (1875-1932) élete és munkássága – Europa Club

History of Education

A magyar oktatás egyik legsikeresebb reformere volt Klebelsberg Kuno – Múlt-kor történelmi magazin

Et In Hungária Ego

Hungarian Studies 30 (2016) 1, 17–56

Klebelsbergkastely.hu

Masodikkerulet.hu – Klebelsberg Kuno díjasok

SZTE Klebelsberg Könyvtár és Levéltár – Klebelsberg Kuno élete és munkássága

Hungarytoday.hu – Cultural Season Honoring Kuno Klebelsberg, Reformer of Education

Iránytű

Összeállította:
Bodon Gergely Dávid

Jövőre átlagosan 936 ezer forintot kereshetnek a pedagógusok

A Miniszterelnökséget vezető miniszter a stratégiai kabinetülés előtt beszélt arról, hogy a pedagógusok béremelése lesz az egyik központi napirendi pont a december eleji kormányülésen. A pedagógusok bére 2026-ra már elérheti a 936 ezer forintos átlagot – jelentette be *Gulyás Gergely*. Kiemelte, hogy az Európai Unióval kötött megállapodás kötelezi Magyarországot arra, hogy fokozatosan növelje a tanárok bérét, egészen addig, amíg az el nem éri a diplomás átlagkereset 80 százalékát. Gulyás hangsúlyozta: a 936 ezer forintos átlagbér komoly előrelépés a jelenlegi ciklusban, ugyanakkor a konkrét fizetés továbbra is attól függ, melyik kategóriába sorolják a pedagógust. A miniszter szerint a tanári pálya megbecsülése elengedhetetlen a jövő generációk felkészítéséhez, és a béremelés ezt a célt szolgálja. Kiemelte, hogy 2031-ig garantáltan el kell érni a 80 százalékos szintet, ami további ütemezett emeléseket vetít előre.

További információk:
<https://mti.hu/hirek/2025/12/03/gulyas-gergely-jovore-936-ezer-forint-lesz-pedagogus-atlagfizetes>

Helyi értékekre fókuszáló oktatásfejlesztési program indul Baranyában

A helyi értékekre, a korszerű digitális tartalmakra és az élményalapú tanulásra építő, három éven át tartó oktatásfejlesztési program veszi kezdetét 2026-ban Baranyában –

közölte a vármegyei önkormányzat az MTI-vel.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz támogatásával megvalósuló, 643 millió forintos projekt célja, hogy a baranyai gyerekek és fiatalok digitális, élményalapú formában ismerhessék meg szűkebb hazájuk történeteit, hagyományait és természeti-kulturális értékeit. A kezdeményezés részeként egy online tananyagtár jön létre, amely pedagógiaiilag megalapozott, a *Nemzeti alaptanterv*hez illeszkedő módon rendszerezi Baranya kincseit, valamint egy projektdokumentációs adatbázis is készül a létrehozott tudás megőrzésére és bővítésére.

A program kiemelt elemei közé tartozik a Baranya Kincsei interaktív könyv és a Pécsen kialakítandó VR-labor, ahol a diákok virtuálisan fedezhetik fel a vármegye értékeit. A projekt célja, hogy a fiatalokat saját digitális eszközeiken keresztül, élményszerű módon szólítsa meg, és erősítse bennük a szülőföldjük iránti büszkeséget. Emellett interaktív bűnmegelőzési és kerékpáros közlekedésbiztonsági programok, valamint közösségi médiakampányok is készülnek, hogy olyan üzenetek, mint a biztonságos közlekedés vagy az áldozattá válás megelőzése, minél több gyerekhez és családhoz jussanak el.

További információk:
<https://mti.hu/hirek/2025/12/03/helyi-ertekekre-fokuszalo-oktatasfejlesztesi-program-indul-baranyaban>

A 3–6 évesek eszközhasználatát vizsgálja az NMHH új tanulmánykötete

Szakmai konferenciával egybekötött bemutatórendezvényen ismertette *Óvodások és a média* című, az óvodáskorú gyermekek digitális eszköz-használatával kapcsolatos kihívásokat és megoldásokat kutató kiadványát a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH), valamint az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (EKKE).

A konferencián a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem bemutatta az *Óvodások és a média*

című közös tanulmánykötetét, amely az óvodáskorú gyermekek digitális eszközhasználatának kihívásait és lehetséges megoldásait foglalja össze. A rendezvény szakmai fórumként is működött, ahol kutatók, pedagógusok és civil szervezetek cseréltek tapasztalatot a legfiatalabbak médiahasználatáról. A felszólalók hangsúlyozták: a gyerekek egyre korábban találkoznak digitális eszközökkel, ezért elengedhetetlen a tudatos, életkorhoz illeszkedő használat támogatása, valamint a pedagógusok és szülők médiatudatosságának fejlesztése.

A kutatás eredményei szerint tízből kilenc óvodás használ digitális eszközt, és már a háromévesek körében is rendkívül magas az arány. A szakértők rámutattak, hogy mindez komoly nevelési és egészségügyi kérdéseket vet fel, ezért fontos a megfelelő szabályozás, a szülői minták és az óvodapedagógusok szerepe. A konferencia előadásai és kerekasztal-beszélgetései a korai médiahasználat sajátosságait és a fejlődésre gyakorolt hatásokat járták körül, a záró gondolat pedig arra hívta fel a figyelmet: a digitális eszközök használatában az időzítés, a cél és az emberi kapcsolatok minősége a legfontosabb szempontok.

További információk:

[https://mti.hu/hirek/2025/11/28/3-6-
evesek-eszkozhasznalat-vizsgalja-az-
nmhh-uj-tanulmanykotete](https://mti.hu/hirek/2025/11/28/3-6-evesek-eszkozhasznalat-vizsgalja-az-nmhh-uj-tanulmanykotete)

Átadták a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) művészetoktatási elismerő okleveleit

A díjakat *Turi Attila*, az MMA elnöke és *Balázs Mihály* építész, az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának elnöke adta át a művészetoktatás területén kima-

gasló eredményt elért szakembereknek 2025. december 5-én, csütörtökön az MMA Andrásy úti irodaházában.

Elismerésben részesült:

- **Kissné Breczek Margit** képzőművész tanár, mesterpedagógus;
- **Szeecsődi Attila** pedagógus, iskolaigazgató, művésztanár;
- **Hafner Zoltán** irodalomtörténész, szerkesztő;
- **Szűcs Tibor** grafikusművész, iskolaigazgató;
- **Hartai László** filmrendező, operatőr, nyugalmazott egyetemi oktató.

„Akadémiánk kitüntetett feladatának tartja kulturális és művészeti értékeink megismertetését és folyamatos éltetését a művészeti nevelési, oktatási tevékenység támogatásával. A most átadandó elismerésekkel nemzeti közösségünk számára szeretnénk újra és újra hangsúlyossá tenni azt a tényt, hogy a művészetnek személyiség- és társadalomfejlesztő hatása van”

– idézi az MTI közleménye Turi Attila elnök szavait.

További információk:

<https://mti.hu/hirek/2025/12/04/atadtak-magyar-muveszeti-akademia-muveszetoktatasi-elismero-okleveleit>

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Pályázatok

Összeállította: **Szabó Dániel**

A pillangó ezer árnyalata – rajzpályázat

A Schopper Gabriella Magyar Lupus Egyesület rajzpályázatot hirdet autoimmun betegséggel élő szülők gyermekeinek.

Résztvételi feltételek:

- A pályázaton csak 18 év alattiak vehetnek részt.
- Egy pályázó maximum három, bármilyen technikával készített alkotást adhat be.
- A papírlap mérete: A4. Lehet álló vagy fekvő tájolású.
- A rajz hátoldalán szerepelni kell a pályázó nevének, címének, egyéb elérhetőségének (telefonszám, e-mail).
- A pályázó beleegyezik abba, hogy a pályamű a Magyar Lupus Egyesület rendezvényein, kiadványaiban és weblapján megjelenhessen.
- Nevezési díj nincs.

Eredményhirdetés: 2026. május 9. szombat délután, a Lupusz Világnapi rendezvényen az Országos Egészségbiztosítási Pénztár székházának konferenciatermében.

Díjazás:

- **1. helyezett:** 20.000 Ft értékű vásárlási utalvány, oklevél
- **2. helyezett:** 15.000 Ft értékű vásárlási utalvány, oklevél
- **3. helyezett:** 10.000 Ft értékű vásárlási utalvány, oklevél
- **Közönségszavazás:** 10.000 Ft értékű vásárlási utalvány, oklevél

A pályaművek beküldési határideje: 2026. márc. 31.

Bővebb leírás:

<https://www.lupusz.hu/2025/03/10/rajzpalyazata-pillango-ezer-arnyalata-2/>

VándorTáborok – Valódi élmények a valódi világban földön, vízen, két keréken

A VándorTáborok lehetőséget kínálnak a gyermekeknek, hogy aktívan, tartalmasan töltsék el a nyári szünidejüket, élményeket szerezzenek, illetve megismerjék hazánk élővilágát. A VándorTábor Program célja a természetjárás, sport, valamint az azon keresztül megvalósuló egészség- és környezettudatos

életmód támogatása. Kiemelt célja továbbá a táborokat szervező pedagógusok továbbképzése, ösztönzése és a nyári táborozási időszakban végzett nevelőmunka anyagi elismerése.

A kiépített útvonalakon, szervezett keretek között lebonyolított, nyári, egyhetes táborokra felső tagozatos és középiskolás diákcsoportok jelentkezését várják.

Összesen 41 útvonalon indulhatnak útnak a táborozók.

A táborokra január 29. (csütörtök) 20 órától lehet jelentkezni.

A résztvételi díj 49.000 Ft, a hátrányos helyzetű diákok 50%-os kedvezményrel vehetnek részt.

A táborokról minden tudnivaló elérhető az alábbi linken: **VándorTábor Kisokos**

Intézményi tájékoztatás igénylése pedig az alábbi **űrlap** kitöltésével lehetséges.

Bővebb információt a vandortabor.hu oldalon találhatnak.

Zászlók, ha lengenek... Rajz- és esszépályázat a magyar zászló és címer napjának megünneplésére

A pályázat témakörei:

- Magyar zászló és címer
- A Rákóczi-szabadságharc
- A mohácsi csata
- A hős Te magad vagy!

Résztvevők: óvodás, általános vagy középiskolában és felsőoktatásban tanuló fiatalok

Beküldési határidő: 2026. február 6.

A szakmai zsűri a pályamunkákat műfajonként és korcsoportokként bírálja el.

Az első három legjobbnak ítélt pályamunka alkotóit jutalomban részesítik. A kiírók a kiemelkedő tehetséggű pályamunkákat különdíjjal is jutalmazhatják.

A pályázattal kapcsolatos információk a rajz@nski.gov.hu, illetve az essze@nski.gov.hu e-mail-címen, valamint a +36 1 986 1990 telefonszámon, Szabó Milántól kérhetők.

Bővebb leírás:
<https://pafi.hu/p/zaszlok-ha-lengenek>

A folyóirat megrendelhető a **www.csodabolt.hu** honlapon

www.csodaceruza.hu

www.facebook.com/csodaceruza

Mesék, versek, játékos feladatok és apró meglepetések
Lapozz, olvass és játssz velünk!

1990 Ft • Előfizetőknek: 1490 Ft

Régebbi lapszámainkat, cikkeinket megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
weboldalon

OKTATÁSI
HIVATAL